

TANUMS
KOMMUN

Årsredovisning 2003

livskvalitet

Balansomslutning	587,1 Mkr
Investeringar	35,0 Mkr
Resultat	5,8 Mkr
Antal anställda	1 096
Invånarantal	12 288
Utdebitering	21,62 kr

Kommunens organisation

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Kommunfullmäktige är den högsta beslutande instansen i Tanums kommun. Uppgifter och organisation är till vissa delar bestämd av lagar, stiftade av Sveriges riksdag, men stor frihet har lämnats till fullmäktige själv att utforma sitt arbete. I fullmäktige finns 41 ledamöter och 25 ersättare.

Kommunfullmäktiges sammansättning bestäms av medborgarna i Tanum genom allmänna val. Fullmäktige leds av ett presidium som består av en ordförande, Bengt Ekelund (m), Gerd Melin (s) 1:e vice ordförande och Bertil Gedda (c) 2:e vice ordförande.

KOMMUNALA NÄMNDER

För alla nämnder i Tanums kommun finns dels regler som talar om vilket ansvarsområde varje nämnd har samt regler som är gemensamma för alla. Nämnderna ska följa de mål och riktlinjer i sin verksamhet som fullmäktige fastslagit och det ska ske inom de ekonomiska ramar som fullmäktige angivit. Nämnderna är också skyldiga att se till att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och effektivt sätt. De ansvariga gentemot fullmäktige ska därför regelbundet rapportera om sin verksamhet till fullmäktige.

KOMMUNSTYRELSENS ROLL

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan. Den har till uppgift att leda och samordna planeringen av kommunens ekonomi och verksamhet.

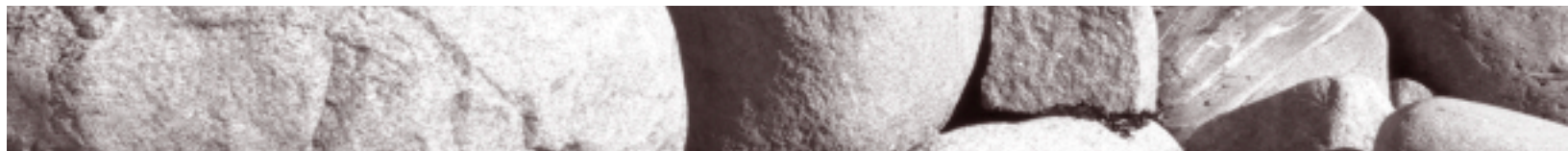
POLITISK STÄLLNING

1 NOVEMBER 2002 – 31 OKTOBER 2006

Mandat i kommunfullmäktige

Socialdemokratiska Arbetarpartiet	10
Centerpartiet	10
Folkpartiet	7
Moderata Samlingspartiet	7
Kristdemokraterna	3
Miljö- och vänsterlistan i Tanum	4

Innehåll

Kommunstyrelsens ordförande har ordet	4
<i>Kommunstyrelsens ordförande Clas-Åke Sörkvist kommenterar året som gått.</i>	
FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE	
Redovisningsmodell	6
<i>Beskrivning av redovisningsmodell, analysmodell samt kommunens finansiella mål.</i>	
Redovisningsprinciper	7
<i>En beskrivning av de viktigaste redovisningsprinciperna för kommunen. Kommunen följer i allt väsentligt rekommendationerna från Rådet för kommunal redovisning.</i>	
Omvärld, Befolkning, Arbetsmarknad, Näringsliv	9
<i>Tanums invånarantal ökar för fjärde året i rad och uppgick vid årsskiftet till 12 288. Arbetslösheten är 4,3 procent i Tanum, 1,6 procent lägre än riket totalt. I kommunen finns 1 500 företag. Här beskrivs också utvecklingen i samhällsekonomin och kommunsektorn som påverkar eller kan påverka kommunen.</i>	
Utvecklingsområden	11
<i>En beskrivning av kommunens viktigaste utvecklingsområden och de kvalitetsgarantier kommunen antagit.</i>	
Resultaträkning med resultatanalys	13
<i>Kommunens och en sammanställd (koncern) resultaträkning samt analys av årets resultat, intäkter och kostnader.</i>	
Finansieringsanalys	16
<i>Kommunens och en sammanställd (koncern) finansieringsanalys samt analys av likviditetsutveckling.</i>	
Balansräkning med analys av finansiell ställning	18
<i>Kommunens och en sammanställd (koncern) balansräkning samt analys av tillgångar, skulder och eget kapital.</i>	
Notförteckning	21
<i>Tilläggsupplysningar till de finansiella rapporterna, resultaträkning, finansieringsanalys och balansräkning.</i>	
Riskbedömning	27
<i>En samlad bedömning av kommunens exponering för finansiella risker.</i>	
Driftsredovisning	29
<i>Kommunen gör ett resultat på 5,8 mkr, detta är det fjärde året i följd som kommunen har ett positivt resultat.</i>	
Investeringsredovisning	30
<i>Kommunens nettoinvesteringar uppgår till 27,6 mkr. En av de större investeringarna är ombyggnad av Hedeskolan i Tanumshede.</i>	
Miljöredovisning	32
<i>Kommunen ska i all verksamhet och i alla beslut bidra till att miljösituationen förbättras genom att främja biologisk mångfald, hushållning av naturresurser och ett förstärkt kretslopp.</i>	
Personalredovisning	35
<i>Kommunens strategiska målsättning är att skapa förutsättningar för att kunna behålla och utveckla kompetent personal.</i>	
Välfärdsredovisning	39
<i>Redovisning av medborgarnas hälsa och välbefinnande.</i>	
NÄMNDERNAS REDOVISNING	
<i>På de följande sidorna redovisas respektive nämnds verksamhet, mål och resultat.</i>	
Kommunstyrelsen	41
Tekniska nämnden	45
Miljö- och Byggnadsnämnden	50
Kultur- och Fritidnämnden	54
Barn- och Utbildningsnämnden	58
Omsorgsnämnden	64
Kommunrevisionen	69
Tanums Bostäder AB	70
<i>En sammanfattande redovisning av kommunens helägda bostadsbolag.</i>	
Beslut och revisionsberättelse	72
Begreppsförklaring	73
Tioårsöversikt	74
<i>Kommunens resultat och balansräkning över tio år.</i>	
Ekonomisk översikt av verksamheterna	76
<i>Sammanställning av resultaträkningar för nämndernas olika verksamheter.</i>	

Bokslut 2003

Det är inte de stora inkomsterna, utan små utgifter, en effektiv organisation, initiativrika och engagerade anställda och politiker, som bidrar till en stabil kommunal ekonomi!

Bokslut 2003 visar ett positivt resultat på 5,8 mkr. Nämnder och förvaltningar har gjort en god insats och klarat sina åtagande inom de budgetramar som angivits. Kommunfullmäktiges ramanslag till verksamheterna måste hållas både nu och i framtiden.

Befolkningsutveckling

För fjärde året i rad ökar folkmängden i Tanums kommun, ökningen under 2003 var 78 personer, sedan 1999 har invånareantalet i kommunen ökat med 219 personer, vilket är mycket glädjande. En fortsatt ökning av invånarantalet är viktigt för kommunen ur flera synpunkter, inte minst ur skatteintäktsynpunkt. Som en del i en önskad fortsatt befolkningsökning i Tanum, hoppas jag att fler barn föds under kommande år.

Näringsliv

Fiskeriverket tog i augusti månad beslut om utflyttning av trälgränsen vilket i sin tur innebär omstrukturering av fisket och det kommer naturligtvis att påverka fiskarkårens förutsättning att er hålla en rimlig utkomst av sitt fiske. I sin tur påverkar detta kommunerna genom att det finns stor risk att arbetstillfällena försvinner då förutsättningarna för kräftfiske ändras. Fisket är en viktig fråga för västkustkommunerna och varje sysselsättningstillfälle i våra kommuner är betydelsefullt.

Turismutredning 2003

Turismen i Tanum omsätter 588 mkr. Räkna man bort gränshandeln för Strömstads del, är omsättningen i Tanum störst av kommunerna i norra Bohuslän. Den totala omsättningen i norra Bohuslän är 2 600 mkr.

Antal årsarbetare som genereras av turismen, är för Tanums del 370 stycken, en ökning med 40 från 1996.

Man kan konstatera att turismen är betydande för Tanum ur sysselsättningssynpunkt.

Leder Sveriges tillväxtliga!

Kommunerna Strömstad/Tanum vilka utgör en arbetsmarknadsregion, är landets mest expansiva område. Tanum har en god tillväxt, skatteunderlaget ökar med 7,5 procent, 0,8 pro-

centenheter mer än rikssnittet. Den egna skattekraften uppgår till 81,4 procent att jämföra med 79,7 procent året innan.

Ryggraden i Tanums kommun, vilket jag uttryckt vid många tillfällen, är våra cirka 1500 företag.

De i kommunen verksamma företagen har under året haft bra orderingång. Antalet anställda har på flera företag ökat. Investeringar övervägs och starka förhoppningar finns om en fortsatt positiv utveckling.

Arbetslöshetssiffrorna i Tanum är fortsatt låga.

Viktiga kommunala beslut

Förutsättningarna för budgetarbetet 2004, förändrades avsevärt under hösten 2003. Skatteprognoserna på riksnivå skrevs ner vid flera tillfällen, först i början av september med cirka 1,5 mkr och sedan i slutet av oktober med ytterligare 1,8 mkr. När vi därutöver i maj månad hade lagt ut effektiviseringsuppdrag till nämnderna med 14,5 mkr, väntade ett ganska tufft budgetarbete med politiska avvägningar och prioriteringar inom verksamheterna.

En konsekvens av de förutsättningar som ovan beskrivits blev beslut i kommunfullmäktige att höja skatten med 37 öre. Kommunalskatten har innan dess varit oförändrad i fem år.

Kommunala framtidsfrågor

Kommunstyrelsen har än en gång avgivit remissyttrande beträffande den nationella planen och med kraft pekat på nödvändigheten att E 6 i norra Bohuslän byggs ut till motorväg senast 2007. Kommunen anser också att Bohusbanan skall rustas upp.

Trafiksäkerheten är inte vad man kan förvänta sig av en Europaväg, trafikmängden och olyckorna på E 6 ökar. Näringslivets möjlighet till utveckling i området begränsas kraftigt av den undermåliga vägstandard som nuvarande E 6 utgör. Beslut i riksdagen om den nationella infrastrukturplanen kommer att tas under mars månad 2004.

Kommunledningen jobbar med tre utvecklingsområden, boende, infrastruktur och landets bästa grundskola.

Regioner som på olika sätt erbjuder attraktiva miljöer lockar till sig såväl nya invånare som företag. Bland de utmaningar som många kommuner har är att skapa stimulerande livsmiljöer. Attraktiva livsmiljöer innebär dock olika saker för den enskilde människan och varje kommun måste utgå från sina tillgångar.

Clas-Åke Sörkvist
Kommunstyrelsens ordförande

Presentation av kommunstyrelsen

Bakre raden fr. v.

Karl Erik Hansson (c)

Lantbrukare, född 1952, Lur, ledamot i kommunstyrelsen fr o m 1999.

Kristina Frigert (m)

Lärare, född 1951, Grebbestad, ledamot i kommunstyrelsen fr o m 2000.

Lennart Larson (m)

Byggkonsult, född 1954, Bullaren, ledamot i kommunstyrelsen fr o m 1999. Tidigare ledamot i kommunstyrelsen 1992-1994.

Ronny Larsson (s)

Diversearbetare, född 1955, Rabbalshede, ledamot i kommunstyrelsen sedan 1994.

Siv Bergström (mvt)

Lärare, född 1948, Tanumshede, ersättare för Anders Scönbeck i kommunstyrelsen.

Bengt Widengård (s)

Färjförare, född 1939, Hamburgsund, ledamot i kommunstyrelsen fr o m 1991. Ledamot i kultur- och fritidsnämnden.

Främre raden fr. v.

Rolf Hermansson (c)

Målarmästare, född 1945, Tanumshede, ledamot i kommunstyrelsen fr o m 1999. Tidigare ordförande i byggnadsnämnden och fr o m 1999 i miljö- och byggnadsnämnden.

Bengt Mattsson (fp)

Lärare, född 1937, Grebbestad, ledamot i kommunstyrelsen sedan 1977. Ordförande i kommunstyrelsen 1989-2000. Ordförande i barn- och utbildningsnämnden fr o m 2001.

Clas-Åke Sörkvist (c)

Polisman, född 1947, Hamburgsund, ledamot i kommunstyrelsen sedan 1990, ordförande i kommunstyrelsen fr o m 2001.

Mona Svegås (s)

Förskollärare, född 1949, Grebbestad, ledamot i kommunstyrelsen fr o m 1999. Även ledamot i omsorgsnämnden.

Nils Olsson (fp)

Skorstensfejarmästare, född 1934, Hamburgsund, ledamot i kommunstyrelsen sedan 1974.

Redovisningsmodell

Den kommunala redovisningslagen reglerar den externa redovisningen. Årsredovisningen skall enligt lagen redovisa resultat- och balansräkning samt en finansieringsanalys. För kommunens interna redovisning tillkommer även drift- och investeringsredovisning. Enligt lagen skall årsredovisningen även innehålla en koncernredovisning. Denna utgör en sammanställning av kommunens resultat- och balansräkningar med de bolag i vilka kommunen har betydande inflytande.

Resultaträkningen redovisar det ekonomiska resultatet på tre nivåer. Den första nivån, verksamhetsresultatet, visar vad kommunens verksamhet kostar. Resultatet på den andra nivån, resultat efter skatteintäkter och finansnetto, beskriver resultatet sedan skatteintäkter samt ränteintäkter och räntekostnader ställts mot resultatet för den verksamheten. Det tredje resultatet, årets resultat, visar resultatet efter extraordinära intäkter och kostnader. Med extraordinära poster avses större intäkter och kostnader som ligger utanför den normala verksamheten.

Balansräkningen beskriver den ekonomiska ställningen vid en viss tidpunkt. Balansräkningen visar värdet av kommunens tillgångar och hur dessa har finansierats, externt med skulder och internt med eget kapital. Tillgångarna delas upp i anläggningstillgångar och omsättningstillgångar. Skulderna delas upp i långfristiga och kortfristiga skulder. Kortfristiga skulder är de som förfaller inom ett år. Skillnaden mellan tillgångar och summan av avsättningar och skulder utgör det egna kapitalet.

Avsättningar är skulder, som till storlek och förfallotidpunkt är okända och därmed osäkra. Pensionsskulden betraktas som avsättning.

Finansieringsanalysen ger upplysning om hur medel har tillförts och hur dessa använts. Ett positivt saldo på finansieringsanalysen innebär således att en del av de tillförda medlen används till att förstärka likviditeten. Vidare ger finansieringsanalysen information om hur nettoinvesteringarna har finansierats.

Finansiell analysmodell

Kommunens finansiella ställning analyseras i anslutning till resultaträkning, finansieringsanalys, balansräkning samt driftredovisning. Därtill görs en särskild analys över vilka risker kommunen är exponerad för. Den finansiella analysen ska utvärdera kontrollen över den finansiella utvecklingen, långsiktig och kortsiktig betalningsberedskap och riskförhållande.

Kommunfullmäktige har antagit följande finansiella mål:

- Eget kapital ska hållas reellt oförändrat
- Kostnaderna ska inte öka procentuellt mer än skatteintäkter
- Utdebiteringen ska hållas oförändrad 21,62 kr
- Investeringar sett över en treårsperiod ska uppgå till högst 90 000 tkr och finansieras med egna medel
- Kommunens likviditetsreserv ska uppgå till 20 000 tkr
- Låneskulden ska inte öka

I den finansiella analysen görs en avstämning mot de finansiella målen.

Från och med år 2000 gäller det så kallade balanskravet. Balanskravet kräver att kommunens intäkter skall överstiga kostnaderna. I analysen ska kommunens förmåga att leva upp till detta framgå.

Redovisningsprinciper

Övergripande principer

I den löpande redovisningen och vid upprättandet av årsredovisningen följs ett antal övergripande redovisningsprinciper vilka skapar ett normverk som styr innehållet i redovisningsrapporterna. Analysen av den finansiella ställningen och utvecklingen baseras på antagandet att dessa principer har följts. Principerna är följande:

- Principen om pågående verksamhet
- Objektivitetsprincipen
- Försiktighetsprincipen
- Matchningsprincipen
- Principen om öppenhet

De principer som tillämpas leder till att en återhållsam bild av kommunernas ekonomi redovisas. Detta innebär exempelvis att en skuldredovisning ska ske i enlighet med såväl försiktighetsprincipen som matchningsprincipen. Vidare innebär de etablerade principerna att värdering av tillgångar ska ske med försiktighet. En tillämpning av god redovisningssed innebär således att den ekonomiska redovisningen ger en försiktig och restriktiv beskrivning av utvecklingen och situationen. Redovisningen anger en miniminivå för det ekonomiska läget.

Kommunal redovisningslag

Kommunerna skall enligt den kommunala redovisningslagen redovisa i enlighet med god redovisningssed. Lagen reglerar vilka delar som skall ingå i årsredovisningen. Förvaltningsberättelsen skall ge en översikt över utvecklingen. Den skall även redogöra för de förhållanden som är viktiga för bedömningen av ekonomin. Här skall förhållanden som är kända fram till dess årsredovisningen upprättas redovisas.

I 2003 års bokföring och bokslut har den kommunala redovisningslagens bestämmelser i allt väsentligt tillämpats. Kommunen följer de rekommendationer som lämnats av Rådet för kommunal redovisning. Nedan följer en kort beskrivning av vissa väsentliga principer som påverkar bokslut och redovisning.

Tillämpning av redovisningsprinciper

Intjänade löner som inte betalats ut under året har periodiserats och belastar 2003 års resultat. Timlöner, övertidsersättningar etcetera som intjänats under 2003 och betalas ut 2004 belastar 2003 års resultat. Detta är en förändrad redovisningsprincip. Enligt god redovisningssed ska en sådan ändring inte belasta resultatet varför justeringen görs direkt mot eget kapital.

Tillgångar som anskaffas och finansieras med finansiell leasing redovisas från och med 2003 som en tillgång i balansräkningen då detta bäst speglar transaktionens ekonomiska innebörd. Avtal avseende finansiell leasing ingångna innan 2003 redovisas inom linjen.

Kommunen har av länsstyrelsen tillstånd att driva en sopp-tipp till och med 2008. Tillståndet är förenat med ett krav på återställande av marken. Från och med 2003 görs avsättningar för kostnaden för återställande av marken. Avsättning avseende tidigare års förpliktelser görs från eget kapital då detta är en ändrad redovisningsprincip.

Årets förändring av semesterlöneskulden, okompenserad övertid och jour redovisas under verksamhetens kostnader i resultaträkningen. Den totala skulden av dessa redovisas som kortfristig skuld i balansräkningen.

Leverantörsfakturor på väsentliga belopp som inkommit efter årsskiftet men är hänförliga till redovisningsåret, har skuldbokförts och belastar 2003 års redovisning.

Redovisning av kommunala skatteintäkter sker efter Rådet för kommunal redovisnings rekommendation om redovisning av skatteintäkter. Rekommendationen är att skatteintäkter skall redovisas efter bokföringsmässiga grunder baserat på ekonomistyrningsverkets prognostiserade belopp.

Kostnadsräntor, intäktsräntor och räntebidrag som kan hänföras till redovisningsåret har bokförts som skuld respektive fordran och belastar 2003 års resultat.

Pensionsskulden redovisas enligt den så kallade blandade modellen. Den pensionsskuld som uppkommit under åren 1998 och 1999 samt garantipensioner som beslutades före 1999 redovisas under avsättningar i balansräkningen. Pensionsskuldens finansiella kostnader redovisas som finansiell kostnad i resultat-

räkningen och ingår i pensionsskulden. KPA:s beräkning har använts för att ta fram skuldens storlek. Löneskatt ingår i pensionsskulden. Pensioner intjänade under år 2003 redovisas som verksamhetskostnad i resultaträkningen och är upptagen som kortfristig skuld i balansräkningen. Pensionsåtaganden inklusive löneskatt, som uppkommit före 1998 redovisas som ansvarsförbindelse.

Avskrivningar beräknas på anskaffningsvärde minskat med investeringsbidrag. Avskrivningstiderna baseras på anläggningarnas beräknade ekonomiska livslängd.

Avskrivningstider:

Förvaltningsfastigheter	50 år
Övriga verksamhetsfastigheter	33 år
Va-anläggningar	25 år
Industrifastigheter och fritidsanläggningar	20 år
Inventarier exkl. datorutrustning	5 år
Datorutrustning	3 år

Anläggningstillgångar är upptagna till anskaffningsvärde minskat med investeringsbidrag och avskrivningar.

Exploateringstillgångar är bokförda under materiella anläggningstillgångar.

Koncernens tillgångar placerade i koncernkonto redovisas som likvida medel i kommunen. De kommunala bolagens andel redovisas som kortfristig skuld i kommunen och som kortfristig fordran i respektive bolag.

Sammanställd redovisning (koncernredovisning)

Koncernen Tanums kommun omfattar aktiebolag i vilka kommunen har ett bestämmande eller väsentligt inflytande. I koncernredovisningen för 2003 ingår Tanums Bostäder AB och Tanums Kommunala Förvaltnings- & Utvecklings AB till 100 procent.

Utgångspunkten för koncernbokslutet är balans- och resultaträkningarna för kommunen och dotterföretagen. Konsolideringen av koncernbokslutet för år 2003 bygger på ett preliminärt bokslut för Tanums Bostäder AB. Interna mellanhavanden mellan de i koncernen ingående enheterna har i allt väsentligt eliminerats. Kommunens redovisningsprinciper tillämpas vid upprättande av koncernredovisning.

En sammandragning av kommunens och dotterföretagens räkenskaper efter eliminering till en redovisningsenhet kallas konsolidering. Koncernredovisningen har upprättats enligt förvärvsmetoden med proportionell konsolidering. Med förvärvsmetoden menas att det egna kapitalet i dotterföretagen vid förvärvstillfället har eliminerats av kommunen. Därefter intjänat kapital har räknats in i koncernens eget kapital. Proportionell konsolidering innebär att endast ägarandelen av räkenskaperna i ej helägda dotterbolag tas med i koncernredovisningen.

Vid konsolideringen har inga elimineringsdifferenser uppkommit.

Omvärld

Befolkning

Tanums befolkning ökade för fjärde året i rad. Årets ökning uppgick till 78 personer. Sedan 1999 har befolkningen ökat med 219 personer. Befolkningsökningen de senaste åren förklaras helt av stora inflyttningsöverskott, vilket för 2003 uppgick till 160 personer. De fyra senaste åren har inflyttningsöverskottet varit totalt 531 personer, medan utflyttningsciffrorna varit ganska konstanta. Inflyttningen är förhållandevis jämnt fördelat mellan olika åldersgrupper. Åldersgruppen 16-25 år är överrepresenterad i utflyttningen, i övrigt är även utflyttningen jämnt fördelad över de olika åldersgrupperna.

Födelseletalen ligger kvar på mycket låga nivåer. Under 2003 föddes 92 barn. Födelseletalen har sedan 1998 legat på 100 personer per år eller lägre att jämföra med födelseletal på nära 200 per år under slutet på 1980-talet och början av 1990-talet. Under 2003 avled 176 personer varvid det negativa födelsenettet uppgick till -84 personer. Kommunen har haft negativa födelsenetton varje år sedan 1993.

Sett över den senaste 15-årsperioden har kommunen haft en befolkningsökning på cirka 200 personer. Inflyttningsöverskottet har under en motsvarande period uppgått till 900 personer medan födelseunderskottet under samma period uppgår till -700.

Tanums kommun har en befolkning där andelen personer över 65 år är högre än genomsnittet för riket. Den senaste tioårsperioden har andelen personer under fem år och andelen över 65 år minskat successivt medan andelen personer i åldersgruppen 20-64 år ökat.

Arbetsmarknad

Läget på arbetsmarknaden har försämrats under året. Vid årets slut var 5,9 procent av arbetskraften eller 258 000 personer inskrivna som arbetslösa vid landets arbetsförmedlingar. Det är en uppgång med 1,2 procentenheter eller 53 000 personer på ett år. Den försämrade situationen på arbetsmarknaden har lett till att

långtidsarbetslösheten och arbetslösheten bland ungdomar har ökat. Antalet nya arbeten som anmälades till Arbetsförmedlingen var 33 200, vilket är 7 600 platser färre eller nästan 20 procent jämfört med januari förra året. Sammanlagt 5 600 personer varslades om uppsägning, vilket är 1 100 personer fler än för ett år sedan.

Arbetsmarknaden i norra Bohuslän och Tanum är fortsatt stark. I december var 265 personer (3,7 procent) i Tanum registrerade som arbetslösa hos arbetsförmedlingen. Dessutom var 41 personer (0,6 procent) sysselsatta i arbetsmarknadsåtgärder. Det innebär att den totala arbetslösheten uppgick till 4,3 procent. Jämfört med 2002 har arbetslösheten i Tanum ökat men ligger fortfarande under såväl rikssnitt som genomsnittet i Västra Götaland.

Näringsliv

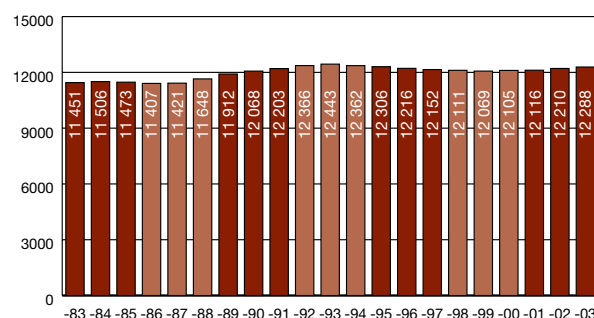
Kommunens näringsliv utgörs av ca 1 500 företag och präglas av en stark anknytning till de traditionella näringarna, jord- och skogsbruk, fiske och turism. Handeln har de senaste åren vuxit i betydelse inte minst beroende på den ökade gränshandeln från Norge. Turismen har genom stark tillväxt på senare år blivit den alltmer dominerande näringen. Kommunens differentierade näringsliv gör att man inte är speciellt beroende av en enskild bransch eller ett enskilt företag. Större företag i kommunen är Lear Corporation med 555 anställda, TanumsFönster med 165 anställda, ExtraFilm med 150 anställda, Tetra Pak Inventing med 100 anställda samt turism- och konferensanläggningen Tanum Strand med 75 anställda.

Samhällsekonomiska förutsättningar

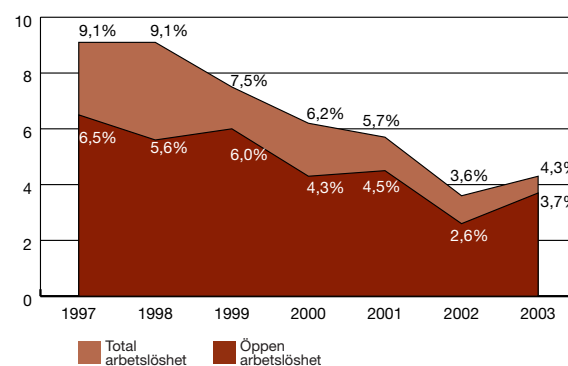
Den svenska ekonomin präglades under 2003 av sjunkande investeringar och en svag exportutveckling samtidigt som den offentliga konsumtionen dämpades påtagligt. Hushållens konsumtion har dock varit fortsatt stark.

I USA har konjunkturförstärkningen varit tydlig under senare delen av 2003 medan utvecklingen i euroområdet varit

Befolkningsutveckling, 1983-2003

Arbetsmarknad, 1997-2003

överraskande svag och tecknen på en stundande återhämtning är fortsatt osäkra. En viss återhämtning beräknas dock komma i gång under senare delen av 2004.

I början på året föll börskurserna bland annat till följd av osäkerheten inför Irak-kriget. Börserna över i stort sett hela världen har därefter återhämtat sig. Stockholmsbörsens generalindex steg med drygt 30 procent under 2003 men det är fortfarande långt till toppnivåerna under våren 2000.

Arbetsmarknaden är fortsatt svag med vikande sysselsättning och ökad arbetslöshet. Vid senaste årsskiftet uppgick den öppna arbetslösheten till 5,1 procent vilket ligger över regeringens mål om en arbetslöshet på fyra procent. I takt med att sysselsättningen ökar beräknas arbetslösheten successivt sjunka ned mot fyra procent de kommande åren.

Den svaga efterfrågan och den begränsade tillväxten leder till att inflationstrycket har varit lågt under de senaste åren. Under 2003 steg konsumentprisindex med 1,4 procent vilket är under Riksbankens mål om en inflation på 2,0 procent. Inflationen väntas dämpas ytterligare genom att effekterna av de kraftigt ökade olje- och elpriserna i början på 2003 klingar av. Därefter förutses inflationen stiga gradvis i takt med att aktiviteten i ekonomin ökar.

De internationella långa räntorna nådde rekordlåga nivåer i mitten av juni 2003 men har sedan dess stigit främst beroende på positiva konjunktursignaler i USA. Även de svenska långa räntorna har stigit från rekordlåga nivåer i början på 2003. Vid årsskiftet låg den svenska femårsräntan på 4,50 procent. Den svenska långa räntan beräknas stiga de närmaste åren. Under 2003 och början på 2004 sänkte Riksbanken reporäntan från 3,75 till 2,50 procent, vilket är den lägsta nivån den senaste femårsperioden. Riksbanken beräknas börja höja reporäntan under andra halvåret 2004 i takt med att konjunkturåterhämtningen tar fart.

Kommunsektorn

Efter den samhällsekonomiska krisen under 1990-talets första hälft och en samtidigt ansträngd ekonomisk situation för kommunsektorn medförde den samhällsekonomiska återhämtningen en successiv förbättring av kommunernas ekonomi. Trots att sektorn som helhet visade överskott både 2000 och 2001 har antalet kommuner som inte klarar balanskravet ökat sedan 2000. För att klara ekonomin 2003 och 2004 har ett flertal kommuner höjt skatten 2003 eller 2004. Skattehöjningarna är de största under den senaste 25-års perioden.

Idag präglas kommunsektorn av den rådande lågkonjunkturen. Även de kommande åren beräknas intäkterna öka långsammare än kostnaderna. Den låga ökningen av intäkterna förklaras av en svag tillväxt av skatteunderlaget. Kommunernas kostnader påverkas av förändringar i befolkningens ålderssammansättning. De kommande åren kommer kostnaderna för gym-

nasieskolan, äldreomsorg och pensioner att öka. De ekonomiska problemen i kommunsektorn är av delvis strukturell karaktär. För att nå ekonomisk balans måste besparingarna som görs vara långsiktiga och inte bara ge "kortvariga budgeteffekter".

Tanum i jämförelse med Västra Götalands kommuner

Vid en analys av Tanums kommuns finansiella ställning i jämförelse med övriga kommuner i Västra Götaland kan konstateras att Tanums ställning är något svagare än genomsnittet. Tanum har dock stärkt sin finansiella ställning de senaste två åren relativt genomsnittet. Det är främst vad gäller nyckeltalen skattesats, soliditet och kassalikviditet som Tanum ligger sämre än genomsnittet. Däremot har Tanum en bättre kostnadsutveckling, budgetföljsamhet och lägre borgensåtaganden än genomsnittet i Västra Götaland.

Framtid

Kommunsektorn har sedan 1998 haft gynnsamma förutsättningar med en hög tillväxttakt avseende skatteintäkter och statsbidrag. Sektorn har dock under dessa år "kostat på sig" höga kostnadsökningar. Den försämring av ekonomin för kommunsektorn som inleddes 2002 och som blev än tydligare 2003 kommer att fortsätta även den kommande femårsperioden. Försämringen beror på att skatteintäktsökningen kommer att bli lägre de kommande åren samtidigt som kostnaderna beräknas öka för gymnasieskolan, handikappomsorgen och förskoleverksamheten. Dessutom kommer de kommunala pensionskostnaderna att öka kraftigt de närmaste åren.

I ett längre perspektiv framstår finansieringen av de offentliga tjänsterna som bekymmersam då andelen av befolkningen som förvärvsarbetar minskar samtidigt som kostnaderna för äldreomsorg, pensioner och sjukvård ökar när 40-talisterna når pensionsåldern.

Tanums kommuns budget för 2004 visar ett överskott på endast 0,2 mkr. I budgetförslaget ingår besparingar på cirka elva mkr. Trots besparingarna har en skattehöjning varit nödvändig att göra för att få budgeten i balans. Kommunskatten höjs med 37 öre till 21,99 kronor. Budgeten saknar marginaler för en lägre tillväxt, kostnadsfördyringar eller oförutsedda händelser.

Investeringsvolymen är fortsatt hög, i 2004 års budget upptas investeringar på 35,7 mkr och för perioden 2004-2006 uppgår investeringsvolymen till 110,9 mkr.

Tanums kommun skulle behöva förbättra resultatet och etablera det på en nivå som innebär en god ekonomisk hushållning och som bidrar till att förbättra handlingsutrymmet och förmågan att långsiktigt erbjuda kommuninvånarna en bra servicenivå, oavsett låg- eller högkonjunktur, förändringar i statsbidrag, utjämningssystem eller andra yttre faktorer som påverkar kommunens verksamhet och ekonomi.

Utvecklingsområden

Övergripande mål

I budget för 2003 antog kommunfullmäktige en utvecklingsstrategi som syftar till att göra Tanum till en attraktiv kommun som lockar människor och företag med boende- och verksamhetsmiljöer av hög kvalitet. I utvecklingsarbetet är tre områden prioriterade, boende, infrastruktur och grundskola.

Boende

Mål

I Tanum ska det finnas attraktiva boendemiljöer.

I kommunen pågår arbete med fördjupade översiktsplaner i Fjällbacka och Tanumshede. Fördjupad översiktsplan för Grebbestad startar våren 2004.

Inom kommunen pågår ett aktivt planarbete med cirka 25 detaljplaner i syfte att tillskapa boende i attraktiva lägen. Under 2004 kommer 35 tomter på Vetteberget i Fjällbacka att släppas för byggnation. Ytterligare cirka 25 tomter kommer att tillskapas på Vetteberget.

Det kommunala bostadsbolaget Tanums Bostäder AB arbetar med att skapa ett attraktivt och varierat boende i bland annat Grebbestad och Fjällbacka.

Kommunens planering för boende syftar till att tillgodose behovet av tomter för helårsboende. Idag kan kommunen inte styra ändamålet ”helårsboende” i en detaljplan.

Kommunen har därför hemställt hos Kommittén för översyn av Plan- och bygglagen om att lagen ändras och att Tanums kommun får bli försökskommun när det gäller att i detaljplan få föreskriva helårsboende alternativt fritidsboende.

Sedan hösten 2003 medverkar Tanums kommun tillsammans med ett tjugotal andra kust- och skärgårdskommuner i ett nätverk som har till uppgift att stödja och underlätta helårsboende i skärgården och längs kusterna.

Infrastruktur

Mål

Tanum ska ha en infrastruktur som tillgodoser högt ställda krav på tillgänglighet.

Kommunen har genom opinionsbildning och i yttranden över den nationella planen för vägtransportssystemet pekat på vikten av att E 6: an är helt utbyggd med fyra körfält före 2007. Kommunen har vidare arbetat för att medel avsätts för Bohusbanans upprustning.

Kollektivtrafiken i kommunen är anpassad till att fungera

för arbets- och skolresor. För att öka tillgänglighet och tillgång till service har kommunen utvecklat särskild närtrafik mellan Grebbestad – Tanumshede med turer en gång per timme.

Tillgång till bredband kan bidra till att utveckla befintliga företag, vara till nytta för kommuninvånarna och dessutom kan tillgång till bredband vara en avgörande faktor vid nyetablering av företag eller vid inflyttning till kommunen. Tanums kommun har därför beslutat att med stöd av statligt bidrag genomföra en utbyggnad av bredband. Upphandlingen genomförs tillsammans med de fyra andra kommunerna i norra Bohuslän. Avtal med leverantör för utbyggnad av bredband för privatpersoner och företag samt kommunala verksamhetsnät för kommunerna i norra Bohuslän kommer att ingås under första kvartalet år 2004.

Grundskola

Mål

Tanum ska ha landets bästa grundskola.

I arbetet med landets bästa grundskola i Tanum har stor vikt lagts på de framgångsfaktorer och de processer i skolan som verksamheten kan påverka och som långsiktigt kan leda till bra resultat även i mätningar mot absoluta normer.

Ledarskapet

Rektor har verktygen och möjligheten att bygga upp tydliga och fasta strukturer. Lärare ser sig själva som ledare, ges verktyg och kompetensutveckling som motsvarar behoven.

Höga förväntningar på eleverna

Elevernas styrkor tillvaratas. Brister upptäcks och åtgärdas tidigt. Höga kunskapskrav och höga krav även i det sociala klimatet.

Samsyn på uppdraget

De vuxna analyserar resultaten, granskar sig själva och lär kontinuerligt. Personalen har en samsyn om skolans mål och kan kommunicera dem med elever och föräldrar. Drar åt samma håll.

Den generella arbetsmiljön

Den fysiska miljön hålls efter. Lugn, ordning och reda eftersträvas. Ordning och reda i all dokumentation.

Det sociala klimatet

Utrymme finns att arbeta med attityder, värderingar och relationer.

Goda relationer

Tydliga rutiner och målsättningar för kontakter hem – skola samt omvärld – skola.

Ett antal centrala områden för att stärka utvecklingen inom dessa områden har inledningsvis identifierats och en handlingsplan har upprättats. Arbetet har inletts på flera av följande områden:

Kontakt har tagits med Lysekil, Munkedal och Strömstad för att öka erfarenhetsutbytet mellan kommunerna vilket är viktigt ur ett likvärdighets- och utvecklingsperspektiv.

Rutiner kommer att utarbetas för rullande och återkommande utvärderingar för kontroll både av kunskapsutveckling och av det sociala klimatet. En enkät till gymnasister samt avgångselever ur gymnasiet våren -03 har genomförts med syftet att dels kartlägga hur Tanums elever lyckas i sina fortsatta språkstudier, dels få en uppfattning om hur de upplevde språkundervisningens olika delar i grundskolan, dels få en bild av hur väl förberedda de uppfattade sig vara inför gymnasiet.

Översyn av dokumentationssystem och överlämnande-rutiner har inletts.

Lärarnas arbetssituation kommer att bevakas med avseende på bland annat gruppstorlekar och arbetstider. Insatser kommer att göras för att öka samsynen i och på verksamheten genom att ge arbetslagen bättre förutsättningar att fungera.

Rutiner och riktlinjer för utvecklingssamtal kommer att ses över.

Den fysiska miljön, lokaler, skolgårdar och trafikmiljöer, kommer att utvärderas och utvecklas.

Relationen skola – arbetsliv skall utvecklas, bland annat genom att inrätta Företagsforum Tanum, ett råd med representanter från närings- och föreningsliv samt kommunen. Rådet skall arbeta för ett fördjupat samarbete mellan skolan och omvärlden.

Kvalitetsgarantier

För att tydliggöra vad kommuninnevanorna har rätt att förvänta sig för innehåll och servicenivå av olika kommunala verksamheter pågår ett arbete att ta fram kvalitetsgarantier. Inom följande områden har kvalitetsgarantier tagits fram:

Telefonväxel

God telefonservice är en förutsättning för att allmänheten lätt skall kunna komma i kontakt med anställda och politiker. Kommunens växel skall lämna god, snabb och personlig telefonservice till alla som ringer till kommunen.

Tillgänglighet till handlingar och information

Enligt förvaltningslagen ska myndigheter och kommuner vara tillgängliga för allmänheten i så stor utsträckning som

möjligt, lämna upplysningar, vägledning och råd, besvara frågor och hjälpa allmänheten tillrätta.

Protokoll från sammanträden finns tillgängliga på kommunens hemsida och bibliotek. Tanums webbplats ska innehålla aktuell och korrekt information om kommunens verksamhet.

Läsgaranti

Det är oerhört viktigt att elever lär sig läsa för att lyckas i sitt fortsatta skolarbete. För att nå målet att alla skall kunna läsa flytande med god förståelse inför år fyra, ges ett individriktat stöd i form av extra lärartimmar i år 1, 2 och 3 till de elever som behöver det. För att uppmuntra läslust och därmed underlätta barnens språkutveckling satsar Tanums kommun på en åtgärd som kallas "Födelsedagsboken". Alla barn mellan två och åtta år har fått en bok på sin födelsedag.

Särskilt boende i äldreomsorgen

Tanums kommun verkar för att personer boende i särskilt boende skall få fortsatt självbestämmande, eget ansvar samt få ett gott bemötande från all personal.

Dricksvatten

Alla abonnenter skall ha ett gott och hälsosamt dricksvatten i tillräcklig mängd som uppfyller Livsmedelsverkets normer. Leveransavbrott ska inte vara längre än 24 timmar. Vid leveransavbrott ska man kunna hämta dricksvatten vid en vattenpost inom fyra timmar.

Bygglovsärenden

Vi lämnar garantier för en snabb och korrekt hantering av bygglovsärende. När Din ansökan om bygglov har inkommit till miljö- och byggnadsnämnden skickar vi en bekräftelse inom en vecka. I bekräftelsen lämnas besked om vem som är handläggare och om ansökan behöver kompletteras.

Livsmedel

I Tanums kommun skall alla invånare och de som är verksamma i kommunen kunna vara trygga med att rätt beslut fattas enligt livsmedelslagen och att handläggningen av ärenden sköts på ett snabbt och effektivt sätt.

Fritidsgårdsverksamhet

Det är mycket viktigt att det i framtiden finns mötesplatser där ungdomar tränas i att ta ansvar, vara delaktiga, och därigenom bli bekräftade. Kommunens fritidsgårdar är sådana mötesplatser. Fritidsgårdarna ska hålla öppet under 15 veckor under vårterminen och 20 veckor under höstterminen. Alla fritidsledare ska vara professionella, goda värdebärare och helst ha fritidsledarutbildning.

Resultaträkning

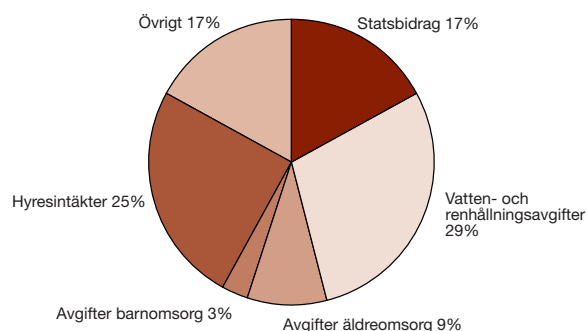
	Not	Koncernen			Tanums kommun		
		2003	2002	2001	2003	2002	2001
<i>Belopp i tkr</i>							
Verksamhetens intäkter	1	162 343	154 878	138 115	139 834	133 679	118 905
Verksamhetens kostnader	2	-543 625	-518 713	-484 937	-531 285	-506 542	-472 684
Avskrivningar	3	-34 104	-31 147	-31 606	-29 546	-28 356	-28 964
Verksamhetsresultat		-415 386	-394 982	-378 427	-420 996	-401 219	-382 743
Skatteintäkter	4	306 494	294 420	281 434	306 494	294 420	281 434
Generella statsbidrag	5	133 217	125 629	119 111	133 217	125 629	119 111
Finansiella intäkter	6	1 134	1 350	2 301	1 422	1 979	2 921
Finansiella kostnader	7	-19 168	-20 481	-21 829	-14 321	-15 930	-17 110
Resultat efter skatteintäkter och finansnetto		6 291	5 936	2 589	5 815	4 879	3 613
Extraordinära poster		-	-	-	-	-	-
Periodens resultat		6 291	5 936	2 589	5 815	4 879	3 613

Årets resultat

Målsättning: Kommunens övergripande finansiella mål innebär att det egna kapitalet ska hållas reallt oförändrat.

Både kommunen och kommunkoncernen uppvisar för fjärde året i följd ett positivt resultat. Det innebär att kommunen klarat det så kallade balanskravet samtliga år sedan balanskravet infördes. Resultatet innebär också att kommunen har ett tillräckligt resultat för att klara det övergripande finansiella målet, dock sker engångsjusteringar av det egna kapitalet som gör att det egna kapitalet minskar.

Intäktsstruktur 2003

Koncernens resultat uppgår till 6,3 mkr, en förbättring med 0,4 mkr jämfört med 2002 års resultat. Av koncernens resultat avser 1,1 mkr Tanums Bostäders resultat.

Kommunens resultat uppgår till 5,8 mkr. Resultatet är cirka 1,0 mkr bättre än 2002 års resultat. I resultatet ligger reavinster vid fastighetsförsäljningar med 1,8 mkr. Resultatförbättringen beror på ökade skatteintäkter och ett förbättrat finansnetto, däremot har verksamhetskostnaderna fortsatt att öka kraftigt.

Intäkter

De verksamhetsanknutna intäkterna ökar med 7,5 mkr (4,8 procent). Som andel av kostnaderna är de verksamhetsanknutna intäkterna i stort oförändrade. Intäktsökningen beror främst på ökade intäkter från hyror samt vatten- och avloppsavgifter till följd av höjda hyror och avgifter.

Av de totala intäkterna på 162,3 mkr avser 47,3 mkr va-avgifter, 40,9 mkr hyror, 27,6 mkr statsbidrag och 18,2 mkr äldre- och barnomsorgsavgifter.

Kommunens intäkter har ökat med 6,2 mkr (4,6 procent). De specialdestinerade statsbidragen som uppgår till 27,6 mkr har varit i princip oförändrade, däremot har avgifterna ökat inom det tekniska området till följd av taxehöjningar. Max-taxorna inom barn- och äldreomsorg har medfört att avgiftsfinansieringen inom dessa områden minskat.

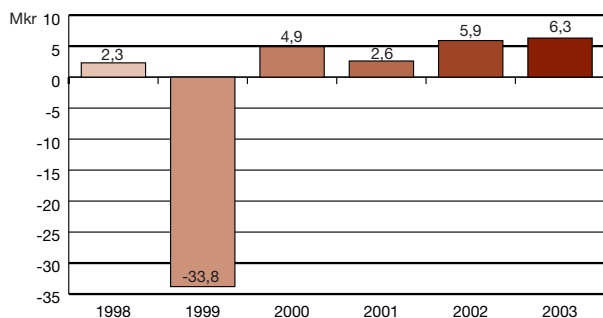

Kostnader

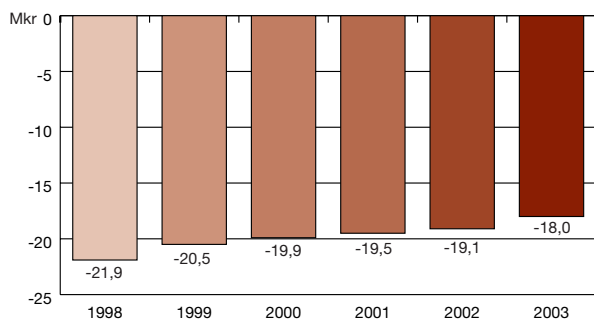
Verksamhetskostnaderna har ökat med cirka 25 mkr (4,8 procent). Personalkostnaderna som svarar för 58 procent av koncernens kostnader har ökat med 16,2 mkr (5,4 procent) till 314,3 mkr. Som andel av de totala kostnaderna är personalkostnadsandelen oförändrad. Köpta tjänster som totalt utgör 155,6 mkr har ökat med 7,7 mkr. Pensionskostnaden fortsätter att öka kraftigt. Pensionskostnadernas andel av de totala kostnaderna har den senaste treårsperioden ökat från 3,2 procent till 3,5 procent.

Kommunens verksamhetsknutna kostnader uppgår till 531,3 mkr. Under 2003 ökade kostnaderna med 24,8 mkr (4,9 procent). Löneökningar och prisökningar förklarar cirka 3,0 procent av ökningen. Volymökningen uppgår således till cirka 2,0 procent. De största kostnadsökningarna de senaste åren finns inom gymnasium, handikappomsorg och räddningstjänst som samtliga ökat sina kostnader med cirka 40 procent sedan 1999. Däremot är kostnadsökningen låg inom grundskola och äldreomsorg.

Resultatutveckling, 1998-2003 koncernen

Finansnetto, 1998-2003 koncernen

Avskrivningar

Koncernens avskrivningar har ökat med 3,0 mkr till 34,1 mkr. Av ökningen avser 1,8 mkr Tanums Bostäders verksamhet varav 1,4 mkr är avskrivningar utanför plan avseende fastigheter med eftersatt underhåll.

Kommunens avskrivningar har ökat med 1,1 mkr främst beroende på ökade avskrivningar för vatten- och avloppsanläggningar samt inventarier.

Som andel av skatteintäkter och statsbidrag utgör kommunens avskrivningar 6,7 procent. Avskrivningarnas andel av skatteintäkterna har minskat de senaste åren men sett i ett längre tidsperspektiv ökat. År 1990 uppgick detta nyckeltal till 4,8 procent. I jämförelse med andra kommuner tar avskrivningarna en betydligt större andel av skatteintäkterna i anspråk än i kommungenomsnittet.

Verksamhetsresultat

Som andel av skatteintäkter och statsbidrag har verksamhetsresultat försämrats de senaste åren trots att ökningstakten på skatteintäkter och statsbidrag varit hög. Under 2003 ökade koncernens nettokostnader med 20,4 (5,2 procent).

Kommunens nettokostnader ökade med 19,8 mkr (4,9 procent). Under perioden 1999-2003 var den genomsnittliga ökningen 6,1 procent.

Denna kraftiga ökning har varit möjlig tack vare att ökningstakten på skatteintäkter och statsbidrag varit ovanligt hög under perioden 1999-2003. Trots detta har verksamhetens nettokostnadsandel av skatteintäkter och statsbidrag ökat från 93,9 procent 1998 till 95,7 procent 2003.

Kommunens verksamhetsresultat är för svagt för att ge en långsiktig stark ekonomi och uppfylla kommunallagens krav på en god ekonomisk hushållning.

Skatteintäkter och generella statsbidrag

Målsättning: Utdebiteringen ska hållas oförändrad

Skatteintäkter och statsbidrag ökar med 19,7 mkr (4,6 procent) och uppgår till 439,7 mkr. Av de totala skatteintäkterna och statsbidragen avser 306,5 mkr (70 procent) skatteintäkter från Tanums eget skatteunderlag, 71,9 mkr (16 procent) ersättning för inkomstutjämning, 52,1 mkr (tolv procent) generella statsbidrag samt 11,6 mkr (tre procent) ersättning för kostnadsutjämning. Skatteintäkter från det egna skatteunderlaget har ökat med 12,1 mkr. Tanums eget underlag ökade med 7,58 pro-

Resultatanalys

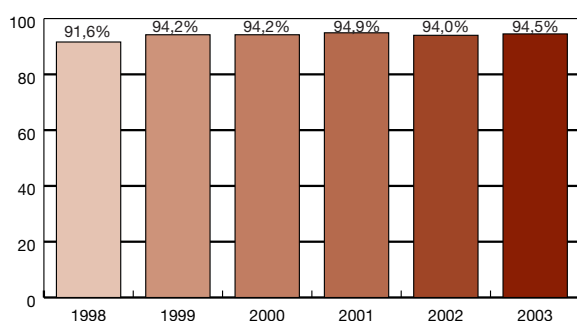
cent vid den senaste taxeringen. Tanums skattekraft ligger dock fortfarande långt under rikets genomsnitt men har ökat de senaste åren och uppgår nu till 81,4 procent.

Tanums utdebitering hölls oförändrad under 2003 och uppgår till 21,62, vilket är 0,88 kronor högre än genomsnittet i riket. Senast Tanum höjde skatten var 1999 då skattesatsen höjdes med 66 öre varav 43 öre avsåg skatteväxling med landstinget. I budget för 2004 beslutades om en skattehöjning med 37 öre till 21,99 kronor.

Intäkter från inkomstutjämnningen har ökat med 7,1 mkr, ersättningar från kostnadsutjämnningen med 4,1 mkr medan de generella statsbidragen minskat med 3,7 mkr.

Sedan 1998 har skatteintäkter och statsbidrag ökat kraftigt varje år. Den genomsnittliga ökningstakten per år har under den perioden varit 5,5 procent. Från och med 2004 ser ökningstakten ut att bli lägre, för 2004 beräknas Tanums skatteintäkter öka med 2,4 procent, dels beroende på en lägre tillväxt i samhällsekonomin och dels beroende på minskade ersättningar från kostnadsutjämnningen. Från och med 2005 ska ett nytt system gälla för inkomst- och kostnadsutjämnning. I det förslag som varit ute på remiss skulle Tanum "förlora" 0,5 mkr gentemot nu gällande system.

Verksamhetsresultatets andel av skatteintäkterna, 1998-2003

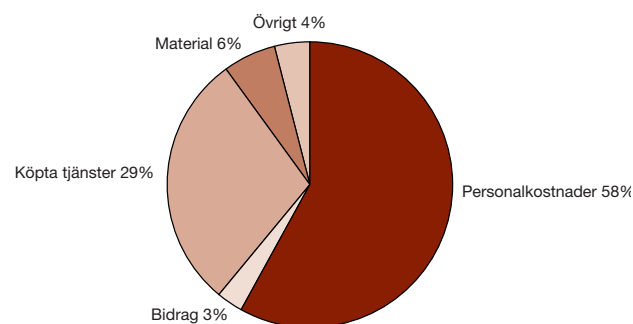

Finansnetto

Både koncernens och kommunens finansnetto har förbättrats under året främst beroende på att den genomsnittliga räntesatsen på låneskulden kunnat sänkas genom sänkta marknadsräntor. Koncernens räntenetto har förbättrats med 1,1 mkr till -18,0 mkr. Kommunens räntenetto har sänkts med 1,1 mkr till -12,9 mkr. Som andel av skatteintäkter och statsbidrag har räntenettet minskat från 3,3 procent till 2,9 procent. Sedan 1997 har andelen minskat från 4,5 procent. Minskningen beror på samverkan mellan ökade skatteintäkter och sänkta räntekostnader som främst beror på sänkta marknadsräntor. Sedan 1994 har den genomsnittliga räntan på låneskulden minskat från 10,03 procent till 4,68 procent i 2003 bokslut.

I ett längre perspektiv tar dock räntenettet en allt större andel av skatteintäkter och statsbidrag i anspråk. År 1991 uppgick räntenettots andel av skatteintäkter och statsbidrag till endast 0,5 procent. Kommunens relativt stora låneskuld gör kommunen känslig för räntehöjningar.

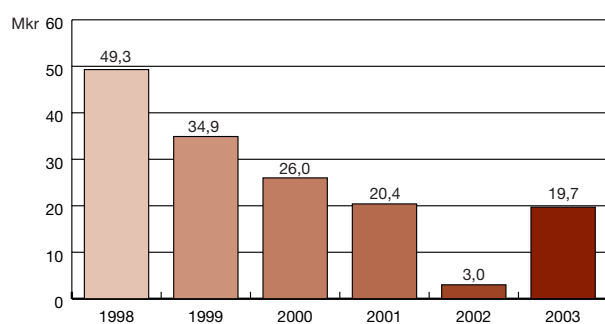
Kostnadsstruktur 2003

Finansieringsanalys

	Not	Koncernen			Tanums kommun		
		2003	2002	2001	2003	2002	2001
<i>Belopp i tkr</i>							
Tillförda medel							
Resultat efter finansnetto		6 291	5 936	2 589	5 815	4 879	3 613
Minskning kapitalbindning	8	9 452	1 882	1 822	7 753	-	-
Försäljning av tillgångar	9	2 516	3 906	5 943	3 291	3 906	5 943
Minskning långfristiga fordringar		107	101	176	107	101	176
Ökning långfristiga skulder	10	1 300	578	-	2 717	-	16 645
Avskrivningar	3	34 104	31 147	31 606	29 546	28 356	28 964
Ökade avsättningar	20	8 041	-	-	8 041	-	-
Övrigt	11	-	162	286	-	162	286
Summa tillförda medel		61 811	43 712	42 422	57 271	37 405	55 628
Använda medel							
Ökning kapitalbindning	8	-	-	-	-	4 578	27 468
Nettoinvesteringar	12	32 716	56 463	36 351	27 607	44 141	29 351
Ökning långfristiga fordringar		-	-	-	-	-	-
Minskning långfristiga skulder	10	-	-	7 261	-	1 472	-
Eliminering avsättningar	20	8 462	2 182	2 753	8 462	2 182	2 753
Övrigt	13	3 952	2 503	1 654	4 587	2 503	1 654
Summa använda medel		45 131	61 148	48 018	40 656	54 877	61 226
FÖRÄNDRING LIKVIDA MEDEL		16 682	-17 437	-5 596	16 614	-17 472	-5 598

Likviditet, 1998-2003 koncernen

Förändring likvida medel

Såväl koncernens som kommunens likviditet har förstärkts med cirka 16,5 mkr under året. Förstärkningen beror på ett positivt kassaflöde från den löpande verksamheten, minskad kapitalbindning och senareläggning av investeringar.

Tillförda medel

Totalt uppgår tillförda medel till 61,8 mkr för koncernen och 57,3 mkr för kommunen. Av de tillförda medlen kommer merparten från ett positivt kassaflöde från den löpande verksamheten.

Medel från den löpande verksamheten

Resultatet efter avskrivningar och finansnetto uppgår för koncernen till 6,3 mkr och för kommunen till 5,8 mkr. Tillsammans med avskrivningar, som inte är en likviditetspåverkande post, innebär det ett positivt kassaflöde från den löpande verksamheten på 40,4 mkr för koncernen och 35,4 mkr för kommunen.

Kapitalbindning

Kapitalbindningen som är skillnaden mellan kortfristiga fordringar och kortfristiga skulder ska hållas på en så låg nivå som möjligt. En minskning av fordringarna och en ökning av skulderna förbättrar (minskar) kapitalbindningen. I 2003 års bokslut minskar kapitalbindningen både för koncernen och för kommunen. Förbättringen beror främst på minskade fordringar men även till viss del på ökade korta skulder. Minskningen av fordringarna beror på minskad avräkningsfordran på staten för kommunalskatt.

Försäljning anläggningstillgångar

Under året har fastigheter sålts för 3,3 mkr. Samtliga försäljningar har gjorts av Tanums kommun.

Ökning långfristiga skulder

Koncernens långfristiga skulder har ökat med 1,3 mkr medan kommunens har ökat med 2,7 mkr. Hela det budgeterade upplåningsbehovet har inte behövt utnyttjats genom att vissa investeringar har senarelagts.

Använda medel

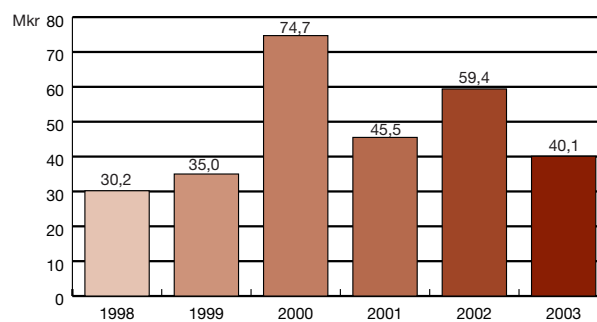
Använda medel uppgår för koncernen till 45,1 mkr och för kommunen till 40,7 mkr. Merparten av medlen har använts för nettoinvesteringar.

Investeringarnas finansiering

Målsättning: Kommunens nettoinvesteringar ska finansieras med egna medel.

Koncernens nettoinvesteringar är 32,7 mkr medan kommunens nettoinvesteringar uppgår till 27,6 mkr. Både koncernens och kommunens nettoinvesteringar har helt kunnat finansieras med överskott från löpande verksamheten. Detta innebär att målsättningen uppnåtts under 2003. Sett över en längre tidsperiod har dock investeringsvolymen varit betydligt större än vad som kunnat finansieras genom ett överskott från den löpande verksamheten.

Bruttoinvesteringar, 1998-2003 koncernen

Rörelsekapital

Rörelsekapitalet är skillnaden mellan omsättningstillgångar och kortfristiga skulder. Både koncernen och kommunen har ett negativt rörelsekapital. Koncernens rörelsekapital uppgår till -53,5 mkr medan kommunens uppgår till -41,7 mkr. Både koncernens och kommunens rörelsekapital har ökat under året till följd av en förbättrad likviditet.

Balansräkning

	Not	Koncernen			Tanums kommun		
		2003	2002	2001	2003	2002	2001
<i>Belopp i tkr</i>							
TILLGÅNGAR							
Anläggningstillgångar:							
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	14	627 571	628 818	606 239	498 812	501 244	488 037
Maskiner och inventarier	15	17 813	16 067	14 894	17 455	15 666	14 654
Finansiella anläggningstillgångar	16	6 114	6 221	6 306	21 064	21 171	21 256
Summa anläggningstillgångar		651 498	651 106	627 439	537 331	538 081	523 947
Omsättningstillgångar:							
Fordringar	17	22 984	34 016	35 297	30 605	42 075	46 457
Förråd		695	737	555	-	-	-
Kassa och bank	18	19 665	2 984	20 420	19 116	2 501	19 973
Summa omsättningstillgångar		43 344	37 737	56 272	49 721	44 576	66 430
SUMMA TILLGÅNGAR		694 842	688 842	683 711	587 052	582 657	590 377
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER							
Eget kapital	19	193 991	188 040	185 451	195 951	191 057	187 443
Justering ändrad redovisningsprincip	19	-12 903	15	-	-12 903	15	-
Årets resultat		6 291	5 936	2 589	5 815	4 879	3 613
Summa eget kapital		187 379	193 991	188 040	188 863	195 951	191 056
Avsättningar	20	29 582	21 540	23 722	29 582	21 540	23 722
Skulder							
Långfristiga skulder	21	381 057	379 757	379 179	277 189	274 472	275 944
Kortfristiga skulder	22	96 824	93 554	92 771	91 418	90 694	99 655
Summa skulder		477 881	473 311	471 950	368 607	365 166	375 599
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		694 842	688 842	683 711	587 052	582 657	590 377
ANSVARSFÖRBINDELSER							
Pensionsförpliktelser, som inte har upptagits bland skulderna eller avsättningarna	23	178 257	171 675	168 764	178 257	171 675	168 764
Förvaltade stiftelser		1 528	1 437	1 470	1 528	1 437	1 470
Deponerade medel		493	403	429	493	403	429
Borgensförbindelser		4 201	5 201	6 310	108 369	110 787	109 845
Finansiella leasingavtal före 2003		3 664	-	-	3 664	-	-
Outnyttjad checkkredit		20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000

Finansiell ställning

Både koncernens och kommunens tillgångsvärde har ökat under året beroende på en likviditetsförstärkning som ökat värdet på omsättningstillgångarna. Koncernens samlade tillgångar uppgår till 694,8 mkr en ökning med 6,0 mkr medan kommunens tillgångar uppgår till 587,1 mkr en ökning med 4,4 mkr.

Anläggningstillgångar

Koncernens anläggningstillgångar uppgår till 651,5 mkr och är i princip oförändrade jämfört med förra året. Bruttoinvesteringar på 40,1 mkr har ökat värdet medan försäljningar, investeringsbidrag och avskrivningar minskat värdet med 39,7 mkr.

Av anläggningstillgångars värde avser 103,8 mkr skolfastigheter, 153,4 mkr äldreomsorgsfastigheter, 96,6 mkr vatten- och avloppsvverk samt 127,7 mkr hyresfastigheter. I princip hela värdet på hyresfastigheter avser fastigheter ägda av Tanums Bostäder AB.

Anläggningstillgångarnas värde i kommunens balansräkning har ökat med 35,0 mkr genom årets bruttoinvesteringar medan försäljningar, investeringsbidrag och avskrivningar minskat värdet med 35,8 mkr. Sammantaget betyder det att värdet på kommunens anläggningstillgångar minskat med 0,8 mkr till 537,3 mkr. Sedan början på 1990-talet har värdet på anläggningarna ökat med mer än 300 mkr.

Kortfristiga fordringar

De kortfristiga fordringarna har minskat med cirka 11,5 mkr under året till följd av att kommunens fordran på staten för avräkning av skatteintäkter reglerats. Denna fordran uppgick i bokslut 2002 till 12,1 mkr. Av fordringarna i bokslut 2003 avser 4,4 mkr kundfordringar medan 3,6 mkr avser momsfordran. I kommunens fordringar ingår Tanums Bostäders utnyttjande av internkrediten på koncernkontot med 6,0 mkr.

Likviditet

Målsättning: Kommunen ska ha en likviditetsreserv på minst 20 mkr.

Kommunen och Tanums Bostäder har ett gemensamt koncernkonto. Hela likviditeten på koncernkontot redovisas som likviditet i kommunens balansräkning. Tanums Bostäder utnyttjade vid bokslutstillfället 6,0 mkr av internkrediten på koncernkontot.

Likviditeten uppgick vid bokslutstillfället till 19,7 mkr en ökning med 16,7 mkr jämfört med föregående år. Ökningen beror på ett positivt kassaflöde från den löpande verksamheten, minskad kapitalbindning och senareläggning av investeringar.

Under året har likviditeten hållits på en låg nivå för att minska behovet av extern upplåning.

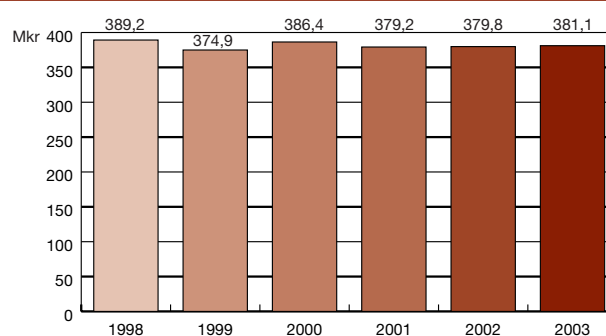
Kommunen och Tanums Bostäder har tillsammans en kredit på koncernkontot på 20 mkr. Denna kredit var inte utnyttjad vid bokslutstillfället.

Kommunen uppfyller det ekonomiska målet att ha en likviditetsreserv på minst 20 mkr.

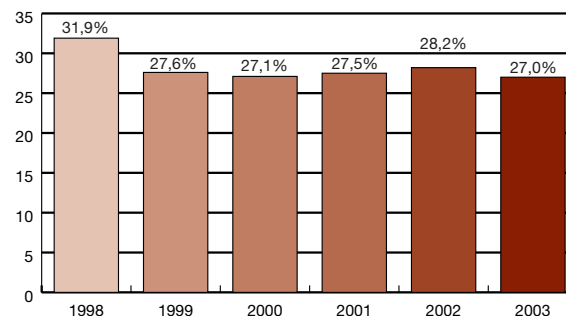
Eget kapital

Eget kapital har i 2003 års bokslut förändrats med två justeringsposter förutom den förändring som årets resultat innebär. Justering av eget kapital har gjorts med 8,5 mkr avseende avsättning för återställande av soptippen Tyft och med 4,4 mkr avseende förändrad redovisningsprincip av löner som intjänats under 2003 men som utbetalas under 2004. Sammantaget innebär dessa poster en minskning av eget kapital med 12,9 mkr. Årets resultat har ökat eget kapital med 6,3 mkr för koncernen. Efter justering och årets resultat uppgår koncernens egna kapital till 187,4 mkr. Kommunens resultat på 5,8 mkr innebär en ökning av eget kapital (exklusive justeringar) med 3,0 procent. Inflationen under 2003 uppgick till 1,4 procent. Kommunen

Låneskuld, 1998-2003 koncernen

Soliditet, 1998-2003 koncernen

har således klarat målet om att eget kapital ska vara reallt oförändrat. Kommunens eget kapital uppgår i bokslut 2003 till 188,9 mkr vilket inklusive justeringsposter innebär en minskning med 7,1 mkr.

Kommunens eget kapital har sedan 1992 minskat med nära 350 mkr om justering görs för ändrade redovisningsprinciper avseende pensionsskulden. Sedan 1999 har en viss förbättring av nivån på eget kapital skett.

Låneskuld

Målsättning: Kommunens låneskuld ska inte öka.

Både koncernens och kommunens låneskuld har ökat under året. Det är kommunen som ökat sin låneskuld som vid årsskiftet uppgick till 277,2 mkr. I kompletteringsbudgeten för 2003 fanns en total låneram på 303,2 mkr. Beroende på ett positivt kassaflöde från den löpande verksamheten och senarelagda investeringar har inte hela låneramen behövt utnyttjas. Skulle hela låneramen ha utnyttjats hade inte målsättningen avseende låneskulden uppnåtts.

Tanums Bostäder har kunnat minska låneskulden beroende på ett positivt kassaflöde. Koncernens låneskuld uppgick vid årsskiftet till 381,1 mkr.

Kommunens låneskuld har beroende på stora investeringar under i princip hela 1990-talet ökat från 36,4 mkr år 1990 till 277,2 mkr i 2003 års bokslut. De två senaste åren har låneskulden legat på en i stort sett oförändrad nivå.

Den genomsnittliga räntan på koncernens låneskuld uppgår per den 31 december till 4,61 procent en minskning sedan förra året med 0,61 procentenheter. Genomsnittsräntan på kommunens låneskuld var vid bokslutstillfället 4,68 procent, vilket är en sänkning med 0,54 procentenheter jämfört med förra året. Sedan 1994 har genomsnittsräntan på kommunens låneskuld sänkts från 10,04 procent till dagens nivå på 4,68 procent. Detta motsvarar en resultatpåverkan på nära 15 mkr.

Pensionsskuld

Pensionsskulden består dels av pensioner enligt kollektivavtal intjänade under 1998 och 1999 samt pensioner utöver kollektivavtal på ett totalt värde av 20,7 mkr och dels av pensioner intjänade före 1998 som redovisas som ansvarsförbindelse och uppgår till 178,3 mkr. Uppräkning med ränta och inflation har ökat värdet på "den gamla" pensionsskulden med 6,6 mkr medan värdet på den andra delen av pensionsskulden minskat med 0,8 mkr.

Sammantaget uppgår pensionsåtagandena till 199,0 mkr, en ökning med 5,8 mkr sedan förra året.

Pensioner intjänade efter 1999 ingår inte i ovan redovisad pensionsskuld utan har utbetalts för förvaltning av de anställda alternativt så har försäkring tecknats som täcker kommunens åtaganden.

Kortfristig skuld

Både koncernens och kommunens kortfristiga skuld har ökat under året och uppgår till 96,8 mkr för koncernen och 91,4 mkr för kommunen. Den största enskilda posten är semesterlöneskulden som uppgår till 26,5 mkr.

Soliditet

Soliditetsutvecklingen påverkas av förändringen av det egna kapitalet och av hur tillgångarnas värde förändras. Eget kapital har i bokslut 2003 förändrats med dels årets resultat och dels med två justeringsposter på totalt 12,9 mkr. Sammantaget innebär detta att koncernens egna kapital minskat med 6,6 mkr (3,4 procent) medan kommunens egna kapital minskat med 7,1 mkr (3,6 procent).

Både koncernens och kommunens totala tillgångar har ökat under 2003 främst beroende på en ökning av likviditeten som höjt tillgångarnas värde. Koncernens tillgångar har ökat med 6,0 mkr (0,9 procent) medan kommunens tillgångar ökat med 4,4 mkr (0,8 procent).

Genom att tillgångarna ökat och eget kapital minskar så sjunker soliditeten. Koncernens soliditet minskar från 28,2 procent till 27,0 procent medan kommunens soliditet minskar från 33,6 procent till 32,2 procent.

Om hänsyn tas till hela pensionsskulden inklusive den del som redovisas som ansvarsförbindelse minskar koncernens soliditet från 3,2 till 1,3 procent medan kommunens soliditet sjunker från 4,2 till 1,8 procent. Sett över en längre tidsperiod har både koncernens och kommunens soliditet försämrats rejält. Kommunens soliditet låg 1989 på 57,1 procent att jämföra med dagens nivå på 1,8 procent.

För att upprätthålla 1989 års soliditetsnivå hade förändringen av eget resultat behövt vara cirka 22 mkr bättre per år eller totalt 335 mkr. I 2003 års penningvärde motsvarar 22 mkr cirka 1,50 kronor i utdebitering.

Noter 2003

Not 1

Verksamhetens intäkter

Koncernen	2003	2002	2001
Statsbidrag	27 582	26 916	17 592
Övriga bidrag	9 784	9 610	8 158
Barnomsorgsavgifter	4 218	4 247	8 294
Äldreomsorgsavgifter	13 962	13 571	12 753
Vatten- och renhållningsavgifter	47 339	44 799	38 526
Hysesintäkter	40 863	38 327	38 814
Hamnavgifter	2 724	2 602	2 506
Försäljning av verksamhet	6 099	5 422	4 702
Reavinst försäljning av fastigheter	1 764	2 503	1 654
Övrigt	8 008	6 881	5 116
Summa	162 343	154 878	138 115

Tanums kommun	2003	2002	2001
Statsbidrag	27 582	26 916	17 592
Övriga bidrag	9 784	9 610	8 158
Barnomsorgsavgifter	4 218	4 247	8 294
Äldreomsorgsavgifter	13 962	13 571	12 753
Vatten- och renhållningsavgifter	49 689	47 295	40 863
Hysesintäkter	12 411	12 111	14 322
Hamnavgifter	2 724	2 602	2 506
Försäljning av tjänster och verksamhet	8 542	7 566	7 825
Reavinst försäljning av fastigheter	1 764	2 503	1 654
Övrigt	9 158	7 258	4 938
Summa	139 834	133 679	118 905

Not 2

Verksamhetens kostnader

Koncernen	2003	2002	2001
Personalkostnader	314 307	298 142	281 283
Material	33 287	32 565	33 505
Köpta tjänster	155 598	147 860	132 524
Bidrag	18 990	19 577	20 176
Pensionskostnader	19 215	17 782	15 381
Fastighetsskatt	1 063	965	921
Nedskrivning fastigheter	900	162	286
Övrigt	265	1 660	861
Summa	543 625	518 713	484 937

Tanums kommun	2003	2002	2001
Personalkostnader	313 193	297 914	280 861
Material	28 679	28 146	28 170
Köpta tjänster	150 045	142 333	126 956
Bidrag	18 990	19 577	20 176
Pensionskostnader	19 170	17 782	15 381
Fastighetsskatt	521	462	463
Nedskrivning fastigheter	-	162	286
Övrigt	686	166	391
Summa	531 285	506 542	472 684

Not 3

Avskrivningar

Avskrivningar sker enligt plan på ursprungligt anskaffningsvärde. Avskrivningstiden beräknas på anläggningens beräknade ekonomiska livslängd. Tanums Bostäder AB tillämpar en avskrivningstid på fastigheter på 50 år medan kommunens avskrivningstid är 33 år.

Koncernen	2003	2002	2001
Inventarier	5 959	5 467	6 078
Fastigheter och anläggningar	28 144	25 680	25 528
Summa	34 104	31 147	31 606

Tanums kommun	2003	2002	2001
Inventarier	5 690	5 198	5 832
Fastigheter och anläggningar	23 856	23 158	23 132
Summa	29 546	28 356	28 964

Not 4

Skatteintäkter

	2003	2002	2001
Kommunalskatt	307 797	288 485	271 146
Skatteavräkning	-2 490	4 726	9 109
Övriga skatteintäkter	1 187	1 209	1 179
Summa	306 494	294 420	281 434

Not 5

Generellt statsbidrag

	2003	2002	2001
Generella statsbidrag	52 099	55 778	54 428
Bidrag inkomstutjämning	71 939	64 802	60 913
Bidrag kostnadsutjämning	11 635	7 483	6 122
Momsbidrag	-	29 907	27 553
Momsavgift	-	-29 907	-27 553
Nivåjustering	-2 457	-2 434	-2 352
Summa	133 217	125 629	119 111

Not 6

Finansiella intäkter

Finansiella intäkter avser ränteintäkter och räntebidrag.

Koncernen	2003	2002	2001
Ränteintäkter	571	718	1 534
Räntebidrag	563	632	767
Summa	1 134	1 350	2 301

Tanums kommun	2003	2002	2001
Ränteintäkter	859	1 359	2 212
Räntebidrag	563	620	709
Summa	1 422	1 979	2 921

Not 7

Finansiella kostnader

Finansiella kostnader avser räntekostnader samt finansiella kostnader på pensionsskulden.

Koncernen	2003	2002	2001
Räntekostnader å lån	18 250	19 480	20 783
Räntekostnader å pensionsskuld	868	944	965
Övrigt	51	57	81
Summa	19 168	20 481	21 829

Tanums kommun	2003	2002	2001
Räntekostnader å lån	13 403	14 929	16 064
Räntekostnader å pensionsskuld	868	944	965
Övrigt	51	57	81
Summa	14 321	15 930	17 110

Not 8

Förändring kapitalbindning

Kapitalbindningen skall hållas på en så låg nivå som möjligt. Ökade fordringar och minskade skulder ökar kapitalbindningen. Minskade fordringar och ökade skulder minskar kapitalbindningen.

Koncernen	2003	2002	2001
Ökning fordringar	-	-	4 860
Minskning fordringar	11 074	1 098	-
Ökning skulder	3 270	784	6 683
Minskning skulder			
Eliminering Nedskrivning TBAB	-450	-	-
Eliminering löneskuld dec pga ändrad redovisningsprincip	-4 441	-	-
Förändring kapitalbindning	9 452	1 882	1 822

Tanums kommun	2003	2002	2001
Ökning fordringar	-	-	2 379
Minskning fordringar	11 470	4 383	-
Ökning skulder	724	-	-
Minskning skulder	-	8 961	25 090
Eliminering löneskuld dec pga ändrad redovisningsprincip	-4 441	-	-
Förändring kapitalbindning	7 753	-4 578	-27 468

Not 9

Försäljning av tillgångar

Denna post avser försäljning av tillgångar, d v s sådana försäljningar som inte har ett direkt samband med investeringsverksamheten.

Koncernen	2003	2002	2001
Kyrkskolan, koncernintern	-775	-	-
Försäljning anläggningar			
Tanums kommun	3 291	3 906	5 943
Summa	2 516	3 906	5 943

Tanums kommun	2003	2002	2001
Kyrkskolan	775	-	-
Smeberg 1:46, 1:72	650	-	-
Kornhagen	600	-	-
Övrigt	1 266	3 906	5 943
Summa	3 291	3 906	5 943

Not 10

Förändring långfristiga skulder

Koncernen	2003	2002	2001
Ny upplåning	70 000	20 000	50 000
Omsättning och amortering	-71 523	-19 422	-57 261
Leasingfinansiering	2 823	-	-
Summa	1 300	578	-7 261

Tanums kommun	2003	2002	2001
Ny upplåning	50 000	10 000	50 000
Omsättning och amortering	-50 106	-11 472	-33 355
Leasingfinansiering	2 823	-	-
Summa	2 717	-1 472	16 645

Not 11

Övrigt tillförda medel

Dessa poster är sådana poster som inte påverkar rörelsekapitalet.

Koncernen	2003	2002	2001
Nedskrivning anläggningar kommunen	-	162	286
Summa	-	162	286

Tanums kommun	2003	2002	2001
Nedskrivning anläggningar kommunen	-	162	286
Summa	-	162	286

Not 12

Nettoinvesteringar

Från investeringsredovisningen hämtas årets bruttoinvesteringar och investeringsbidrag. Bruttoinvesteringar minskat med investeringsbidrag utgör nettoinvesteringarna.

Koncernen	2003	2002	2001
Bruttoinvesteringar	40 124	59 466	45 503
Investeringsbidrag	-7 408	-3 003	-9 152
Nettoinvesteringar	32 716	56 463	36 351

Tanums kommun	2003	2002	2001
Bruttoinvesteringar	35 014	47 144	38 504
Investeringsbidrag	-7 408	-3 003	-9 153
Nettoinvesteringar	27 607	44 141	29 351

Not 13

Övrigt använda medel

Dessa poster är sådana poster som inte påverkar rörelsekapitalet.

Koncernen	2003	2002	2001
Realisationsvinst	1 129	2 503	1 654
Finansiell leasing	2 823	-	-
Summa	3 952	2 503	1 654

Tanums kommun	2003	2002	2001
Realisationsvinst	1 764	2 503	1 654
Finansiell leasing	2 823	-	-
Summa	4 587	2 503	1 654

Not 14

Mark, byggnader och tekniska anläggningar

Koncernen	2003	2002	2001
Förvaltningsfastigheter	30 322	31 245	30 804
Skolfastigheter	103 804	98 490	99 483
Förskolor/daghem	8 436	9 973	10 077
Servicehus	153 386	159 546	165 703
Brandstationer	10 260	8 077	3 059
Vatten- och avloppsverk	96 588	85 582	80 584
Gator och vägar	18 059	17 459	13 814
Markreserv	22 695	23 935	22 619
Exploateringsområden industri	4 020	3 575	3 705
Exploateringsområden bostäder	3 701	4 183	4 461
Industriefastigheter	1 909	2 272	2 690
Hamnar	21 699	22 066	22 690
Hysesfastigheter	127 666	129 460	120 208
Anläggningar under uppförande	13 908	19 826	16 789
Övrigt	11 117	13 129	9 553
Summa	627 571	628 818	606 239

Anskaffningsvärde	935 926	911 028	864 895
Ackumulerade avskrivningar	-308 355	-282 210	-258 656
Bokfört värde	627 571	628 818	606 239

Tanums kommun	2003	2002	2001
Förvaltningsfastigheter	30 322	31 245	30 804
Skolfastigheter	103 804	98 490	99 483
Förskolor/daghem	8 436	9 973	10 077
Servicehus	153 386	159 546	165 703
Brandstationer	10 260	8 077	3 059
Vatten- och avloppsverk	96 588	85 582	80 584
Gator och vägar	18 059	17 459	13 814
Markreserv	22 695	23 935	22 619
Exploateringsområden industri	4 020	3 575	3 705
Exploateringsområden bostäder	3 701	4 183	4 461
Industrifastigheter	1 909	2 272	2 690
Hamnar	21 699	22 066	22 690
Hysesfastigheter	467	673	1 668
Anläggningar under uppförande	10 171	19 497	15 584
Övrigt	13 295	14 671	11 096
Summa	498 812	501 244	488 037
Anskaffningsvärde	755 086	735 426	701 400
Ackumulerade avskrivningar	-256 273	-234 182	-213 363
Bokfört värde	498 812	501 244	488 037

Not 15
Maskiner och inventarier

Koncernen	2003	2002	2001
Inventarier	17 813	16 067	14 894
Anskaffningsvärde	46 959	39 451	33 029
Ackumulerade avskrivningar	-29 146	-23 384	-18 135
Bokfört värde	17 813	16 067	14 894

Tanums kommun	2003	2002	2001
Inventarier	17 455	15 666	14 654
Anskaffningsvärde	46 408	38 912	32 704
Ackumulerade avskrivningar	-28 953	-23 246	-18 050
Bokfört värde	17 455	15 666	14 654

Not 16
Finansiella anläggningstillgångar

Koncernen	2003	2002	2001
Aktier	5 361	5 361	5 401
Andelar	464	464	448
Långfristig utlåning	289	396	456
Summa	6 114	6 221	6 306

Tanums kommun	2003	2002	2001
Aktier	20 351	20 351	20 391
Andelar	424	424	408
Långfristig utlåning	289	396	456
Summa	21 064	21 171	21 256

Not 17
Fordringar

Koncernen	2003	2002	2001
Vatten och renhållning	2 494	2 515	3 013
Barnomsorgsavgifter	574	575	1 197
Äldreomsorgsavgifter	1 310	1 270	1 435
Hyror och arrenden	237	237	450
Statsbidragsfordringar	114	111	119
Västtrafik AB	1 460	1 537	1 332
Moms	3 613	3 587	5 685
Skatteintäkter	-65	12 068	13 062
Förutbetalda kostnader	2 793	2 044	1 225
Upplupna intäkter	8 305	6 515	4 624
Övrigt	2 150	3 557	3 155
Summa	22 984	34 016	35 297

Tanums kommun	2003	2002	2001
Vatten och renhållning	2 494	2 515	3 013
Barnomsorgsavgifter	574	575	1 197
Äldreomsorgsavgifter	1 310	1 270	1 435
Hyror och arrenden			-40
Statsbidragsfordringar	114	111	119
Västtrafik AB	1 460	1 537	1 332
Moms	3 613	3 587	5 685
Skatteintäkter	-65	12 068	13 062
Förutbetalda kostnader	2 744	1 995	1 176
Upplupna intäkter	8 305	6 515	4 624
TBAB koncernkonto	6 010	7 330	11 261
Övrigt	4 047	4 572	3 593
Summa	30 605	42 075	46 457

Not 18

Kassa och bank

Beloppet utgör summan av kassa, bank och lätt realiserbara medelsplaceringar.

Koncernen	2003	2002	2001
Kassa	35	30	51
Bank	19 630	2 954	20 369
<i>varav privata medel</i>	<i>74</i>	<i>17</i>	<i>66</i>
Summa	19 665	2 984	20 420

Tanums kommun	2003	2002	2001
Kassa	32	23	18
Bank	25 094	9 808	31 216
varav TBAB:s del i koncernkonto	-6 010	-7 330	-11 261
<i>varav privata medel</i>	<i>74</i>	<i>70</i>	<i>66</i>
Summa	19 116	2 501	19 973

Not 19

Eget kapital

Koncernen	2003	2002	2001
Ingående eget kapital	193 991	188 040	185 451
Insatsemission Kommuninvest	-	15	-
Återställande av tipp			
(ändrad redovisningsprincip)	-8 462	-	-
Löneskuld dec			
(ändrad redovisningsprincip)	-4 441	-	-
Årets resultat	6 291	5 936	2 589
Utgående eget kapital	187 379	193 991	188 040

Rörelsekapital	-53 480	-55 817	-36 498
Anläggningsskapital	240 859	249 808	224 538
Totalt	187 379	193 991	188 040

Tanums kommun	2003	2002	2001
Ingående eget kapital	195 951	191 056	187 443
Insatsemission Kommuninvest	-	15	-
Återställande av tipp			
(ändrad redovisningsprincip)	-8 462	-	-
Löneskuld dec			
(ändrad redovisningsprincip)	-4 441	-	-
Årets resultat	5 815	4 879	3 613
Utgående eget kapital	188 863	195 951	191 056
Rörelsekapital	-41 697	-46 118	-33 224
Anläggningsskapital	230 560	242 069	224 280
Totalt	188 863	195 951	191 056

Not 20

Avsättningar

Pensionsskuld

Redovisning av pensionsskulden regleras i den kommunala redovisningslagen. Den del av pensionsskulden som uppkommit före 1998 skall redovisas som ansvarsförbindelse. Kommunens ansvarsförbindelse för pensionsförpliktelser till personalen uppgår till 178 257 tkr inkl löneskatt för 2003.

Koncernen	2003	2002	2001
Pensioner intjänade 1998-1999	13 303	12 555	12 184
Garantipensioner	3 379	4 780	6 907
Löneskatt	4 047	4 205	4 631
Summa pensionsskuld	20 729	21 540	23 722

Återställande av tipp			
(ändrad redovisningsprincip)	8 462	-	-
Årets avsättning för återställande av tipp	256	-	-
Avkastningsgaranti förvaltade medel	135	-	-
Summa avsättningar	29 582	21 540	23 722
Förändring avsättningar mellan 2003-2002:	8 042		

Not 21

Långfristig skuld

Koncernen	2003	2002	2001
Spintab	33 957	45 423	53 418
SEB	30 000	20 000	20 000
Nordea	20 000	10 000	10 000
Kommuninvest	278 860	288 860	278 860
SBAB	9 717	9 774	11 201
Europeiska Investeringsbanken	6 000	6 000	6 000
Övrigt (Leasing)	2 823	-	-
- varav kortfristig skuld	-300	-300	-300
Summa	381 057	379 757	379 179

De långfristiga lånen förfaller till räntejustering enligt följande:

2004	176 640	46%
2005	71 877	19%
2006-2007	92 823	24%
2008 eller senare	39 717	10%
Summa	381 057	100%

Tanums kommun	2003	2002	2001
Spintab	9 789	9 838	9 883
SEB	30 000	20 000	20 000
Nordea	20 000	10 000	10 000
Kommuninvest	198 860	218 860	218 860
SBAB	9 717	9 774	11 201
Europeiska Investeringsbanken	6 000	6 000	6 000
Övrigt (Leasing)	2 823	-	-
Summa	277 189	274 472	275 944

De långfristiga lånen förfaller till räntejustering enligt följande:

2004	126 000	45%
2005	48 649	18%
2006-2007	72 823	26%
2008 eller senare	29 717	11%
Summa	277 189	100%

Not 22

Kortfristiga skulder

Koncernen	2003	2002	2001
Preliminär skatt, dec	6 065	5 935	6 714
Arbetsgivaravgift dec	6 238	5 877	6 458
Semesterlöneskuld	26 525	26 280	24 521
Leverantörsskulder	17 975	18 035	19 076
Upplupna kostnader	16 728	14 798	13 366
Förinbetalda intäkter	7 164	7 100	6 828
Övrigt	16 128	15 529	15 808
Summa	96 824	93 554	92 771

Tanums kommun	2003	2002	2001
Preliminär skatt, dec	6 042	5 911	6 692
Arbetsgivaravgift dec	6 218	5 857	6 458
Semesterlöneskuld	26 525	26 280	24 521
Leverantörsskulder	15 223	14 670	16 802
Upplupna kostnader	14 245	12 266	11 621
Förinbetalda intäkter	5 630	5 678	5 829
Årets intjänade pensioner inkl löneskatt	10 662	11 882	10 016
Kommunens skuld till TBAB	97	4 855	12 298
Övrigt	6 776	3 295	5 418
Summa	91 418	90 694	99 655

Not 23

Ställda panter och ansvarsförbindelser

Förvaltade fonders och deponerade medels kapital uppgick till 2 021 tkr. Kommunens förlustansvar för egna hem var den 31 december 2003, 4 172 tkr vilket är 40 procent av den totala låneskulden 10 430 tkr. Kommunens borgensåtagande till Tanums Bostäder AB var 104 168 tkr. Enligt beslut i kommunfullmäktige uppgår Tanums Bostäder AB:s möjligheter att uppta lån med borgen från Tanums kommun till 120 000 tkr.

Tanums kommun är enligt beslut i kommunfullmäktige medlem i Kommuninvest Ekonomisk Förening. All upplåning i Kommuninvest sker med stöd av kommunal borgen. Denna borgen är solidarisk. Varje borgensman har ett slutligt ansvar för ett belopp motsvarande vad borgensmannen lånat via Kommuninvest. Koncernens lån hos Kommuninvest uppgick vid årsskiftet till 278 860 tkr.

	2003	2002	2001
Förlustansvar för egna hem	4 172	5 165	6 266
Borgensåtagande			
Tanums Bostäder AB	104 168	105 586	103 535
Borgensförb föreningar/enskilda	29	36	43

Riskbedömning

Tanums kommun är i sin verksamhet utsatt för olika typer av risker, såsom finansiella risker, borgensåtaganden, skador på kommunal egendom, störningar i verksamhet och IT-system etc.

FINANSIELLA RISKER

Valutarisk

Kommunkoncernen har inga in- eller utbetalningar i utländsk valuta. En del av den upplåning som gjorts via Kommuninvest är lån som genom användande av vanligt förekommande finansiella avtal (swap-avtal) omvandlats till svensk valuta. Hela låneskulden är placerad i svensk valuta. En viss indirekt valutarisk finns dock genom att kommunen som medlem i Kommuninvest iklätt sig ett borgensansvar.

Likviditetsrisk

Genom medlemskapet i Kommuninvest kan kommunen och Tanums Bostäder AB skaffa kapital på ett effektivt sätt. Till koncernkontot finns en checkkredit på 20 mkr knuten som kan utnyttjas utan förbehåll. Krediten var vid bokslutstillfället inte utnyttjad. Den genomsnittliga löptiden på utestående lån är två år och elva månader för koncernen och tre år för kommunen vilket ligger inom ramen för de finansiella mål som kommunfullmäktige fastställt. Den genomsnittliga löptiden har minskat både för kommunen och koncernen. Kommunens avtal om checkkredit löper ut den 31 december 2004, ny upphandling av bankavtal kommer att ske under 2004.

Ränterisk

Kommunen och Tanums Bostäder AB har fastställt en finansieringspolicy som bl a reglerar hur strukturen på låneportföljen ska utformas för att minimera ränterisken. Enligt policyn ska den genomsnittliga räntebindningstiden vara tre år med ett avvikelsemandat om 18 månader och minst 50 procent av lånestocken ska ha en räntebindningstid på sex månader eller längre.

Den genomsnittliga räntebindningstiden uppgick till två år och sju månader både för koncernen och för kommunen. Andelen lån med fast räntebindning på sex månader eller längre uppgick vid årets slut till 64 procent för koncernen och 64

procent för kommunen.

Den genomsnittliga räntebindningstiden har minskat medan andelen bundna lån är i stort oförändrad.

Kreditrisk

Kommunkoncernen har en kreditrisk på sina utestående fordringar. Totalt uppgick kundfordringarna per den 31 december till 7,9 mkr. Genomsnittlig kredittid på kundfordringarna har varit 30 dagar. Kundförlusterna har under året uppgått till 0,4 mkr varav 0,3 mkr avser kommunens verksamhet och 0,1 mkr avser hyresförluster för Tanums Bostäder.

Kommunen har fastställda regler för placeringar av likviditet. Hela likviditeten var vid årskiftet placerad på dagslån i bank vilket uppfyller bestämmelserna om placering av likviditeten.

Motpartsrisk

Del av upplåningen som sker via Kommuninvest konverteras till svensk valuta via swap-avtal. Motpartrisken i swapavtal utgörs av att ingånget avtal inte fullföljs av motparten. För att minimera motpartrisken tillåts Kommuninvest endast att göra swap-avtal med mycket hög kreditvärdighet. Vid årsskiftet var huvuddelen av avtalen ingångna med motparter vars kreditvärdighet är AAA från minst ett av kreditvärdighetsinstituterna Moody's eller Standard & Poor. Kopplat till detta har Kommuninvest ett risklimitsystem, där limiter sätts efter noggrann prövning och riskanalyser kontinuerligt utförs.

BORGENSÅTAGANDEN

Kommuninvest

Tanums kommun är medlem i Kommuninvest Ekonomisk Förening som är ett samarbete kring finansiella tjänster, främst upplåning. Kommuninvest har 147 medlemmar varav 143 kommuner och fyra landsting. All upplåning i Kommuninvest sker med stöd av kommunal borgen. Denna borgen kombineras med ett avtal borgensmännen emellan som innehåller bestämmelser om i vilken ordning en borgensman kan fördela eventuella krav från en långivare. Grundtanken i avtalet är att varje borgensman har ett slutligt ansvar för ett belopp som

motsvarar vad borgensmannen i fråga lånat från Kommuninvest. Tanums kommun och Tanums Bostäder hade vid årsskiftet lån hos Kommuninvest med 278,9 mkr motsvarande ca 74 procent av den totala låneskulden. All upplåning som Tanums Bostäder AB gör hos Kommuninvest sker med kommunal borgen som säkerhet.

Borgen till bostadsändamål

Kommunfullmäktige har beslutat om en ram för borgensåtaganden gentemot Tanums Bostäder AB med 120,0 mkr. Per den 31 december 2003 var 104,2 mkr av borgensramen utnyttjad.

Kommunens ansvarsåtagande för statligt reglerade lån för egna hem till och med 31 december 1991 är 4,2 mkr vilket motsvarar 40 procent av den totala lånesumman på 10,4 mkr. Under år 2003 gjorde kommunen inga borgensförluster.

Övriga borgensåtaganden

Kommunens borgensåtaganden för övriga engagemang uppgick vid årets slut till 29 tkr.

INTERN KONTROLL

Kommunfullmäktige har antagit ett reglemente för intern kontroll. Varje nämnd genomför varje år en kontroll av den interna kontrollen inom sina respektive verksamhetsområden.

Under 2003 omfattade nämndernas kontroll bland annat kontanthantering, säkerhet i IT-system, debiteringssystem och inköpsrutiner.

FÖRSÄKRINGSSKYDD

Kommunen och Tanums Bostäder AB har tecknat försäkringsavtal som bl a ger fullvärdesförsäkring av fastigheter samt en ansvarsförsäkring. Under 2002 genomförde kommunen en upphandling av försäkringsskydd och tecknade ett nytt försäkringsavtal som löper till och med 30 juni 2005. Kommunstyrelsen har antagit en riskhanteringsplan för den kommunala verksamheten. Tanums Bostäders försäkringsavtal löper ut den 30 juni 2004. Upphandling av nytt försäkringsavtal görs under första halvåret 2004.

IT-SÄKERHET

Kommunstyrelsen har under 2002 fastställt nya riktlinjer för IT-säkerhet. Under året har åtgärder vidtagits för att höja IT-säkerheten enligt de rekommendationer som framkom i den särskilda riskanalys som gjordes 2001. En särskild studie av säkerheten i verksamhetskritiska system görs under början på 2004.

KÄNSLIGHETSANALYS

Invånarantal

Invånarantalet påverkar bland annat statsbidrag och skatteintäkter.

I budgeten för kommande år beräknas befolkningen öka med 50 personer per år. Skulle invånarantalet vara oförändrat minskar de budgeterade skatteintäkterna med 1 800 tkr.

Skatteintäkter

I budgeten för 2004 har antagits att skatteunderlaget ska öka med 3,6 procent, skulle ökningen bli endast 3,0 procent skulle de budgeterade skatteintäkterna minska med 4 500 tkr.

Statsbidrag/utjämningsystem

I bokslut 2003 erhöll Tanums kommun ersättningar för inkomstutjämnning med 71 939 tkr, ersättningar för kostnadsutjämnning med 11 635 tkr och generella statsbidrag med 52 099 tkr.

Tanums kommun har en egen skattekraft på 81 procent och påverkas därmed i hög grad av förändringar i inkomstutjämningsystemet. Det föreslagna nya utjämningsystemet skulle vid fullt genomförande ge minskade ersättningar med 460 tkr.

I budgeten för 2004 har löneökningarna beräknats till 3,5 procent, om löneökningarna istället blir 4,0 procent ökar lönekostnaderna med 1 600 tkr.

Räntor

En höjning av både den korta och långa räntan med en procentenhet skulle ge ökade räntekostnader vid fullt genomslag med 2 744 tkr.

Driftsredovisning

Belopp i tkr	Budget för perioden			Redovisning			Budgetavvikelse		
	Intäkter	Kostnader	Netto	Intäkter	Kostnader	Netto	Intäkter	Kostnader	Netto
Kommunstyrelsen	6 555	-43 591	-37 036	10 506	-49 141	-38 635	3 951	-5 550	-1 599
Tekniska nämnden	105 642	-118 335	-12 693	111 909	-124 270	-12 360	6 267	-5 935	333
Miljö- och byggnadsnämnden	5 875	-9 201	-3 326	7 792	-10 567	-2 775	1 917	-1 366	551
Kultur- och fritidsnämnden	7 306	-20 766	-13 460	8 397	-21 861	-13 464	1 091	-1 095	-4
Barn- och utbildningsnämnden	23 323	-226 199	-202 876	29 018	-231 824	-202 806	5 695	-5 625	70
Omsorgsnämnden	48 949	-233 336	-184 387	50 144	-230 883	-180 739	1 195	2 453	3 648
Kommunrevisionen	-	-467	-467	-	-422	-422	-	45	45
Summa nämndsverksamhet	197 650	-651 895	-454 245	217 767	-668 968	-451 201	20 117	-17 073	3 044
Pensionskostnader	-	-17 000	-17 000	-	-19 170	-19 170	-	-2 170	-2 170
Semesterskultsförändring	-	-1 670	-1 670	-	-245	-245	-	1 425	1 425
Kompletteringspension	13 950	-	13 950	13 673	-	13 673	-277	-	-277
Personalomkostnader	-	-	-	-	354	354	-	354	354
Kapitalkostnad	63 945	-	63 945	62 993	-	62 993	-952	-	-952
Avskrivningar	-	-29 755	-29 755	-	-29 546	-29 546	-	209	209
Kommunstyrelsens förfogande	-	-240	-240	-	-	-	-	240	240
Övrigt	-	-700	-700	2 164	-17	2 147	2 164	683	2 847
Summa verksamhet	275 545	-701 260	-425 715	296 597	-717 593	-420 996	21 052	-16 333	4 719
Skatteintäkter och generella statsbidrag	438 000	-	438 000	439 711	-	439 711	1 711	-	1 711
Finansnetto	-	-15 500	-15 500	1 422	-14 321	-12 899	1 422	1 179	2 601
Summa efter finansiering	713 545	-716 760	-3 215	737 729	-731 914	5 816	24 184	-15 154	9 030
Extraordinära poster	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Total	713 545	-716 760	-3 215	737 729	-731 914	5 816	24 184	-15 154	9 030

Kommunens resultat på 5,8 mkr är cirka nio mkr bättre än budget. Nämndernas verksamhet gör ett budgetöverskott på 3,0 mkr. Det är första gången sedan 1998 som nämndernas verksamhet gör ett budgetöverskott. På de senaste tio åren har detta endast hänt två gånger. Omsorgsnämnden redovisar ett överskott mot budget på 3,6 mkr. Kommunstyrelsen redovisar ett underskott på 1,6 mkr. Kommunens budget balanseras främst tack vare nämndernas överskott. Nedan redovisas större avvikelser mot budget:

- Handikappomsorgen redovisar ett överskott på 1,8 mkr mot budget främst beroende på utebliven helårseffekt på ny verksamhet.
- Kommunstyrelsens underskott avser främst planerade ianspråkstagande av tidigare års överskott till bland annat nytt PA-system.
- Pensionskostnaderna är 2,2 mkr högre än budgeterat då fler anställda blivit berättigade till kompletterande tilläggs-pension än beräknat.
- Semesterlöneskuldökningen är 1,4 mkr lägre än budgeterat som en följd av bättre uppföljning så att intjänad semester tas ut alternativt betalas ut under intjänandeåret.
- Tre fastigheter har sålts med realisationsvinst på cirka 2,0 mkr.
- Skatteintäkter och statsbidrag har ökat med 1,7 mkr mer än budgeterat. Ökningen beror främst på att preliminär slutavräkning för 2003 års skatteintäkter blev högre än förväntat.
- Finansnetto är 2,6 mkr högre än budgeterat främst beroende på sänkt genomsnittlig låneränta samt lägre låneskuld än planerat.

Investeringsredovisning

Målsättning

Investeringarna sett över en treårsperiod får ej överstiga 90 mkr.

Den ekonomiska målsättningen för investeringar innebär att nettoinvesteringarna i snitt ej får överstiga 30 mkr per år. 2003 års nettoinvesteringar var 27,6 mkr. Nettoinvesteringarna år 2002 uppgick till 44,1 mkr medan 2001 års nettoinvesteringar uppgick till 29,4 mkr. Totalt innebär det nettoinvesteringar på 101,1 mkr för perioden 2001-2003. Det innebär att målsättningen avseende nettoinvesteringar inte uppnåtts under perioden 2001-2003.

Investeringar

Investeringsvolymen har legat på en hög nivå under hela 1990-talet. Investeringsvolymen har varit för hög för att kunna finansieras av överskott från den löpande verksamheten. En ökad upplåning har varit nödvändig. Under de senaste sex åren har investeringsvolymen varit totalt 214,6 mkr. Detta innebär en genomsnittlig årlig investeringsvolym på 35,8 mkr, vilket innebär att man i snitt avviker från investeringsmålet med 5,8 mkr per år.

Under perioden 1998-2003 har investeringar skett med 49,7 mkr i va-anläggningar, 49,8 mkr i skolfastigheter och 9,6 mkr i omsorgsfastigheter. Investeringar i exploateringsprojekt har skett med 22,2 mkr medan inventarier inköpts för 35,5 mkr. Större enskilda va-investeringar under perioden har varit nytt vattenverk i Tanumshede och avloppsreningsverk i Fjällbacka. Bland större projekt i gruppen skolfastigheter märks kulturhuset Futura samt ombyggnad av Hedeskolan och Ekdungeskolan. Investeringar i omsorgsfastigheter har bland annat omfattat ombyggnad av Hedegårdens servicehus och gruppboendet Berget. Byggandet av fiskecentrum i Grebbestad är den enskilt största hamninvesteringen.

I investeringsplanen för 2004-2006 ingår investeringar på totalt 110,9 mkr varav 35,7 ligger i 2004 års budget. Även under

perioden 2004-2006 ligger investeringsvolymen över investeringsmålet. Större projekt under perioden är byggande av gymnasieskola för 8,0 mkr, va-investeringar med 53,4 mkr och köp av inventarier 9,2 mkr.

Bruttoinvesteringarna år 2003 uppgick till 35,0 mkr. Av den totala investeringsvolymen svarade investeringar i VA-området för 7,4 mkr, i exploateringsverksamhet för 8,0 mkr och investeringar i fastigheter 11,9 mkr. Investeringar i inventarier uppgick till 4,8 mkr. Investeringsbidrag inklusive exploateringsersättningar erhöles med sammanlagt 7,4 mkr. Nettoinvesteringarna 2003 var således 27,6 mkr. Under året har anläggningstillgångar sålts till ett värde av 3,3 mkr. Försäljningarna gav efter avdrag för omkostnader och bokfört värde en realisationsvinst på 1,8 mkr.

Den totala budgeten för de investeringsprojekt som pågår under 2003 uppgår till 90,8 mkr. Till och med 2003 uppgår utgifterna för projekten till 77,8 mkr, vilket innebär att beslutade ej genomförda investeringsprojekt uppgår till 13 mkr.

Större investeringsprojekt inom respektive område under 2003 har varit:

Inventarier

Varje år görs åter- och nyinvesteringar i inventarier för i genomsnitt cirka sex mkr. Under 2003 har anskaffning av inventarier skett med 4,8 mkr. Större inventarieinköp under året har varit bland annat inköp av bilar, 1,3 mkr, IT-utrustning 1,2 mkr, inventarier till nya förskoleavdelningar, 0,9 mkr.

Vatten och avlopp

- Tanumshede vattenverk

Ombyggnaden av Tanumshede vattenverk har färdigställts. Den totala investeringsutgiften för projektet uppgår till 15,4 mkr. Ombyggnaden ger både en förbättring av kapacitet och vattenkvalitet och ger dessutom möjlighet att ansluta fler fastigheter till verket.

Nettoinvesteringar 1998 - 2003

	2003	2002	2001	2000	1999	1998	Totalt
Inventarier	4 791	6 252	8 093	2 943	5 642	7 796	35 517
VA-investeringar	7 401	19 235	4 499	6 655	3 136	8 776	49 702
Exploatering	1 319	5 012	3 623	4 263	5 663	2 338	22 218
Skolfastigheter	7 932	6 905	4 362	23 424	2 650	4 543	49 816
Omsorgsfastigheter	1 199				8 209	150	9 558
Övriga fastigheter	2 763	940	7 180	1 572	130	195	12 780
Hamnar	890	598	-3 229	14 102	813	769	13 943
Övrigt	1 312	5 199	4 823	2 740	4 620	2 374	21 067
	27 607	44 141	29 351	55 699	30 863	26 941	214 601

Investeringsredovisning

- Omläggning VA-ledningar

Omläggning och renovering av det befintliga ledningsnätet sker kontinuerligt. Den senaste femårsperioden har cirka fem mkr investerats i omläggning av va-nätet.

- Grebbestad avloppsreningsverk

I budgeten för 2004 har kommunen beslutat att bygga ett nytt reningsverk som på sikt ska ersätta de befintliga reningsverken i Tanumshede, Fjällbacka och Grebbestad. Den totala investeringsutgiften beräknas till cirka 100 mkr. Under 2003 har investeringar gjorts i Grebbestads reningsverk med 0,9 mkr.

Exploatering

Exploatering av nya industri- och bostadsområden har skett till ett värde av 8,0 mkr. Tomtförsäljningar och andra exploateringsersättningar har erhållits med 6,7 mkr. Nettoutgiften för exploateringsverksamheten uppgår till 1,3 mkr. Större projekt under 2003 har varit nytt bostadsområde på Vetteberget i Fjällbacka 3,0 mkr och hamnplanen i Grebbestad 1,6 mkr.

Fastigheter

- Ombyggnad Hedeskolan, Tanumshede

Låg- och mellanstadieskolan Hedeskolan i Tanumshede har byggts om för att åtgärda fuktskador. I samband med ombyggnaden har tre nya arbetsrum tillskapats och dessutom har utrymmen som tidigare använts som personalutrymmen byggts om till en ny förskoleavdelning. Ombyggnadskostnaden uppgår till 5,5 mkr.

- Ombyggnad Tanumshede brandstation

Ombyggnaden av Tanumshede brandstation har omfattat ombyggnad av personalutrymmen för ambulans- och räddningspersonal samt ett nytt garage för ambulansverksamheten. Investeringsutgiften är totalt 2,2 mkr varav 0,4 mkr finansierats genom bidrag från räddningsverket.

- Plan och projektering Tanums Gymnasieskola

I budget 2004 togs beslut att bygga lokaler för gymnasieskola i Tanum för en kostnad på 8,0 mkr. Under 2003 har plan- och projekteringsarbeten gjorts för 0,8 mkr.

Hamnar

- Vågbrytare i Fjällbacka hamn

Utbyte av vågbrytaren i Fjällbacka gäst- och småbåtshamn har skett till en investeringsutgift på 0,9 mkr. Investeringen ger också möjlighet till en utbyggnad med ytterligare 60 platser. Utbyggnaden kommer att ske under 2004.

Övriga investeringar

Under året har åtgärder vidtagits för stabilisering av Grebbestadsbryggan och Torget i Grebbestad med totalt 0,9 mkr. Bidrag har erhållits från Räddningsverket med 0,4 mkr.

Projekt	2003	Ackumulerat	Budget
Inventarier	4 820	4 820	4 000
Kämpersvik avloppsren.ver	439	4 125	4 200
Ombyggnad Fjällbacka ARV	46	14 414	16 000
Omläggning va-ledningar	1 023	1 023	862
Pumpstationer	91	91	298
Pågående	1 911	5 557	10 500
Reinvest avloppsreningsv	545	545	1 213
Tanumshede vattenverk	3 389	15 414	15 000
VA-anläggningar	7 443	41 169	48 073
Brandstationer	2 612	2 954	2 500
Brandsyneåtg fastigheter	36	36	366
Pågående	165	399	250
Övriga fastigheter	2 813	3 389	3 116
Förskolor	133	676	700
Pågående	966	969	1 275
Skolor	6 833	9 144	9 035
Skolfastigheter	7 932	10 789	11 010
Pågående	1 199	1 242	1 580
Omsorgsfastigheter	1 199	1 242	1 580
Vågbrytare Fjällbacka	940	940	900
Övriga hamnanläggningar	-50	8 117	8 410
Hamnar	890	9 057	9 310
Badplatser	133	201	250
Gator o vägar	275	1 097	1 430
Pågående	1 394	2 515	2 960
Renhållning	15	193	300
Stall Heane	115	170	150
Övriga investeringar	1 932	4 176	5 090
Exploateringsverksamhet	7 985	7 985	12 634
Exploatering	7 985	7 985	12 634
TOTALT	35 014	82 627	94 813
Exploateringsverksamhet	6 666		
Övrigt	741		
Investeringsbidrag	7 408		
Nettoinvesteringar	27 606		

Miljöredovisning

Målsättning

Tanums kommuns övergripande miljömål är ett långsiktigt uthålligt samhälle. Kommunen ska i all verksamhet och i alla beslut bidra till att miljösituationen förbättras genom att främja biologisk mångfald, hushållning av naturresurser och ett förstärkt kretslopp. I arbetet prioriteras områdena energi, transporter och livsmedel.

ENERGI

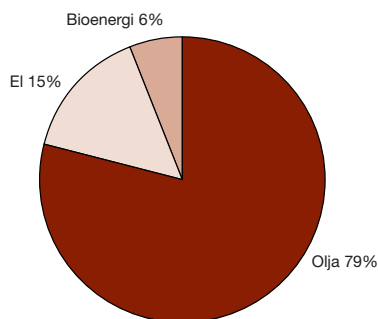
Målsättning

- Uppvärmningen av kommunala fastigheter, inklusive Tanums Bostäders, ska senast 2005 till 35 procent ske med förnyelsebara energikällor.

Verksamhet

Förbrukningen av verksamhetsel i kommunen har ökat från 73,9 kWh/m² 2002 till 74,4 kWh/m² under 2003. Kommunen har avtal som innebär köp av så kallad grön el.

Uppvärmning av kommunala fastigheter 2003

Kommunen har genomfört en upphandling för utbyggnad av fjärrvärmenät och tecknat ett 15-årigt avtal om leverans av färdig värme. När fjärrvärmenätet är fullt utbyggt innebär det att cirka 47 procent av kommunens fastigheter värms upp med biobränsle. Beräkningar visar också att fullt utbyggt fjärrvärmenät ska ge minskad oljeförbrukning med 900 m³/år, min-

skat koldioxidutsläpp med 2450 ton/år samt minskat svavel-dioxidutsläpp med 1,5 ton/år.

TRANSPORTER

Målsättning

- Transporter som kommunal verksamhet genererar ska effektiviseras och ska till 2005 ha minskat med 20 procent jämfört med 1998.
- År 2005 ska minst 20 procent av transporterna ske med fordon som körs med förnyelsebara bränslen eller enligt kriterierna för bra miljöval.

Verksamhet

Under året har det gjorts en upphandling av leasingbilar och sopmaskiner. De nya leasingbilarna kan drivas med etanol, vilket bidrar till att kommunens miljömål om transporter kan uppfyllas. I dagsläget finns endast möjlighet att tanka med etanol i Tanumshede, men förhandlingar pågår mellan kommunens bilenhet och bensinbolagen om att få fram tankställen på flera platser i kommunen.

Antalet leasingbilar som kan drivas med etanol är numera 22 av totalt 57 leasingfordon. Resandet med leasingbilar ökar, vilket medför att användandet av privatbilar för tjänsteresor minskat med 9 417 mil och uppgår nu till 52 105 mil per år.

Antal mil vid tjänsteresor med privatbil

	2003	2002	2001
Kommunledningskontoret	2 665	4 637	2 695
Samhällsbyggnadsförvaltningen	5 244	6 677	6 340
Kultur- och Fritidsförvaltningen	3 296	3 122	3 477
Barn- och Utbildningsförvaltningen	18 849	22 342	19 368
Omsorgsförvaltningen	10 505	12 820	12 684
Politiker	10 832	10 584	9 841
Övriga	714	1 340	1 701
Summa	52 105	61 522	57 377

Genom att resa med tåg har kommunen sparat in 12 335 kilo koldioxid i jämförelse med om resorna skulle ha genomförts med bil.

LIVSMEDEL

Målsättning

Antagna mål:

- Före 2004 ska alla kommunala tillagningskök vara KRAV-certifierade.
- 50 procent av de livsmedel som serveras i kommunhusets café ska vara ekologiska och/eller närproducerade.

Verksamhet

För att ett tillagningskök ska bli KRAV-certifierat krävs det att ekologisk mat serveras minst en dag per vecka, vilket innebär 20 procent ekologisk mat. I Tanums kommun är skolans två tillagningskök i Tanumshede och Hamburgsund KRAV-certifierade. Äldreomsorgens tillagningskök är inte KRAV-certifierade men köper ändå in en del ekologisk mat.

Totalt köptes livsmedel in för 5 661 tkr under 2003 varav 496 tkr är ekologiska livsmedel, det vill säga 8,8 procent. Kommuncaféets inköp av ekologiska och när odlade produkter uppgår till cirka 60 procent av de totala inköpen.

Nämndernas miljöarbete

Riksdagen har antagit 15 nationella miljömål. Målen beskriver den kvalitet och det tillstånd i miljön som är hållbart på lång sikt. Strävan är att man till nästa generation, år 2020, skall ha löst de stora miljöproblemen. Länsstyrelserna har fått i uppdrag av regeringen att ansvara för det regionala miljömålsarbetet. Enligt beslut i kommunstyrelsen ska nämnderna i sin ordinarie verksamhet arbeta efter de nationella miljömålen och i bokslut 2004 redovisa hur verksamheten överensstämmer med de nationella miljömålen.

Kommunstyrelsen

Miljöinformationen på kommunens hemsida har uppdaterats och utökats. Miljösidan har blivit mer informativ och svarar bättre mot allmänhetens behov än tidigare.

Tekniska nämnden

Skrotbilskampanjen som pågått sedan 2001 har avslutats och slutredovisats under året. Totalt har 327 bilar tagits om hand och lämnats till skrotning.

För tredje året i rad har kommunen tagit fram en miljökalender i samarbete med Rambo och Lysekils, Sotenäs och Munkedals kommuner. Kalendern innehåller miljö- och

avfallsinformation och har delats ut till alla permanentushåll i kommunen. På initiativ av renhållningsavdelningen kommer kalendern även att skickas ut till fritidsboende.

Miljö- och byggnadsnämnden

Under året spreds totalt 1 237 ton kalk främst med hjälp av helikopter. En mindre mängd spreds även med båt. Kalkningsverksamheten finansieras till 100 procent med statsbidrag. Målsättningen med kalkningen är att skydda de natur- och nyttjandevärden som hotas av försurningen. Genom vattenprovtagning, kontroll av bottendjur och elfisk i vattendrag samt nätprovfisk har det konstaterats att målsättningarna har uppfyllts under 2003.

Inom det kommunala naturreservatet Sannäsfjordens alskogar och betesmarker har åtgärder vidtagits i delområdet där betesdjur skall hållas. Röjning och stängseluppsättning har påbörjats. Restaureringsstöd för dessa åtgärder har erhållits via Länsstyrelsen. Informationstavlor för de tre kommunala naturreservaten har också framtagits.

SIDA-kursen om grundvattenbildning i kristallina bergarter återkom till Tanums kommun. Kursen drivs av Chalmers tekniska högskola och samlar deltagare från hela världen. Kommunens biolog och miljösamordnaren deltog under en halv dag och berättade om kommunens miljöarbete.

Kultur- och fritidsnämnden

Strandstädning är en årlig återkommande arbetsuppgift som utförs av Tanums kommun. Naturvårdslaget har huvudansvaret för att städa kusten inför sommaren. För att uppmärksamma problemet med nedskräpning av våra stränder och även uppmärksamma de insatser som görs av strandstädarna deltog Tanums kommun i Håll Sverige Rents kampanj "Väck vårlusten – städa västkusten". Den 5 maj kom representanter för Håll Sverige Rent till Tanums kommun och under dagen städades stränder i Hamburgsund, Fjällbacka och Grebbestad. Skolelever fick information om nedskräpning i havet och kampanjen uppmärksammades i de lokala medierna.

Turismutvecklingsprojekt, Hållbar Turism Bullaren Kynnefjäll, har påbörjats med nämnden som projektägare och seminarier och andra delar har drivits under året.

Barn- och utbildningsnämnden

Kommunen har köpt in en databaserad miljöutbildning till kommunens två högstadieskolor och den nya gymnasieskolan.

Även 50 anställda inom kommunen har fått möjlighet att genomföra utbildningen. Utbildningen tar upp de vanligaste miljöhoten och innehåller en kunskapsbank som innebär möjlighet till förkovring i ämnet. Efter slutförd utbildning erhålls ett miljökörkort.

Omsorgsnämnden

Målsättningen är att andelen ekologiska livsmedel kontinuerligt ska öka. Under 2003 uppgick andelen ekologiska livsmedel till 8,8 procent, vilket ligger på ungefär samma nivå som föregående år.

Resandet med privatbil i tjänsten minskar på grund av ökat utnyttjande av miljömässigt bättre leasingbilar.

Lokalt investeringsprogram

Programperioden för det Lokala investeringsprogrammet i Tanums kommun har genom beslut av Naturvårdsverket förlängts med ytterligare ett år till och med 2004.

Projekt "Restaurering av grundområden" har utökats med fler områden för anläggande av våtmark. Under 2003 har nio våtmarker anlagts. Fem till sju planerade våtmarker återstår att anläggas. Bland dessa återfinns en större planerad restaurering av Ejgdetjärnet (cirka 18 hektar) i närheten av Kämpersvik.

Avfallshantering

Den totala avfallsmängden till behandling/förbränning har under 2003 ökat med ca 400 ton, en ökning på sex procent. Den redovisade avfallsmängden inkluderar både hushålls- och industriavfall.

I samband med upphandling av slamtömning för åren 2004 – 2009 har ny teknik med mobil slamavvattning valts. Det innebär att slammet från slamavskiljare avvattnas vid hämtningen hos varje abonnent och det avvattnade slammet levereras direkt till behandling på avfallsanläggningen Tyft.

Reningsverken kommer endast att behandla avvattnat restvatten från slutna tankar.

Mängden utsorterat farligt avfall har ökat med 123 ton. Ökningen beror på en större mängd, 116 ton, insamlat tryckimpregnerat trä.

Tanums kommun har en stor andel hushåll, både helårs- och fritidsboende som komposterar sitt organiska köksavfall, cirka 70 procent.

Avfallstyper 2003, ton

	2003	2002	2001
Återvinning	4 598	3 422	3 461
Förbränning	5 337	4 356	3 353
Kompostering	832	825	800
Deponi, Tyft	564	205	276
Deponi, extern	1 399	1 978	2 129
Slam	1 952	2 689	2 180
Farligt avfall	220	97	135
Summa	14 902	13 572	12 334

FAKTARUTA

Insamlat	2003	2002	2001
återvinningsmaterial			
Komposterbart, ton	832	825	800
Glas, ton	343	318	272
Papper, ton	605	547	533
Kartong, ton	260	234	207
Wellpapp, ton	264	544	314
Batteri, ton	3	3	3
Elektronik, ton	108	94	75
Kylmöbler, st	1257	1 343	1 131
Skrot, ton	769	649	781
Metallförpackning, ton	30	28	27
Textilier, ton	-	15	28
Lysrör, st	9 700	9 970	8 600
Hårdplastförpackningar, ton	26	26	24
Miljöfarligt avfall, ton	220	97	135
Träflis, ton	1 915	900	1 200
Antal komposterande hushåll	6 675	6 681	6 582
Mängd sopor till förbränning/ extern deponi	6 736	6 334	5 482

Personalredovisning

Målsättning och strategi

Kommunens personalstrategi syftar ytterst till att skapa förutsättningar för att kunna rekrytera, behålla, utveckla och belöna kompetent personal. Detta krävs för att kunna tillgodose kommuninvånarnas krav på god kvalitet i verksamheten samt för att kunna vara konkurrenskraftig gentemot omvärlden.

I detta arbete krävs aktiva insatser inom områdena kompetensförsörjning, lönepolitik, arbetsmiljö, ledarskap och organisation. Liksom föregående år har tyngdpunkten i detta arbete legat på områdena arbetsmiljö och lönepolitik.

Lönepolitik

Kommunens långsiktiga lönestrategi utgår från intentionerna i de centrala löneavtalen. Individuell lönesättning skall stimulera medarbetare och bidra till en effektiv verksamhet. Prioriteringar på yrkesgrupper inom vård och omsorg, förskollärare och fritidspedagoger, administratörer samt handläggare gjordes i årets löneöversynsarbete.

Kommunals konflikt under våren 2003 innebar att deras löneavtal sades upp. Nyanställningsblockad samt strejk- och varselåtgärder riktades mot kommunen. De verksamheter som drabbades var främst skolmåltid, lokalvård och vaktmästeri. Ett nytt avtal tecknades med Kommunal som i genomsnitt gav löneökningar med 4,5 procent från den 1 juli 2003.

Rekrytering

Svårigheter att rekrytera förskollärare och fritidspedagoger har kvarstått även under 2003. Inom omsorgsförvaltningen har det varit svårt att rekrytera nattsjuksköterskor och inom samhällsbyggnadsförvaltningen blir det allt svårare att rekrytera kvalificerad teknisk personal. En viktig utmaning blir att skapa en konkurrenskraftig personal- och lönepolitik som ger en bra arbetsmiljö för att kunna rekrytera de yrkesgrupper som kommunen behöver.

Arbetsmiljö

Kommunen har antagit en målsättning att halvera sjukfrånvaron år 2005 jämfört med sjukfrånvaron under 2002. Målet som skall nås är att sjukfrånvaron ska minska från 9,6 procent 2002 till 4,8 procent 2005. Kommunfullmäktige har antagit ett förslag till åtgärdsprogram mot ohälsa. Respektive nämnd har sedan arbetat

fram handlingsplaner utifrån de åtgärdsförslag som förväntas få positiva effekter på sjukfrånvaron.

En central satsning i arbetsmiljöarbetet var att teckna ett Samverkansavtal med de fackliga organisationerna. Utifrån innehållet i avtalet har utbildningsinsatser genomförts, dels en tvådagars utbildning till chefer och fackliga företrädare, dels en endagsutbildning till samtliga anställda. Syftet med dessa dagar har varit att få väl fungerande samverkansgrupper och arbetsplatsträffar som bygger på delaktighet och inflytande. Under 2004 skall samtliga chefer genomgå en tvådagarsutbildning i Medarbetarsamtal och ett underlag ska tas fram för hur kommunen skall arbeta med det Systematiska arbetsmiljöarbetet. Som stöd för chefer i arbetet med att få tillbaka sjukskrivna på hel- eller deltid har riktlinjer för rehabiliteringsarbete antagits under året. För att minska antalet långtidssjukskrivna krävs kontinuerliga kontakter och möjlighet för den anställde att återgå i arbete på deltid. Ett systematiskt arbete med personalvårdsronder har därför påbörjats under året inom barn- och utbildningsförvaltningen och omsorgsförvaltningen. En översyn av äldreomsorgens ledningsorganisation har påbörjats i syfte att skapa förutsättningar för att aktivt arbeta med personal- och arbetsmiljöfrågor.

I det fortsatta arbetsmiljöarbetet kommer områdena alternativa arbetstidsmodeller, ledarskap, samverkan med andra myndigheter och friskvård att prioriteras.

Sjukfrånvaro

Kraven på uppföljning av sjukfrånvaron har ökat och tyngdpunkten i kommunens interna arbete kommer att läggas på analys av varför sjukfrånvaron ökar eller minskar bland olika yrkesgrupper och på olika arbetsenheter.

Under år 2003 har trenden, med årligen ökade sjukfrånvarosiffror brutits. Det är första året sedan 1996 som sjukfrånvaron inte ökat.

Sjukfrånvaro (procent av avtalad tid)	2003	2002
Kommunstyrelsen	7,5	8,5
Samhällsbyggnadsförvaltn	3,3	4,9
Kultur och Fritidsförvaltn	5,4	9,3
Omsorgsförvaltningen	9,0	12,4
Barn- och utbildningsförvaltn	5,8	7,7
Totalt	7,2	9,6

Sjukfrånvaron har minskat på samtliga förvaltningar. Inom omsorgsförvaltningen har sjukfrånvaron sjunkit med 3,4 procentenheter och inom barn- och utbildningsförvaltningen med 1,9 procentenheter.

Enligt lagändring 1 juli 2003 skall sjukfrånvaron redovisas i relation till ordinarie arbetstid enligt nyckeltalen:

- Total sjukfrånvarotid i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid,
- summa sjukfrånvarotid för män respektive kvinnor,
- summa sjukfrånvarotid i åldersgrupperna 29 år eller yngre, 30-49 år samt 50 år eller äldre samt
- långtidssjukfrånvaro (>59 dagar) i relation till den totala sjukfrånvaron

Sjukfrånvaro 2003-07-01 – 2003-12-31 (procent av avtalad tid)

Åldersgrupp	Män	Kvinnor	Total
- 29 år	3,97	5,04	4,86
30 - 49 år	3,03	8,96	8,08
50 -	9,71	10,25	10,12
Totalt	6,82	9,26	8,80

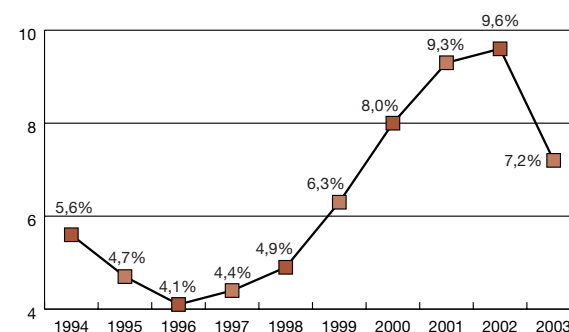
Högst sjukfrånvaro, 10,1 procent, hade anställda som var 50 år eller äldre. Kvinnor i samtliga åldersgrupper hade högre andel sjukfrånvaro än män och den största skillnaden återfanns i åldersgruppen 30-49 år. Här var skillnaden 5,9 procent. I denna grupp återfanns många kvinnor som arbetar inom äldreomsorgen.

Av det totala antalet sjukdagar, 20 897, utgjordes 67 procent av långtidssjukskrivningar. Vid jämförelse med år 2002 har antalet personer som varit långtidssjukskrivna någon gång under året sjunkit från 173 personer till 147 personer. Vid jämförelser av antalet personer som var långtidssjukskrivna vid årets slut 2002 och 2003 har antalet sjunkit från 88 personer till 74 personer. Förklaringar till minskningen är återgång i arbete på heltid, beviljad sjukersättning och avslut av anställning i kommunen.

Den 1 juli 2003 utökades arbetsgivarens ansvar för en tredje vecka, vilket innebär att 80 procent sjuklön betalas av arbetsgivaren från och med dag två till och med dag 21. Därefter betalar arbetsgivaren tio procent i sjuklön till och med dag 90.

Kostnaderna för sjuklön har sjunkit med 560 tkr och uppgår till 4,4 mkr trots det utökade arbetsgivaransvaret. Förklaring till detta är att sjukfrånvaron totalt har minskat i kommunen.

Sjukfrånvaro 1994-2003 (andel av avtalad tid)

Personaladministrativt system

Kommunen införskaffade i slutet av 2002 ett nytt personaladministrativt IT-stöd. Arbetet med att successivt decentralisera lönehanteringen har påbörjats under året. I framtiden kommer det stora flertalet av kommunens anställda att registrera ledighetsansökningar, tjänstgöringsrapportering med mera via dator.

Personalkostnader

Redovisningen avser kostnader för all personal anställd i kommunen oavsett anställningsform.

Löner och arvoden

Kostnader för löner och arvoden inklusive personalomkostnader uppgick till 313,2 mkr att jämföra med 297,9 mkr för år 2002. Av ökningen på 15,3 mkr (5,1 procent) utgjorde höjda löner 12,3 mkr. Den lönejustering som skedde enligt avtal under gav en genomsnittlig löneökning med 3,5 procent.

Löner och arvoden (tkr)	2003	2002	2001
Arvode	3 075	2 751	2 659
Lön	227 779	219 110	206 795
Personalomkostnader	82 339	76 053	71 407
Totalt	313 193	297 914	280 861

Semester och övertidsskuld

Semester- och övertidsskuld består av ej uttagen semester och ej uttagen ersättning för arbetad övertid. Skulden har ökat med 0,2 tkr till 26,5 mkr att jämföra med ökningen 2002 som var 1,8 mkr. Eftersom skuldökningen är lägre än löneökningen innebär det att antalet sparade semesterdagar har minskat. Av den totala skulden utgjorde 24,3 mkr ej uttagen semester.

Pensioner

Kommunens totala pensionsskuld uppgår till 199 mkr. Av pensionsskulden är 20,7 mkr pensioner enligt kollektivavtal intjänade under 1998 och 1999 samt pensioner utöver kollektivavtal. Pensioner intjänade före 1998 redovisas som ansvarförbindelse och uppgår till 178,3 mkr.

Pensionsavtal

Genom centrala kollektivavtal har kommunens anställda rätt till tjänstepension grundad på anställning hos arbetsgivaren.

Förtroendevalda erhåller pension enligt kommunens reglemente om pensioner till förtroendevalda. Rätten till pension förutsätter att arbetsinsatsen är fastställd till minst 40 procent av heltid och omfattar minst en mandatperiod. Pensionen samordnas med eventuell inkomst av tjänst. Kommunstyrelsens tidigare ordförande, Bengt Mattsson, har intjänat full pension. Clas-Åke Sörkvist som varit ordförande i kommunstyrelsen sedan 2001 har intjänat fem tolfedelar av full pension.

Personal

Personalstatistiken baseras på uppgifter vid mättidpunkten den 1 november och avser såväl tillsvidare- som visstidsanställd personal. Redovisningen av arbetad tid och frånvaro avser kalenderåret. Under 2003 har en arbetsgrupp arbetat med att ta fram personalnyckeltal som möjliggör jämförelser mellan kommunerna Strömstad, Tanum, Sotenäs, Munkedal och Lysekil.

Anställda – tillsvidare och visstid

Antalet anställda har under året ökat från 1 077 till 1 096 personer. Av dessa var 960 personer (88 procent) tillsvidare-

anställda. Hälften av antalet anställda fanns på omsorgsförvaltningen och 425 personer (39 procent) fanns på barn- och utbildningsförvaltningen. Antalet anställda har ökat med 105 personer sedan 1998. Ökningen har främst skett inom omsorgs- och barn- och utbildningsförvaltningen. Ökningen kan delvis förklaras av ökade krav på den kommunala verksamheten att tillhandahålla stöd till funktionshindrade (LSS) och att tillhandahålla barnomsorg i högre utsträckning än tidigare.

Sysselsättningsgrad

Av kommunens anställda arbetar 455 personer (42 procent) heltid, 307 personer (28 procent) har en sysselsättningsgrad mellan 75 och 99 procent medan resterande 334 personer (30 procent) arbetar mindre än 75 procent. Andelen personer som arbetar heltid har varit förhållandevis konstant de senaste åren.

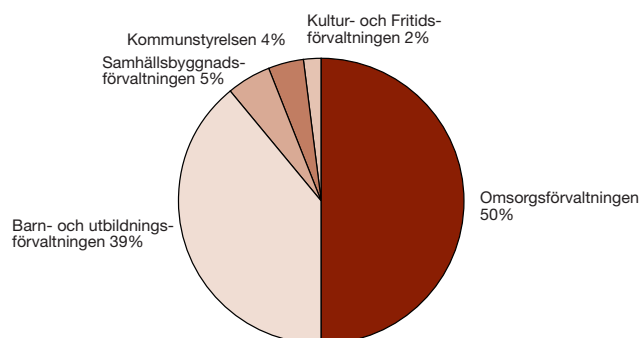
Av de 641 personer som arbetar deltid är 593 (92,5 procent) kvinnor, varav 410 av dessa kvinnor arbetar inom vård- och omsorgsverksamheten. Under de senaste två åren har ett projekt med så kallad ”flytandetider” startats upp i syfte att kunna erbjuda anställda inom äldreomsorgen högre sysselsättningsgrad.

Ålder och pensionsavgångar

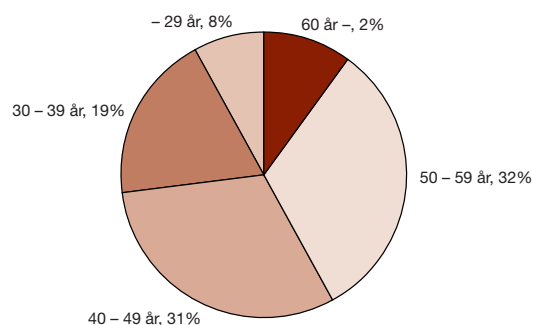
Medelåldern bland de anställda var 46,2 år. För kvinnor var medelåldern 45,8 år och för män 48,1 år. I jämförelse med 1998 har medelåldern bland de anställda ökat med 2,2 år från 44,0 år till 46,2 år. Låg personalrörlighet är en förklaring till den ökade medelåldern.

Inom den närmaste tioårsperioden kommer antalet pensionsavgångar att öka. En fjärdedel av de anställda kommer att ha uppnått pensionsålder de närmaste tio åren.

Anställda per nämnd

Antal anställda i olika åldersgrupper

Kön

Av kommunens anställda var 83,1 procent kvinnor som var verksamma främst inom vård och omsorg, skola och barnomsorg samt städ- och måltidsverksamhet. Sett i ett längre tidsperspektiv har andelen kvinnor varit i stort sett oförändrad sedan 1988. Högst andel kvinnor, 96 procent, har omsorgsförvaltningen och lägst andel kvinnor, 38 procent, har samhällsbyggnadsförvaltningen.

Av det totala antalet chefer var 54 procent män, vilket är en ökning i jämförelse med år 2002 då antalet manliga chefer var 45 procent. Av kommunens åtta förvaltningschefer var en kvinna.

Arbetad tid och frånvaro

Den totala arbetade tiden ökade under året från 71,1 procent till 75,4 procent. Den är den högsta nivån sedan 1996. Minsk-

ningen av frånvaron beror framförallt på en minskad sjukfrånvaro men även föräldraledighet och övrig tjänstledighet har sjunkit. Den totala sjukfrånvaron har sjunkit från 9,6 procent 2001 till 7,2 procent 2003.

Den vanligaste frånvaroorsaken var semester och ferier. Semesteruttaget har ökat från 10,5 procent till 11,0 procent beroende på ett ökat uttag av sparad semester.

Fördelning av arbetstid (procent)	2003	2002	2001
Arbetad tid	75,4	71,1	70,9
Semester/ferier	11,0	10,5	10,5
Sjukfrånvaro	7,2	9,6	9,3
Föräldraledighet	2,4	3,1	2,9
Övrig tjänstledighet	4,0	5,7	6,4

	Tillsvidareanställda					Visstidsanställda				
	Kvinnor		Män		Totalt antal	Kvinnor		Män		Totalt antal
	Antal	Procent	Antal	Procent		Antal	Procent	Antal	Procent	
Anställningsform	809	84,3	151	15,7	960	102	75,0	34	25,0	136
Personal inom:										
– Förskola o skolbarnomsorg	108	13,3	2	1,3	110	15	14,7	3	8,8	18
– Äldre o funktionshindrade	426	52,7	11	7,3	437	48	47,1	2	5,9	50
– Skola	108	13,3	60	39,7	168	16	15,7	8	23,5	24
– Fritid/kultur	15	1,9	4	2,6	19	3	2,9	1	2,9	4
– Teknik	88	10,9	47	31,1	135	10	9,8	14	41,2	24
– Administration	64	7,9	27	17,9	91	10	9,8	6	17,6	16
	809	100,0	151	100,0	960	102	100,0	34	100,0	136
Sysselsättningsgrad										
<75 %	257	31,8	17	11,3	274	47	46,1	13	38,2	60
75-99 %	254	31,4	12	7,9	266	35	34,3	6	17,6	41
100 %	298	36,8	122	80,8	420	20	19,6	15	44,1	35
Totalt	809	100,0	151	100,0	960	102	100,0	34	100,0	136
Åldersstruktur										
– 29 år	47	5,8	5	3,3	52	25	24,5	6	17,6	31
30-39 år	156	19,3	20	13,2	176	27	26,5	7	20,6	34
40-49 år	262	32,4	43	28,5	305	21	20,6	10	29,4	31
50-59 år	268	33,1	59	39,1	327	23	22,5	6	17,6	29
60 år –	76	9,4	24	15,9	100	6	5,9	5	14,7	11
Totalt	809	100,0	151	100,0	960	102	100,0	34	100,0	136

Välfärdsredovisning

Inledning

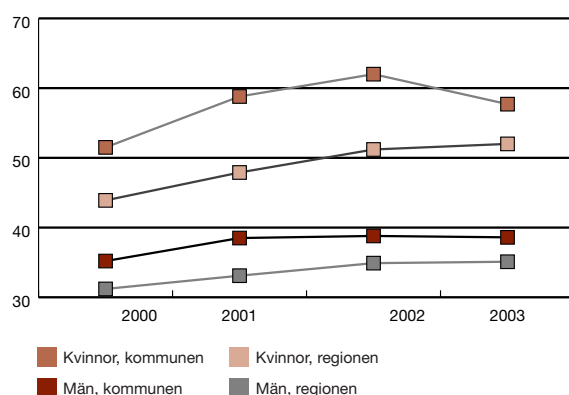
Ett välfärdsbokslut ska spegla befolkningens hälsotillstånd och välbefinnande över tid. Välfärdsbokslutet ger kunskap om människors livsvillkor och är till för att användas vid politisk styrning och uppföljning. Årets välfärdsbokslut lägger fokus på barn och ungdomar.

Hälsa

Ohälsotal

Ohälsotalen är ett mått på utbetalda dagar med sjukpenning, arbetsskadesjukpenning, rehabiliteringspenning, förtidspension och sjukbidrag från socialförsäkringen (från 2003 sjuk- och aktivitetsersättning). Ohälsotalen innehåller inte dagar med sjuklön från arbetsgivare.

Ohälsotal, 2000-2003

Tanum är den kommun i landet som sänkt sitt ohälsotal mest. Efter ständig uppgång de tidigare åren sjönk det 2003, men är ändå högre än regionens. Inom regionen som helhet steg ohälsotalen något under 2003 och ligger i nivå med riket. I Tanum är det kvinnorna som står för sänkningen av ohälsotalen från 62,0 år 2002 till 57,7 år 2003. Männerna har legat på ungefär samma nivå sedan 2001 med 38,6 år 2003. Det sänkta ohälsotalen för kvinnor kan ha en förklaring i att det skett en medveten satsning på kvinnoarbetsplatser, inte minst i den kommunala organisationen med exempel som flytande arbetstider, som innebär att man kan utöka sin arbetstid eller så kallade tvättstugeschema där personalen får möjlighet att själv styra arbetstiden.

Tobaks- samt alkoholkonsumtion bland ungdomar

Under 2003 genomfördes en enkätundersökning där samtliga elever i årskurs 9 i Strömstad, Tanum, Munkedal och Lysekil fick besvara frågor om rökning, alkoholkonsumtion och narkotika.

Andel tobakskonsumenter (procent)	Flickor	Pojkar
Tanums kommun	35	38
Kommuner i Norra Bohuslän	34	31

Med tobakskonsumenter avses de som snusar eller röker eller både röker och snusar. Två tredjedelar av rökarna röker bara sporadiskt vid fester och liknande. Andel pojkar som röker i Tanum är högre än för riket och grannkommunerna. Det är däremot färre flickor som röker i Tanum.

Intensivkonsumtion av alkohol

en gång i månaden eller mer (procent)	Flickor	Pojkar
Tanums kommun	28	44
Kommuner i Norra Bohuslän	28	30
Riket	23	26

Med intensivkonsumtion avses att man vid ett och samma tillfälle dricker minst sex burkar folköl eller fyra burkar starköl eller 18 cl starksprit. Andel pojkar som intensivkonsumerar alkohol är betydligt högre i Tanum än för riket och grannkommunerna. Flickornas alkoholkonsumtion ligger däremot på grannkommunernas nivå som är lite högre än för riket.

Matvanor samt övervikt bland barn

Övervikt hos barn är ett ökande problem i Sverige. En undersökning gjord av Idrottshögskolan 2003 visar att upp till 20 procent av de svenska tioåringarna är överviktiga. För att följa upp om detta stämmer även i Tanum har man tagit del av skolsköterskornas statistik. I Tanums kommun är tio procent av tioåringarna måttligt överviktiga medan ingen är kraftigt överviktig.

Regelbundna matvanor är ett sätt att komma tillrätta med övervikt/undervikt och gör att eleven orkar med skolan och fritiden bättre.

Elever i årskurs 6 vårterminen 2003. (Andel i procent)

Äter frukost	Varje dag	Ibland	Aldrig
	90	6	4
Äter skollunch	Alla skoldagar	Ibland	Aldrig
	79	21	0

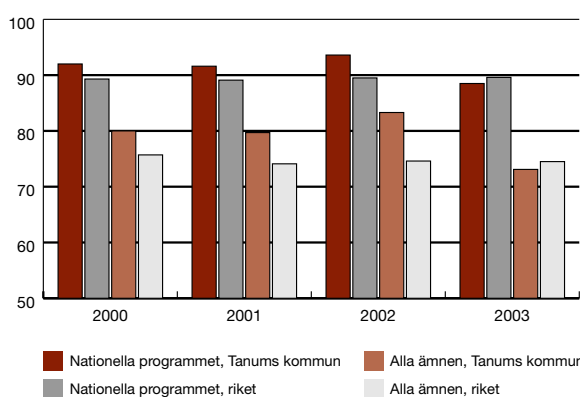
Utbildning

Simkunnighet

Under hösten 2003 gjordes en enkät om simkunnigheten i årskurs 5. Motsvarande siffror finns också för årskurs 5 1999.

Simkunnighet i årskurs 5 (andel i procent)	2003	1999
Kan simma	96	85
Kan ej simma/ osäkra	4	15

Gymnasiebehörighet för elever i Tanums kommun (andel i procent)

Andelen elever som är behöriga till nationella gymnasieprogram (godkända betyg i matematik, svenska, engelska) har legat över riksgenomsnittet sedan 1999 men har sjunkit 2003. Genom att följa statistiken framöver kan man se om det är en tillfällig nedgång eller om tendensen håller i sig.

Delaktighet

För att få en uppfattning om i vilken utsträckning kommuninvånarna känner delaktighet i det samhälle de lever i kan föreningsanslutningar och aktivitet samt tillgänglighet till kollektivtrafik studeras.

Föreningsanslutningar och aktivitet för barn och ungdom i Tanum

År	2002	2001	2000	1995
Antal föreningsanslutningar	2 101	2 370	2 358	2 355
Totalt antal ungdomar i kommunen	2 812	2 712	2 719	2 648
Antalet anslutningar per ungdom	0,75	0,87	0,87	0,89
Antal sammankomster	4 820	4 767	5 040	5 160
Antal deltagartillfällen	41 810	39 885	39 454	43 533

Antalet föreningsanslutna barn och ungdomar har sjunkit med cirka 270 efter att tidigare legat på en konstant nivå. Till detta kommer att kommunen har 100 fler i denna åldersgrupp (7-25 år) än föregående år, vilket innebär att kommunen har färre anslut-

ningar per ungdom. Det är förmodligen också så att en del ungdomar är anslutna till flera föreningar vilket i sin tur innebär att många inte är föreningsanslutna alls. Antalet sammankomster har ökat något och de ungdomar som är föreningsanslutna deltar i fler sammankomster än tidigare år. Det betyder att färre ungdomar deltar i mer verksamhet vilket är en utveckling man kan se på andra håll i landet. Det finns alltså en större grupp barn och ungdomar än tidigare, som inte tilltalas av det föreningslivet har att erbjuda.

En liten minskning av antalet föreningsanslutna i pensionärsföreningar kan konstateras mellan 2001 och 2002. Av kommunens invånare är 21,8 procent över 65 år. Förutsatt att medlemmar i pensionärsföreningar i huvudsak är över denna ålder innebär det att 43,4 procent över 65 år är medlemmar i någon pensionärsförening, vilket är något färre än föregående år.

Tillgänglighet till kollektivtrafik

	2003	2002	2001
Tidtabellskilometer i lokaltrafik	692 000	710 000	697 000

Antalet bussturer har under de tre senaste åren varit relativt konstant efter nedgången mellan 2000 och 2001, från 764 000 km till 697 000 km. Under två år har kommunen satsat på regelbundna bussturer mellan Tanumshede och Grebbestad, antalet bussturer minskar ändå mellan 2002 och 2003. Detta innebär troligtvis att tillgängligheten mellan andra orter i kommunen och till orter utanför kommunen fortsätter att minska.

Handikapplan

Kommunfullmäktige fastställde år 2001 en handikapplan med förslag till åtgärder riktade till respektive förvaltning i Tanums kommun. Enligt plan 2003 ska handikappanpassning ske av kommunala lokaler. Vid nybyggnation tas hänsyn till tillgänglighet för alla och under året har bland annat en anpassning gjorts av kulturhuset Futura med exempelvis automatiska dörröppnare. Vid utarbetande av detaljplan eftersträvas tillgänglighet för funktionshindrade. Hamnplanen i Grebbestad och torget i Fjällbacka är goda exempel på detta. Behovet av särskilda parkeringsplatser i tätorterna har tillgodosetts och parkeringsövervakning sker. Flera badplatser har utrustats med ramper och andra hjälpmedel. Kommunen har tecknat ett särskilt avtal för funktionshindrade avseende varma bad med TanumStrand. Föreningsbidrag har lämnats till elva handikappföreningar på totalt 106 tkr. Under 2003 startades två nya verksamheter, boende och dagcenter. Omsorgsnämnden svarar för information i handikappfrågor och framtagande av handikappguide. En särskild handikappdag anordnades i början på 2003. Kommunens webbplats anpassas successivt för att öka tillgängligheten.

Kommunstyrelsen

Ordförande:
Clas-Åke Sörkvist (c)

Kanslichef:
Ulf Björkman

Ekonomichef:
Ulf Ericsson

Personalchef:
Ann-Christin Larsson

Räddningschef:
Sven-Eric Laundal

Belopp i tkr	2003	2002	2001	2000	1999	1998
Intäkter	10 506	9 749	8 646	7 297	9 127	7 129
Kostnader	-46 711	-44 912	-41 279	-39 727	-44 198	-38 034
Kapitalkostnad	-2 308	-1 948	-1 890	-2 462	-1 947	-1 948
Verksamhetsresultat	-38 512	-37 111	-34 523	-34 892	-37 018	-32 853
Finansiella poster	-123	-25	20	76	-4	-61
Resultat	-38 635	-37 136	-34 503	-34 816	-37 022	-32 914
Kommunbidrag	37 036	37 275	35 213	35 197	37 496	36 234
Förändring eget kapital	-1 599	139	710	381	474	3 320
Justering				-1 500	-267	-325
*Balanserat resultat	3 954	5 553	5 413	4 703	5 822	5 615
Bruttoinvesteringar	2 536	5 426	4 504	8 630	2 005	5 042
Personalkostnader	20 022	18 515	16 962	17 216	18 196	17 400

* Tanums kommunfullmäktige fattar slutligt beslut vid sammanträde den 26 april 2004.

Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för planering, utveckling och uppföljning av den kommunala verksamheten. I budgeten för 2003 antogs en utvecklingsstrategi för kommunen som bland annat angav att kommunens utvecklingsarbete skulle koncentreras till områdena boende, infrastruktur och grundskola. Arbetet inom utvecklingsområdena boende och infrastruktur syftar till att skapa goda boendemiljöer och en bra infrastruktur vilket skapar goda förutsättningar för människor att bo och arbeta i Tanum. Inom utvecklingsområdet grundskola pågår ett arbete med målsättningen att skapa landets bästa grundskola.

Kommunstyrelsen har ett särskilt ansvar för att styra och följa upp den kommunala ekonomin. Bokslutet för 2003 innebär att kommunen för fjärde året i rad redovisar ett positivt resultat och därmed klarar balanskravet. De kommunalekono-

miska förutsättningarna ser ut att försämrats de kommande åren vilket ställer stora krav på kommunstyrelsen i uppgiften att följa den ekonomiska utvecklingen.

En målsättning har antagits att sjukfrånvaron inom den kommunala verksamheten ska halveras till 2005. Kommunstyrelsen har ansvar att samordna och leda arbetet med åtgärder som minskar sjukfrånvaron.

Kommunstyrelsen har förutom sin samordnande och ledande funktion även verksamhetsansvar för bland annat kollektivtrafik och räddningstjänst.

Kommunstyrelsen har beslutat att använda 2 750 tkr för att finansiera engångskostnader i 2003 års budget. Bokslutet för 2003 visar att man endast behöver utnyttja 1 600 tkr av överskottet. Gentemot det ursprungliga kommunbidraget redovisar kommunstyrelsen ett underskott på 1 599 tkr.

KOMMUNLEDNING

Belopp i tkr	2003	2002	2001
Intäkter	2 192	2 324	1 874
Kostnader	-15 655	-14 522	-12 784
Resultat	-13 463	-12 198	-10 910
Kommunbidrag	12 934	12 472	11 173
Förändring eget kapital	-529	274	263

Målsättning

Kommunledningen ska inrikta sitt arbete på strategi- och samordningsfrågor.

Ekonomisk analys

Kommunen antog nya principer för ekonomistyrning under 2002. Kommunstyrelsen har under året följt nämndernas ekonomiska utveckling, bland annat genom återkommande uppföljningsmöten med barn- och utbildningsnämnden samt omsorgsnämnden. De ekonomiska förutsättningarna ser ut att försämrats från och med 2004. Kommunstyrelsen har därför ägnat ökad uppmärksamhet åt ekonomisk styrning och uppföljning.

Kommunstyrelsen ansvarar för det strategiska arbete som bedrivs inom personalområdet. Under året har ett lokalt utvecklingsarbete startats upp i samarbete med Svenska Kommunförbundet. Projektet har rubriken "Förtroendevalda och arbetsgivarrollen" och kommer att pågå under innevarande mandatperiod. Syftet med projektet är att förbättra, fördjupa och förstärka de förtroendevaldas kunskaper om sin arbetsgivarroll. Exempel på strategiska arbetsgivarfrågor som kommer att lyftas fram är lönepolitik, arbete med att få ned ohälsotal och mångfaldsfrågor.

Kommunen har antagit en målsättning att minska sjukfrånvaron med 50 procent till år 2005. Som ett led i detta arbete har ett samverkansavtal tecknats med de fackliga organisationerna. Avtalet är både ett medbestämmande och ett arbetsmiljöavtal och bygger på att så många frågor som möjligt skall hanteras av dem som är direkt berörda av dem ute på arbetsplatserna. Ökad delaktighet och inflytande för de anställda skall bidra till en bättre och effektivare verksamhet.

I syfte att förbättra kommuninnevanornas hälsa bedriver kommunen ett folkhälsoarbete. De största insatserna under året har riktats mot barn och ungdomar. Folkhälsorådet delfinansierar en tjänst som ungdomsvägledare och finns med i skolans arbete med ANT-undervisning (Alkohol-

narkotika och tobak).

Kommunens informationsverksamhet har utvecklats under året, bland annat har funktioner och service på kommunens webbplats utvecklats, en multimediapresentation av kommunen har framtagits. Vidare har kommuninformation och annonsering samordnats.

Arbetet med införande av ett nytt personaladministrativt IT-system och elektronisk handel har fortsatt under året.

SERVICE

Belopp i tkr	2003	2002	2001
Intäkter	3 803	3 408	3 311
Kostnader	-7 154	-7 161	-7 325
Resultat	-3 351	-3 753	-4 014
Kommunbidrag	3 356	3 515	4 279
Förändring eget kapital	5	-238	265

Målsättning

Kommunens serviceenheter, tryckeri, växel/reception och IT-enhet, ska ge hög service till konkurrenskraftiga priser till kommunens förvaltningar och andra användare.

Ekonomisk analys

Nettokostnaden för kommunens serviceenheter har minskat med 400 tkr till 3 351 tkr. Förbättringen beror på ökade intäkter samt ett förbättrat ekonomiskt resultat för IT-enheten.

Verksamhet

Vid årets slut fanns det 311 anknjningar i växeln. Trafiken i växeln har mätts under hela året. Resultatet visar att telefonisterna besvarar i genomsnitt 2 901 samtal per vecka.

Enligt den kvalitetsgaranti kommunen fastställt ska inkommande samtal besvaras inom tolv sekunder (fyra signaler). Kötiden innan man fick svar var i genomsnitt 8,4 sek.

Totalt antal inkommande samtal till växel och anknjningar var i genomsnitt 7 700 per vecka.

En enkät riktad till samtliga IT-användare genomfördes hösten 2003. Enkäten besvarades av cirka 150 användare. Användarnas svar gav IT-enheten en lång rad förslag till förbättringar. En del av åtgärderna kan genomföras omedelbart, medan andra genomförs på längre sikt. Andra problemområden som identifierades i enkätsvaren gäller frågeställningar där IT-enheten inte "äger frågan", där har andra instanser inom kommunen informerats om användarnas åsikter och behov.

KOLLEKTIVTRAFIK

Belopp i tkr	2003	2002	2001
Intäkter	0	-	55
Kostnader	-5 118	-4 284	-4 798
Resultat	-5 118	-4 284	-4 743
Kommunbidrag	5 028	5 326	4 563
Förändring eget kapital	-90	1 042	-180

Målsättning

Kommunens invånare ska ha tillgång till lokala och regionala kollektivtrafikresor.

Ekonomisk analys

Kostnaderna för kommunens kollektivtrafik uppgår till 5 300 tkr, en ökning med nära 1 000 tkr jämfört med 2002. Trots att antalet resande minskat med fem procent ökar kostnaderna beroende på indexklausuler i entreprenörsavtalen.

I oktober avslutades Västtrafik Fyrbodals AB upphandling av kollektivtrafik i Tanums kommun. Upphandlingen innebär att kostnaderna för kollektivtrafiken ökade med 22 procent i förhållande till dagens kostnader. Det nya avtalet gäller från halvårsskiftet 2004.

Resultatet av upphandlingen och det nya fördelnings-systemet i aktieägaravtalet av kostnaderna mellan parterna innebär att kommunens kostnad beräknas öka från cirka 5 300 tkr 2003 till cirka 7 000 tkr 2004.

Verksamhet

Kollektivtrafiken i Tanums kommun bedrivs av Västtrafik AB genom dotterbolaget Fyrbodals. Trafikproduktionen i kommunen är cirka 600 000 vagnkilometer.

Kollektivtrafiken i kommunen är anpassad till att fungera som arbets- och skolresor. För att öka tillgänglighet och tillgång till service har kommunen utvecklat särskild närtrafik mellan Grebbestad – Tanumshede med turer en gång per timme.

Under 2003 godkände ägarna till Västtrafik ett nytt aktieägaravtal. Det nya avtalet innebär bland annat en annan kostnadsfördelning mellan regionen och kommunen. Enligt det nya avtalet har kommunen kostnadsansvaret för alla resor inom kommunen och regionen har ansvaret för alla resor som är kommunöverskridande.

NÄRINGSLIV

Belopp i tkr	2003	2002	2001
Intäkter	1 638	1 093	192
Kostnader	-3 439	-2 830	-1 880
Resultat	-1 800	-1 737	-1 688
Kommunbidrag	1 630	1 788	1 578
Förändring eget kapital	-170	51	-110

Målsättning

Kommunens näringslivsatsningar ska ske i syfte att stödja utvecklingen av kommunens befintliga företag och främja nyetableringar.

Ekonomisk analys

Näringslivsätgärderna har kostat 1 800 tkr under 2003, varav 1 055 tkr avsett finansiering av olika projekt som kommunen deltar i. Den totala kostnaden för näringsliv har ökat med 150 tkr beroende på ökade kostnader för projektfinansiering.

Verksamhet

Som utgångspunkt för näringslivsarbetet finns ett näringslivsprogram. För varje år tas ett handlingsprogram fram som beskriver hur verksamheten skall bedrivas under året.

En regionalekonomisk analys som belyser effekterna av en utbyggnad av E 6:an till motorvägsstandard har gjorts under året. Sammanfattningsvis pekar rapporten på att en utbyggnad av Europaväg 6 kommer att ge positiva effekter för norra Bohuslän. Rapporterna pekar också på ökad turism och ökat intresse för boende i regionen.

Arbetet med den kinesiska etableringen har fortsatt. Lizi Development Group LDG AB har hemställt om att få förvärva ett markområde motsvarande 30 hektar i och i anslutning till Tanums Näringspark. I området avser företaget uppföra dels ett upplevelsecentrum och dels ett centrum för handel och annan verksamhet.

Under åren 2000-2003 har kommunen arbetat efter det "Tillväxtavtal" som togs fram under 1999. Våren 2003 har ett nytt "Tillväxtprogram" tagits fram. Programmet som gäller åren 2004 - 2007 ersätter det tidigare Tillväxtavtalet. Tillväxtprogrammet har tagits fram dels på kommunal nivå, dels på norra Bohuslän nivå och dels på Fyrbodalsnivå. Framtagandet av Tillväxtprogrammet för kommunen har skett i ett brett partnerskap med representanter för näringsliv, organisationer och offentligt sektor.

Kommunen medverkar varje år i ett stort antal näringslivsprojekt. Många av projekten är delfinansierade av EU. Några av de projekt som genomförts under 2003 har varit Företagsforum Tanum, Tanums Innovationscentrum – TIC, E6-projektet, Vikingatid – Hornbore by, Näringslivsresurs Norra Bohuslän, Kompetenssamverkan Norra Bohuslän och Samkraft.

Dessutom har kommunen deltagit i projektet ”Fiskekommunerna” som är en samverkan mellan fiskeberoende kommuner från Strömstad till Öckerö. Syftet med Fiskekommunerna är att stödja fiskets utveckling som näring.

Andra aktiviteter inom näringslivsområdet har varit frukostmöten, den traditionella sommarträffen där kommunens företagare, fritidsboende företagare och beslutsfattare träffas för att utveckla kontaktnäten samt den skandinaviska kontaktmässan som anordnades på TanumStrand.

RÄDDNINGSTJÄNST

Belopp i tkr	2003	2002	2001
Intäkter	579	504	523
Kostnader	-8 701	-8 018	-6 843
Resultat	-8 121	-7 514	-6 320
Kommunbidrag	7 898	7 144	6 174
Förändring eget kapital	-223	-370	-146

Målsättning

Kommunens räddningstjänst ska hindra, begränsa och förebygga skador på människor, egendom och miljö.

Ekonomisk analys

Kostnaderna för räddningstjänsten har ökat med 1 800 tkr, motsvarande 28 procent, de senaste två åren, främst till följd av ökade personalkostnader men också som en följd av gjorda investeringar i nya lokaler. Verksamheten redovisar i bokslut 2003 ett underskott mot budget med 223 tkr, främst beroende på ökade personalkostnader.

Verksamhet

Räddningstjänsten är organiserad med två räddningsstationer, en i Tanumshede och en i Hamburgsund. Stationen i Tanumshede fungerar som huvudstation. Kommunerna Strömstad, Tanum, Munkedal, Lysekil, Sotenäs och Uddevalla bildar en räddningsregion med samverkan mellan räddningstjänsterna i respektive kommun. Strömstad och Tanum har ett särskilt samarbete avseende befälsberedskap.

Räddningstjänsten utförde 374 utryckningar år 2003, vilket är en ökning med sex utryckningar jämfört med 2002. Antalet bränder ökade från 45 till 69 och antalet trafikolyckor ökade från 35 till 43.

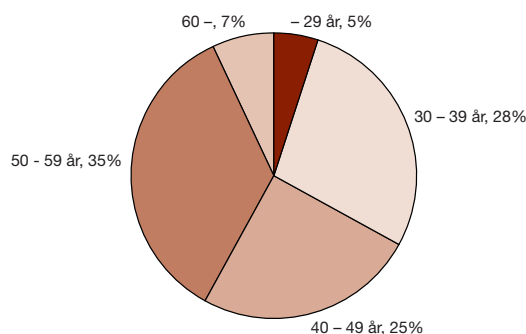
Brandsyn har utförts på 47 företag och organisationer under året. Företagens eget ansvar för skadeförebyggande arbete och brandskyddsdokumentation kommer att öka.

INVESTERINGAR

Kommunstyrelsen har under året genomfört investeringar för totalt 2 536 tkr varav 1 725 tkr avser förvärv av fastigheter, 520 tkr IT-investeringar och 180 tkr investeringar inom räddningstjänstens område.

Personal	2003	2002
Antal anställda	40	42
Andel kvinnor	58 %	56 %
Andel deltidsanställda	13 %	21 %

Åldersstruktur

Tekniska nämnden

Ordförande:
Hans Bjerklinger (m)

**Chef för samhälls-
byggnads-
förvaltningen:**
Inge Berndtsson

Belopp i tkr	2003	2002	2001	2000	1999	1998
Intäkter	111 909	111 258	105 049	103 510	96 399	94 605
Kostnader	-71 878	-67 736	-62 518	-58 749	-51 934	-51 784
Kapitalkostnad	-52 200	-56 539	-55 135	-52 952	-53 166	-52 049
Verksamhetsresultat	-12 169	-13 017	-12 604	-8 191	-8 701	-9 228
Finansiella poster	-191	-20	50	-202	82	-286
Resultat	-12 360	-13 037	-12 554	-8 393	-8 619	-9 514
Kommunbidrag	12 693	11 711	10 959	10 494	9 853	8 772
Förändring eget kapital	333	-1 326	-1 595	2 101	1 234	-742
Justering	-	-	-	-2 350	6 576	1 162
*Balanserat resultat	451	118	1 444	3 039	3 288	-4 522
Bruttoinvesteringar	27 150	37 256	25 809	32 855	28 427	20 569
Personalkostnader	15 325	14 086	14 650	13 855	12 527	11 498

* Tanums kommunfullmäktige fattar slutligt beslut vid sammanträde den 26 april 2004.

Tekniska nämnden fullgör kommunens uppgifter inom den tekniska försörjningens områden. Nämnden fullgör lagstadgade trafikuppgifter och är kommunens trafiksäkerhetsansvariga nämnd.

Tekniska nämnden skall anlägga och förvalta allmänna platser, svara för genomförandet av fastställda detaljplaner och beslutade exploateringsobjekt. Nämnden skall svara för kommunal energiplanering samt arbeta för att främja energihushållningen. Dessutom skall nämnden svara för kommunens skyldigheter som väghållare, dess verksamhet för enskild väghållning samt därtill sammanhängande offentlig belysning och utfärda lokala trafikföreskrifter samt i övrigt verka för förbättrad trafiksäkerhet. Den kommunala renhållningen och tillhandahållandet av vatten samt rening av avloppsvatten inom av kommunen fastställda verksamhetsområden ligger inom nämndens ansvar. Tekniska nämnden skall också förvalta kommu-

nens fastigheter och tillhandahålla lokaler för kommunens verksamheter samt förvalta och hyra ut kommunala bostäder, förutom de fastigheter som ligger under kultur- och fritidsnämndens verksamhetsområde.

Ett stort arbete har satts igång i och med planering av ett gemensamt avloppsreningsverk för de tre samhällena Tanumshede, Grebbestad och Fjällbacka. Projektet är en satsning på drygt 100 mkr. Satsningen ska lösa de nuvarande avloppsreningsproblem som uppstår sommartid på grund av den höga belastning som en turistkommun har men ger också möjlighet till anslutning av områden med undermåliga avloppsanläggningar samt att nya exploateringar kan genomföras. De nuvarande avloppsreningsverken är olämpligt placerade nära bebyggelse, vilket hindrar utbyggnad på befintlig plats.

Kostnaderna har ökat med 4 142 tkr och beror främst på renhållningens ökade mängder och ökade kostnader för

behandling av avfall. Tekniska nämnden har ett budgetöverskott på 333 tkr vilket främst beror på ökade intäkter inom vatten och avloppsverksamheten.

GATOR OCH PARKER

Belopp i tkr	2003	2002	2001
Intäkter	1 006	952	662
Kostnader	-7 036	-6 859	-6 362
Kapitalkostnader	-4 467	-4 042	-3 956
Resultat	-10 497	-9 949	-9 656
Kommunbidrag	10 297	9 769	9 879
Förändring eget kapital	-200	-180	223

Målsättning

Det kommunala gatu- och vägnätet skall erbjuda trafikanterna en säker miljö och en god vägstandard. Parker och övriga allmänna ytor skall vara välskötta.

Ekonomisk analys

Resultatförsämringen är 548 tkr och beror till största delen på ökade kapitalkostnader för gjorda investeringar. Vinterväghållningen och offentlig belysning har kostat drygt 180 tkr mer än föregående år och har överskridit budgeten med cirka 370 tkr. Årets vägunderhåll, 200 tkr, är medvetet lågt för att balansera ökade kostnader för vinterväghållning. I budget fanns cirka 400 tkr till vägunderhåll.

Verksamhet

Omloppstiden för vägbeläggningar är normalt 10-15 år och med den yta som kommunen har bör cirka 1,5 mkr avsättas för beläggning varje år, att jämföra med nedlagda 200 tkr.

Trafiksäkerhetsarbete inom projektet Kommunsamverkan trafiksäkerhet och miljö, KUSTOM, har bedrivits under året av en projektanställd trafikinformator. Arbetet har skett i samarbete med två närliggande kommuner och bidrag har erhållits från Vägverket. Trafikinformatören har bland annat under året bedrivit ett kvalitetsarbete med säkerhetsfrågor kring skolskjuts och genomfört mätningar av hastighet och bältesanvändning.

Delar av gatubelysningen i Långsjö har bytts ut under året.

Parkeringsövervakningen har genomförts under hela året med hjälp av Securitas. Totalt utfärdades 434 st anmärkningar, vilket är en minskning med 17 procent jämfört med 2002.

Lokala sätningar i torget i Grebbestad uppstod under

2002. Geotekniska undersökningar har gjorts för att utreda orsaken till problemet. Undersökningarna visade att stabiliteten var låg samt att det sker urspolning i underliggande fyllningar till följd av inströmmade havsvatten. Temporära åtgärder vidtogs under våren 2003 för att minska risken för ras. Under våren 2004 skall de slutliga åtgärderna vidtagas för att säkerställa stabiliteten.

I samband med att en ny detaljplan för området kring Grebbestadbryggan påbörjades startade även en geoteknisk utredning av området. Avsikten var att utreda om förhållandena är säkerställda med avseende på stabiliteten inom området. Utredningen, som startade 2001, kom fram till att stabiliteten inte var säkerställd inom vissa delar av området. Kompletterande utredningar utfördes under 2002. Under 2003 genomfördes fördjupad geoteknisk utredning. En slutlig ansökan om statsbidrag för de åtgärder som krävs för att säkerställa stabiliteten inom området har lämnats in till Räddningsverket.

VATTEN OCH AVLOPP

Belopp i tkr	2003	2002	2001
Intäkter	30 234	28 066	27 759
Kostnader	-14 393	-13 255	-13 076
Kapitalkostnader	-15 023	-15 381	-15 462
Resultat	818	-570	-779
Kommunbidrag	-	-	-
Förändring eget kapital	818	-570	-779
Balanserat resultat	-284	-1 102	-532

Målsättning

Alla abonnenter skall ha ett hälsosamt och gott vatten i tillräcklig mängd. Spillvattnet skall renas så att det minst uppfyller tillsynsmyndigheternas villkor för utsläpp. Kvalitetsgaranti för dricksvatten finns framtagen.

Ekonomisk analys

Intäkterna har ökat 2 168 tkr på grund av indexhöjning, ökad försald vattenmängd samt ökat antal abonnenter. Kostnaderna har ökat med 1 138 tkr. Den enskilt största posten är personalkostnaderna, 791 tkr, som ökat beroende tillsättning av VA-chefstjänst som varit vakant under största delen av 2002, hög personalomsättning samt löneökningar. Översvämningarna 2002 har medfört att verksamheten betalt självrisker till fastighetsägare och regresskrav från försäkringsbolag på totalt 541 tkr

mer än under 2002. Totalt betalades 652 tkr ut. Resultatförbättringen beror till största delen på de ökade intäkterna.

Verksamhet

VA-ledningar

Sanering av avloppsledningar sker för att minska mängden ovidkommande vatten till avloppsreningsverken. Under året har sanering av VA-ledningar utförts på Smedgatan och Skolgatan i Fjällbacka, Övre Långgatan och Torget i Grebbe stad samt Badplatsvägen i Sannäs. Saneringen kommer att fortsätta under 2004.

Nyläggning av VA-ledningar har utförts på industriområdet vid Gissleröd och bostadsområde vid Sältevägen, Grebbe stad samt bostadsområdet på Vetteberget i Fjällbacka är påbörjat.

Långsjö Camping har via tryckledning anslutits till avloppsreningsverket i Fjällbacka.

Under året har det lagats nio vattenläckor i de olika tät-orterna.

Vattenverk

En ombyggnad av vattenverket i Tanumshede har slutförts under 2003. Ombyggnaden är ett led i att förbättra dricksvattenkvaliteten och få större kapacitet sommartid. Det utgående dricksvattnet från Tanumshedes vattenverk har vid ett tillfälle under 2003 haft anmärkning på grund av att nitrithalten tangerade gränsvärdet. Mikrobiologiskt sett har vattnet varit godkänt.

Det utgående dricksvattnet från Lurs vattenverk har vid tre tillfällen haft anmärkning. Mikrobiologiskt sett har vattnet varit godkänt. En ombyggnad av vattenverket kommer att påbörjas under 2004.

Vid Klageröds vattenverk har utgående dricksvatten varit godkänt under 2003 med avseende på både kemisk och mikrobiologisk bedömning.

Avloppsreningsverk

Utredning av ett gemensamt avloppsreningsverk för Grebbe stad, Fjällbacka och Tanumshede samt ansökan om ett tillfälligt, tidsbegränsat tillstånd för Grebbe stads ARV i väntan på utredningsresultatet pågår.

Test med andra fällningskemikalier har utförts på några reningsverk för att minska kemikaliekostnaderna och få en bättre reningseffekt.

Flödesmätningar på avloppssystemet i Grebbe stadsområdet för framtagande av saneringsplaner har utförts.

Kvalitetsgaranti

Den framtagna kvalitetsgarantin för dricksvatten började gälla 1 juli 2003.

- Alla abonnenter skall ha ett gott och hälsosamt dricksvatten i tillräcklig mängd som uppfyller Livsmedelsverkets normer. Dricksvattenkvaliteten är bra i kommunen förutom i Lur, där kvaliteten varierar. Detta kommer att åtgärdas under 2004 när vattenverket byggs om.
- Leveransavbrott skall inte vara längre än 24 timmar. Vid en vattenläcka i Kämpersvik varade leveransavbrottet i 26 timmar. Detta berodde på att reparationsdelar ej fanns tillgängliga.
- Vid leveransavbrott skall man kunna hämta dricksvatten vid en vattenpost inom 4 timmar. Vid leveransavbrott körs det vid behov ut nödvattentankar.
- Det skall finnas personal i ständig beredskap som tar hand om larm och fel på vattenverk och ledningsnät. Förutom den personal som tjänstgör under ordinarie arbetstid har det funnits personal i beredskap under icke arbetstid.

Nio klagomål har inkommit till VA-avdelningen, bland annat har man klagat på dåligt tryck, missfärgat dricksvatten och lukt från pumpstation. Sju av klagomålen har åtgärdats, ett utreds samt ett kommer att åtgärdas under 2004.

RENHÅLLNING

Belopp i tkr	2003	2002	2001
Intäkter	19 428	17 627	12 563
Kostnader	-19 854	-17 485	-14 145
Resultat	-426	142	-1 582
Kommunbidrag	-	-	-
Förändring eget kapital	-426	142	-1 582
Justering	-	-	-
Balanserat resultat	-1 327	-901	-1 043

Målsättning

Verksamheten skall arbeta för att minska avfallsmängden genom att stimulera till källsortering och kretsloppstänkande.

Ekonomisk analys

Intäkterna har ökat med 1 801 tkr och beror främst på ökade avfallsintäkter 1 090 tkr samt ökad kommunal andel av behandlingsavgifterna från avfallsanläggningen på Tyft. Kostnaderna har ökat med 2 369 tkr. Den största ökningen är avfallsbehandling, 1 457 tkr, beroende på höjda behandlingsavgifter och avfallsmängder från verksamheter, typ restauranger och affärer. Kostnaden för extern slambehandling har ökat med drygt 430 tkr och överskridit budgeten med samma belopp beroende på ett längre nyttjande av inhyrd anläggning. Resultatförsämringen beror främst på de ökade kostnaderna för avfallsbehandling.

Verksamhet

Målsättningen har inte uppnåtts under 2003, då mängden levererat avfall ökade med cirka sex procent. Den redovisade avfallsmängden inkluderar både hushållsavfall och industriavfall. Tendensen med ökade avfallsmängder finns i hela landet.

Mängden återvunnet material har jämfört med 2002 ökat med cirka 32 procent varav en tredjedel del består av levererad träflis som var insamlad under år 2002. När det gäller återvunnet material via källsortering så är mängden i stort sett lika jämfört med förra året medan återvinning av grovavfall via återvinningscentralerna i Hamburgsund och på Tyft ökar.

Upphandling av entreprenader för insamling av hushållsavfall och tömning av slam har genomförts under året. Upphandlingen resulterade i byte av både renhållnings- och slam-entreprenör. Omfattade informationsinsatser till alla abonnenter om nya entreprenörer, förändrad slamsugningsteknik samt mindre regelförändringar har genomförts under december.

Behandling av slam från enskilda slamavskiljare och slutna tankar innebär, främst sommartid, en stor belastning på avloppsreningsverken. En inhyrd anläggning för avvattning av slammet har använts från maj till oktober för att minska belastningen. I samband med slamtömningsupphandlingen har ny teknik med mobil slamavvattning valts för åren 2004 till 2009. Detta innebär att slammet från slamavskiljare avvattnas vid hämtningen hos varje abonnent och det medför att denna belastningen på reningsverken försvinner. I reningsverken kommer endast det återförda restvattnet från slutna tankar att behandlas.

FASTIGHETSFÖRVALTNING

Belopp i tkr	2003	2002	2001
Intäkter	57 564	61 034	60 577
Kostnader	-27 060	-26 858	-25 809
Kapitalkostnader	-30 597	-34 972	-34 431
Resultat	-93	-796	337
Kommunbidrag	-	-	-
Förändring eget kapital	-93	-796	337
Justering	-	-	-
Balanserat resultat	345	438	1 234

Målsättning

Kommunens verksamheter skall bedrivas i ändamålsenliga lokaler. Kommunens lokal- och bostadsbestånd skall förvaltas och hyras ut.

Ekonomisk analys

Kapitalkostnaden har minskat med cirka 4 400 tkr främst beroende på sänkta räntekostnader. De sänkta räntekostnaderna har inneburit att hyrorna sänkts med motsvarande belopp.

Kostnaderna har ökat med 202 tkr, men i detta belopp ligger betydande förändringar vid en jämförelse mellan 2003 och 2002. Förbrukningskostnaderna har ökat 771 tkr, främst kostnaderna för el beroende både på ökade nätavgifter och på höjd energiskatt, medan förbrukningen har sänkts överlag. Det löpande underhållet är 622 tkr lägre än 2002 beroende på att 2002 togs 820 tkr av balanserat resultat i anspråk för att finansiera vissa underhållsåtgärder.

Verksamhet

Fastighetsavdelningen förvaltar kommunens lokal- och bostadsbestånd som omfattar 78 956 m². Detta är en minskning med 754 m² och omfattar tre försäljningar om totalt 864 m² och två tillbyggnationer om totalt 110 m². Fastighetsförvaltningen har under året också haft teknisk förvaltning, drift och underhåll av Tanums Bostäders bostads- och lokalbestånd.

Verksamheten införde en ny fastighetsskötareorganisation i månadsskiftet april-maj, för att få effektivisering och kvalitets-säkring av fastighetsskötseln.

Våren 2003 genomfördes en om- och tillbyggnation av ambulans- och räddningslokaler i Tanumshede. Byggnationen skedde enligt Arbetsmiljöverkets krav som omfattar större personalutrymmen, separata dusch- och omklädningsrum för

kvinnlig och manlig räddningspersonal, tillbyggnad av ambulansgarage samt tillskapande av sju parkeringsplatser för att säkra utryckningsvägarna. Byggnationen var klar i juni.

Hedeskolan har genomgått en totalrenovering på grund av fuktskador. I renoveringen ingick byte av tak från pulpet till sadeltak på alla byggnader, byte av fönster och fasadklädsel till aluminium, komplettering av invändiga ytskikt såsom målning, mattbyte och taksivor. I samband med renoveringen skedde också en ombyggnation av aulan till tre grupprum.

En om- och tillbyggnation av sjukgymnastiken, Hedegården, för Västra Götalandsregionen med en budget på 1,1 mkr beräknas vara klar våren 2004.

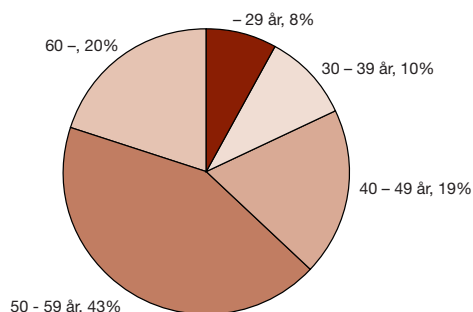
INVESTERINGAR

Nämndens bruttoinvesteringar 2003, uppgick till 27 150 tkr. De större investeringarna fördelas enligt nedan:

- Exploatering 6 195 tkr
- Gator och parker 882 tkr
- Vatten och avlopp 7 443 tkr
- Lokalförsörjning 11 805 tkr

Personal	2003	2002
Antal anställda	58	58
Andel kvinnor	36 %	40 %
Andel deltidsanställda	25 %	22 %

Åldersstruktur

FAKTARUTA

Belopp i tkr	2003	2002	2001
Gator			
Belagd yta, m ²	229 470	229 470	229 095
Kostnad kr/m ² exkl. kapitalkostnad	0,87	3,09	7,02
Antal belysningspunkter*	2 534	2 522	2 522
Kostnad/belysningspunkt inkl. kapitalkostnad, kr*	667	628	610
VA			
Täckningsgrad, procent	103	98	97
Antal VA-abonnenter*	3 427	3 400	3 366
Försåld vattenmängd, m ³	495 397	485 324	482 586
Tillverkad och köpt vattenmängd, m ³	695 257	646 155	777 431
Renhållning			
Antal renhållningsabonnenter	9 200	9 134	9 113
Antal komposterande hushåll	6 675	6 681	6 582
Mgd sopor till förbränning o ext deponi, ton	6 736	6 327	5 474
Fastighetsförvaltning			
Förvaltd yta, m ² BRA	78 956	79 710	79 620
Fastighetstyper:			
Skollokaler, m ²	28 945	28 945	28 745
Barnomsorgslokaler, m ²	2 430	2 430	2 430
Äldreomsorgslokaler, m ²	27 788	27 718	27 718
Industrilokaler, m ²	5 617	5 617	5 587
Övriga lokaler och fastigheter, m ²	14 176	15 000	15 140
Tillsyn och			
skötselkostnad, kr/m ²	56	61	50
Förbrukningskostnad, kr/m ²	133	122	126
Administrationskostnad, kr/m ²	22	23	22
Underhållskostnad, kr/m ²	59	63	50

*Siffrorna vid dessa nyckeltal är reviderade jämfört med årsredovisning 2001

Miljö- och Byggnadsnämnden

Ordförande:
Rolf Hermansson (c)

**Chef för samhälls-
byggnads-
förvaltningen:**
Inge Berndtsson

Belopp i tkr	2003	2002	2001	2000	1999	1998
Intäkter	7 792	7 088	5 531	4 762	4 000	3 481
Kostnader	-10 566	-10 495	-7 566	-7 086	-5 744	-5 032
Kapitalkostnad	-	-50	-67	-130	-146	-145
Verksamhetsresultat	-2 774	-3 457	-2 102	-2 454	-1 890	-1 696
Finansiella poster	-1	-11	3	-17	9	15
Resultat	-2 775	-3 468	-2 099	-2 471	-1 881	-1 681
Kommunbidrag	3 326	3 564	2 794	2 574	2 082	1 988
Förändring eget kapital	551	96	695	103	201	307
Justering	-	-	-	-	-	-
*Balanserat resultat	1 896	1 345	1 249	554	451	250
Bruttoinvesteringar	-	-	-	101	-	29
Personalkostnader	5 452	4 864	4 353	4 200	3 069	3 014

* Tanums kommunfullmäktige fattar slutligt beslut vid sammanträde den 26 april 2004.

Miljö- och byggnadsnämnden fullgör kommunens uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet samt plan- och byggnadsväsendet.

Nämnden skall särskilt följa den allmänna utvecklingen och ta de initiativ som behövs i miljö- och hälsoskyddsfrågor samt i fråga om planläggning, byggande och fastighetsbildning. Nämnden skall samarbeta med myndigheter, organisationer och enskilda samt lämna allmänheten råd och upplysningar i frågor som rör nämndens verksamhet.

Miljö- och byggnadsnämnden skall i enlighet med plan- och bygglagen fullgöra kommunens uppgifter avseende handläggning och prövning av lovärenden samt tillsyn och besiktning av byggnadsarbeten. Nämnden svarar för fysisk planering förutom översiktlig planering av användning av mark och vatten.

Miljö- och byggnadsnämnden skall i enlighet med vad som framgår av bland annat miljöbalken och förordningar till miljö-

balken, livsmedelslagstiftningen och djurskyddslagstiftningen utöva den tillsyn samt företa den prövning som genom lag åvilar kommunen.

Vad avser naturvårdsfrågor är miljö- och byggnadsnämnden den kommunala nämnd som ansvarar för planering, utförande och uppföljning av kalkningsverksamhet för att motverka försurning samt sådan allmän naturvård som naturvårdsplanering, naturvärdering eller frågor som rör växt- och djurarters fortlevnad.

Nämnden svarar för att meddela föreskrifter och dispenser samt pröva frågor om bortforsling av avfall enligt vad som förutom lag följer av kommunens renhållningsordning.

Miljö- och byggnadsnämnden ansvarar för kommunens kartförsörjning.

För att behålla invånarantalet och även locka till inflyttning måste kommunen ha goda möjligheter att erbjuda boende och

verksamhetsområden i attraktiva lägen. Detta förutsätter att arbetet med fysisk planering bedrivs kontinuerligt på en hög nivå. Ambitionen är att det alltid ska finnas färdiga tomter, vilket med den långa planeringsprocessen innebär att det kontinuerligt är ett stort antal detaljplaner på gång. I samband med utarbetandet av översiktsplanen uttalades målsättningen att kommunen skall kunna erbjuda 300 till 500 nya attraktiva tomter. Det finns i dagsläget cirka 75 planer som kommunen avser att ta fram.

Miljö- och byggnadsnämnden redovisar ett överskott på 551 tkr. Det förklaras främst av en ökad volym inom bygglovsverksamheten som gett ökade intäkter.

FYSISK PLANERING

Belopp i tkr	2003	2002	2001
Intäkter	870	912	979
Kostnader	-1 247	-1 182	-1 144
Resultat	-377	-270	-165
Kommunbidrag	400	231	220
Förändring eget kapital	23	-39	55

Målsättning

Kommunen skall ha en god planberedskap för en lämplig utveckling. Den fysiska planeringen skall resultera i en god samhälls- och landskapsmiljö.

Ekonomisk analys

Resultatförsämringen är 107 tkr mellan 2002 och 2003 beroende på två detaljplanearbeten som initierats av miljö- och byggnadsnämnden. Dessa detaljplanearbeten har medfört cirka 161 tkr i resultatförsämring. Den ena detaljplanen finansieras delvis genom ett höjt kommunbidrag med 100 tkr.

Verksamhet

Sedan kommunfullmäktige i maj 2002 fattade beslut om en ny översiktsplan, kommer denna att följas upp med fördjupade översiktsplaner för de fyra större samhällena. Arbetet har påbörjats med sådana planer för Tanumshede och Fjällbacka, och kommer att följas av planer för Grebbestad och Hamburgsund.

Av de totalt cirka 75 planer, som kommunen avser att ta fram, har aktivt arbete under året pågått med cirka 30, varav fyra har avslutats genom beslut om antagande:

- Ertseröd 1:35 med flera har som syfte att tillskapa bostäder

för fritidsändamål vid TanumStrand, Grebbestad. Området beräknas kunna inrymma 16 stugor.

- Del av Hamburgsund 3:1 ligger vid norra infarten till samhället och har som syfte att tillskapa elva attraktiva kommunala tomter i Hamburgsund för åretruntboende. Planen är överklagad.
- Ertseröd 2:12 med flera syftar till att tillskapa 19 nya tomter för friliggande enbostadshus. Planområdet ligger cirka två kilometer söder om centrala Grebbestad. Det avskilda läget ger möjlighet att åstadkomma ett bostadsområde som präglas av närheten till natur- och landsbygdsmiljön.
- Mjölkeröd 1:90, Sannäs avser en ändringen av detaljplan för bostäder vid Gultjärn och omfattar två obebyggda tomter. Ändringen förbättrar möjligheterna att bygga helårshus på tomterna.

Arbete har också slutförts med förändring av en fastighetsplan i Grebbestad, med syfte att möjliggöra uppförande av 15 bostäder i form av sammanbyggda parhus och radhus.

Under åren 2001-2003 har nya detaljplaner tagits fram för sammanlagt 88 attraktiva tomter för möjligt helårsboende i kustnära lägen.

BYGGLOV

Belopp i tkr	2003	2002	2001
Intäkter	2 340	1 955	1 847
Kostnader	-2 286	-2 210	-1 847
Resultat	54	-255	0
Kommunbidrag	259	283	275
Förändring eget kapital	313	28	275

Målsättning

Genom myndighetsutövning och rådgivning skall kommunen verka för en god byggnadskultur och ett kretsloppsanpassat byggande. Verksamheten skall bedrivas med en hög servicenivå.

Miljö- och byggnadsnämnden skall ta till vara de möjligheter, som plan- och bygglagen ger att förenkla och underlätta ärenden för enskilda och skall verka för att lagens föreskrifter om begränsning av bygglovsplikten tillämpas. Verksamhetens omfattning är starkt konjunkturberoende. Antalet bygglov-ärenden i förhållande till antalet kommuninvånare är högt i jämförelse med många andra kommuner, vilket hänger samman med den omfattande fritidsbebyggelsen och med det dominerande småhusboendet.

Ekonomisk analys

Resultatförbättringen är 309 tkr och beror på ökade intäkter. Dessa har ökat med 385 tkr och motsvarar en ökning med cirka 20 procent jämfört med år 2002. Justerat för den höjning av taxan, som skedde vid årsskiftet 2002/2003, innebär det en ökning av volymen med cirka 17 procent.

Verksamhet

Antalet behandlade ärenden har ökat med 15 procent jämfört med år 2002. Hälften av bygglovärendena har behandlats genom delegationsbeslut.

	2003	2002	2001
Beslut om kontrollplaner	382	284	265
Övriga delegationsbeslut	355	346	315
Nämndbeslut	387	347	292

Ärendebalansen, det vill säga antalet oavslutade ärenden, har ökat från 314 till 365 bland annat som en följd av en vakant handläggartjänst.

Antalet överklagade beslut har under året uppgått till 81, vilket motsvarar cirka elva procent och är en ökning från tio procent år 2002 och tidigare cirka sex procent. Ett beslut kan överklagas av flera personer, och totalt har 184 överklaganden kommit in. En noggrann handläggning av inkomna överklagningar är viktig för rättssäkerheten, och kräver därför en stor arbetsinsats.

Bygglov har bland annat lämnats för 50 nya småhus och för 63 nya fritidshus. Bygglov har dessutom lämnats för 19 bostäder i form av parhus och radhus. Detta innebär en fördubbling av småhusbyggandet jämfört med föregående år.

En aktuell fråga har varit utbyggnaden av nya basstationer för 3G-mobiltelefoni. Nämnden har under året beslutat om bygglov för 22 master. Ansökningar om bygglov för ett femtiotal master inlämnades under år 2002, och under hösten det året fattades beslut om bygglov för 21 master. Ett fåtal ärenden återstår således att pröva. Den samlade utbyggnaden av ett stort antal master har väckt uppmärksamhet och frågor från många kommuninvånare. En stor del av frågorna och synpunkterna har givit uttryck för en oro över riskerna med elektromagnetiska fält och radiofrekvent strålning.

Miljö- och byggnadsnämnden har under hösten, tillsammans med kultur- och fritidsnämnden samt Bohusläns museum, anordnat en byggnadsvårdsdag, med bland annat utdelning av årets byggnadsvårdspris.

MILJÖVERKSAMHET

Belopp i tkr	2003	2002	2001
Intäkter	4 322	4 034	2 509
Kostnader	-5 994	-6 297	-3 920
Resultat	-1 672	-2 263	-1 411
Kommunbidrag	2 016	2 419	1 676
Förändring eget kapital	344	156	265

Målsättning

Genom myndighetsutövning, rådgivning och information skall kommunen verka för en god miljö, ett gott djurskydd samt att livsmedel är tjänliga och av god kvalitet.

Ekonomisk analys

De ökade intäkterna beror främst på att verksamheten bedriver ett miljöprojekt inom ramen för det lokala investeringsprogrammet (LIP). Detta projekt finansierades 2003 med statsbidrag. De minskade kostnaderna hänförs främst till minskad kalkningsverksamhet samt lägre personalkostnader än budgeterat.

VERKSAMHET

Miljöbalken

Tillsynsmyndighetens arbetsuppgifter regleras i miljöbalken och förordning om tillsyn enligt miljöbalken.

Tillstånd, dispenser, remisser	2003	2002	2001
Bygglovsremisser	267	274	257
Miljöfarlig verksamhet	240	218	276
Hälsoskydd	51	46	34
Avfall	66	51	50
Remiss alkoholtillstånd	41	34	35
Naturvård	15	22	28

Handläggning av bygglovsremisser är i antal ungefär som år 2002. Ökningen inom miljöfarlig verksamhet beror främst på fler ansökningar om tillstånd för värmepumpar. Inom området hälsoskydd har handlagts fler tillståndsprövningar inom offentliga lokaler jämfört med år 2002.

Exempel på övriga ärenden som initieras på annat sätt än de som redovisats ovan:

- Samhällsplanering såsom medverkan och yttrande i detaljplanarbete med mera.
- Service med vattenprovtagning och analys åt kommuninvånare.
- Utredningar vid förorenade vattentäkter. Medverkan vid bildande av gemensamhetsanläggningar för avlopp via så kallade Fårabyavtal.
- Service med radonmätningar samt utfärdande av skriftlig bedömning/intyg om olägenhet råder vid ansökan om radonlån.
- Allmän information och rådgivning.
- Klagomålsärenden inom renhållning, naturvård, vatten och avlopp, bostadshygien, miljöskydd, och diverse totalt cirka 120 stycken år 2003. De föranleder olika lång handläggningstid och utredning.
- Elöverkänslighet, 3G-master med mera.

Sammantaget bedöms verksamheten med tillståndsprövning, dispenser och remisser ha bedrivits i stort som år 2002. Miljöbalksverksamheten år 2003 bedöms ha samma brister som året innan vad gäller uppfyllande av lagstiftningens intentioner.

Djurskydd

Djurskyddstillsynen bedrivs utifrån till miljöavdelningen inkommande klagomål.

I kommunen finns cirka 320 jordbruk, tre ridanläggningar och 20 kennlar. Under året har inspektioner ägt rum hos 14 djurhållare. Ofta har det inneburit fler än ett besök under året hos dessa djurhållare. Dessutom har uppföljande besök på gårdar där djurskyddsproblem tidigare konstaterats tillkommit. Verksamheten har ej bedrivits som förebyggande inspektionsverksamhet, vilket är lagstiftningens intentioner. Dock har under senare delen av året ett arbete påbörjats med att ta fram register över djurhållare i kommunen. Arbetet fortsätter under år 2004. Detta är ett lagkrav och ska ligga som underlag vid löpande inspektionsverksamhet.

Livsmedel

Livsmedelstillsynen för kommunens 142 objekt skall utövas enligt livsmedelslagstiftningen, som i första hand är till för att få säkra livsmedel. Tillsynsplan för livsmedel antogs av miljö- och byggnadsnämnden år 2003. Tillsynsnivån i den planerade tillsynen har satts till en inspektion per år för verksamheter med normalt behov (cirka 100 st.) och ett besök vartannat år för verksamheter med ringa behov av tillsyn. Dessutom tillkommer i den löpande tillsynen arbetsuppgifter såsom godkännande av livsmedelslokal, granskning av egenkontrollprogram med mera. Under år 2003 har cirka 90 stycken livsmedelsärenden handlagts. Dessutom har det varit livsmedelsprovtagning, yttranden i bygglovsremisser samt rådgivning. Den generella tendensen är att tillsynsbesök leder till bättre efterlevnad av givna råd och beslut. Vid årets inspektioner kunde detta konstateras.

Kalkning

Målsättningen med kalkningen är att skydda de natur- och nyttjandevärden som hotas av försurningen. Det långsiktiga målet med kalkningen är att återställa och bibehålla biologisk mångfald så att den liknar de biologiska samhällen som fanns innan människan orsakade försurning genom utsläpp av försurande ämnen till luften. Kortsiktiga mål är uppföljningsbara biologiska och vattenkemiska kalkningsmål, såsom till exempel att höja pH över 6,0 och att minska giftverkan från metaller i vattnet.

Under året spreds totalt 1 237 ton kalk främst med hjälp av helikopter. En mindre mängd spreds även med båt. Kalkningsverksamheten finansieras till 100 procent med statsbidrag. Genom vattenprovtagning, kontroll av bottendjur och elfiske i vattendrag samt nätprovfiske har det konstaterats att målsättningarna har uppfyllts under 2003.

Kultur- och Fritidsnämnden

Ordförande:
Bertil Engdahl (fp)

Förvaltningschef:
Anders Eklund

Belopp i tkr	2003	2002	2001	2000	1999	1998
Intäkter	8 389	8 389	6 562	5 970	5 868	5 751
Kostnader	-17 545	-16 142	-14 893	-14 015	-13 251	-12 819
Kapitalkostnad	-4 216	-4 473	-4 235	-3 283	-3 286	-3 380
Verksamhetsresultat	-13 372	-12 226	-12 566	-11 328	-10 669	-10 448
Finansiella poster	-92	1	-13	-4	31	10
Resultat	-13 464	-12 225	-12 579	-11 332	-10 638	-10 438
Kommunbidrag	13 460	12 711	12 211	11 106	10 552	10 106
Förändring eget kapital	-4	486	-368	-226	-86	-332
Justering			-88	-2	36	414
*Balanserat resultat	979	983	497	953	1 181	1 231
Bruttoinvesteringar	1 255	1 632	1 544	15 008	1 104	2 248
Personalkostnader	6 473	5 575	4 951	4 766	4 282	3 731

* Tanums kommunfullmäktige fattar slutligt beslut vid sammanträde den 26 april 2004.

Nämndens uppgift är att leda och utveckla fritids-, hamn- och kulturverksamheten samt skapa en bas för utveckling av turismen.

Nämndens ambitionsnivå är sedan flera år att genom ökat förebyggande arbete stödja ungdomar på olika sätt. I detta innefattas fritidsgårdsverksamheten samt förebyggande aktiviteter som främst drivs av två projektanställda ungdomsvägledare.

Kulturhuset Futura i Tanumshede är nu i full drift och har blivit den viktiga komponent för utveckling av kulturutbudet som avsågs vid byggandet. Tanums Fiskecentrum i Grebbestad har givit fiskerieringen en god plattform för den framtida utvecklingen och rekryteringen till en av kommunens basnäringar och ger även positiva effekter för turismen i Tanum.

Turismen är sannolikt den näringsgren där de största framtida utvecklingsmöjligheterna finns. Antal årsarbeten och omsättningen inom turismbranschen är väsentligt mycket högre per kommuninnevärdare i Norra Bohuslän än i landet i övrigt. Nämndens ambition är att fortsätta utvecklingen genom standardhöjning av hamnar, badplatser och rekreationsområden. Som ett

led i detta pågår arbete med nya detaljplaner för campingplatser och gästhamnar.

Den ekonomiska situationen medför att resurser i första hand måste avsättas för kommunens kärnverksamhet, vårdskola-omsorg. Detta innebär att mycket av den verksamhet som kommunen bedriver inom kultur- och fritidsområdet förlitar sig i allt högre grad på att många ideella krafter finns och utför tjänster som tidigare ofta bedrevs i kommunal regi. Inom allt fler områden inriktas verksamheten mot att stödja och uppmuntra individers, föreningars och organisationers arbete och att finna andra driftsformer för t.ex. hamnar.

Kostnaderna steg under året med 1 239 tkr, främst inom ungdoms-, turism- och hamn-verksamheterna och sjönk inom kulturområdet. De ökade personalkostnaderna beror främst på ökad verksamhetsvolym inom ungdoms- och turismverksamheten, men är ändå 718 tkr lägre än budgeterat. Det balanserade resultatet minskar efter årets verksamhet till 979 tkr, varav cirka 510 tkr är reserverat för 2004 års ungdomsverksamhet.

FRITIDSVERKSAMHET

Belopp i tkr	2003	2002	2001
Intäkter	1 050	781	253
Kostnader	-6 286	-5 393	-5 258
Resultat	-5 236	-4 612	-5 005
Kommunbidrag	5 689	5 184	4 836
Förändring eget kapital	453	572	-169

Målsättning

Nämnden skall stimulera ett allsidigt utbud av fritidsverksamhet, vilket främst skall ske genom stöd till föreningslivet och genom egen verksamhet som riktar sig till ungdomar. Nämnden avsätter dessutom medel för underhåll och utveckling av fritidsanläggningar såsom lekplatser, motionsspår, isbanor och samlingslokaler.

Ekonomisk analys

Nämnden har under året fokuserat mycket av resurserna på ungdomsverksamheten, bruttokostnaden ökade från 1 661 tkr 2002 till 2 301 tkr år 2003.

Årets budgetöverskott på 453 tkr beror främst på att satsningarna inom ungdomsverksamheten inte fått helårseffekt. Av årets överskott skall ca 115 tkr reserveras för 2004 års ungdomsverksamhet.

Verksamhet

Antalet besök på de sju fritidsgårdarna har fortsatt öka och är nu ca 450 besök per vecka, målet för 2003 var 400 per vecka. Genom att bemanningen utökats på flera gårdar har verksamheten kunnat bedrivas med bibehållen kvalitet.

En kvalitetsgaranti har tagits fram för de kommunala fritidsgårdarna som anger vad verksamheten skall erbjuda brukarna.

För att utöka utbudet av aktiviteter för ungdomar under sommaren drev nämnden, i samverkan med Folkhälsorådet och barn- och utbildningsnämnden, IT-caféet Nätet i Grebbestad. Det gav positiva effekter genom mindre förekomst och bruk av alkohol och droger bland tonåringar och ungdomar och en upplevelse att samhället var lugnare.

De två ungdomsvägledarna arbetar med målet att stödja ungdomar och att förebygga drogmissbruk samt effekter av andra problem. Arbetet sker i hög grad genom samverkan med polis, sociala myndigheter, föreningar, föräldrar och skolor.

Kommunen stödjer 73 olika föreningar under året med totalt 2 124 tkr. Nämnden har utdelat årets ledarpris till personer med mångåriga aktiva ledarinsatser.

HAMNVERKSAMHET

Belopp i tkr	2003	2002	2001
Intäkter	5 884	5 867	5 147
Kostnader	-8 158	-7 739	-7 255
Resultat	-2 274	-1 872	-2 108
Kommunbidrag	1 804	2 028	1 939
Förändring eget kapital	-470	156	-169

Målsättning

Nämnden skall förvalta och utveckla småbåts-, gäst-, fiske- och handelshamnarna i kommunen. Detta skall ske såväl i egen regi som genom att andra intressenter ges förutsättningar för att utveckla denna verksamhet på sina och av kommunen utarrenderade vatten- och markområden.

Ekonomisk analys

Kommunens småbåts- och gästhamnar finansieras genom uttag av avgifter medan handels- och fiskehamnarna, framförallt beroende på de höga kapitalkostnaderna för kajanläggningar, i huvudsak finansieras genom kommunbidrag.

En viss volymökning visas i gästhamnarna även 2003. Extraordinära underhållsåtgärder på cirka 540 tkr har försämrat resultatet i småbåts- och gästhamnarna. I handels- och fiskehamnar har arrende- och avgiftsintäkter ökat och kapitalkostnader minskat och därigenom är resultatet 170 tkr bättre än 2002. Intäkter uppgår till 760 tkr och kostnader till 2 885 tkr, ett resultat på 2 125 tkr, vilket skall finansieras genom kommunbidrag.

Sammantaget redovisar hamnverksamheten ett budgetunderskott på 470 tkr.

Verksamhet

Antalet gästnätter har fortsatt öka i kommunens gästhamnar, i år med åtta procent jämfört med 2002. Det totala antalet gästnätter uppgick till 18 680, vilket är nytt rekord för kommunen. Målet för nämnden var att uppnå 17 500 gästnätter år 2003. Kostnaderna för den löpande skötseln av småbåts- och gästhamnar ökar och därför har det under året beslutats om höjning av hamntaxorna.

Antalet båtplatser är konstant cirka 1 600, efterfrågan har ökat och det är nu ungefär 800 köande till kommunal båtplats jämfört med cirka 600 år 2002.

De tre största gästhamnarna - i Grebbestad, Fjällbacka och Hamburgsund - drivs av lokala entreprenörer medan övriga hamnar drivs av anställd personal.

Under året har många politiska diskussioner förts kring kommunens hamnar och i vilken regi de skall drivas. Nämnden är positiv till att utöka antalet hamnar som drivs av båtägare och föreningar. Arbeten för att utveckla hamnområden i samverkan med lokala näringslivet pågår, t.ex. i Grebbestad där en privat entreprenör skall arrendera mark- och vattenområde för att uppföra en båtupptagningsanläggning.

På uppdrag av kommunfullmäktige skall nämnden under 2004 ta fram en strategi för den framtida hamnverksamheten i kommunen.

KULTURVERKSAMHET

Belopp i tkr	2003	2002	2001
Intäkter	349	971	517
Kostnader	-2 610	-3 386	-2 865
Resultat	-2 261	-2 415	-2 348
Kommunbidrag	2 447	2 184	2 056
Förändring eget kapital	186	-231	-292

Målsättning

Nämnden skall vara pådrivande i kultur- och kulturmiljöfrågor, vilket skall ske genom nära samarbete med lokala kulturföreningar, studieförbund och regionala institutioner. Verksamheten bedrivs i syfte att ge kommunen en tydlig kulturprofil.

Ekonomisk analys

De höga intäkterna och kostnaderna under 2002 beror på att det under det året drevs ett särskilt EU-finansierat projekt; "Vadbodars". Projektet avslutades under år 2002 vilket återspeglas i minskade intäkter och kostnader 2003. Budgetöverskottet på 186 tkr beror främst på ökat antal besökare till de arrangemang som genomförts.

Verksamhet

Verksamhetsområdet omfattar allmäncultur, konst, föreningsbidrag samt ansvar för kulturfastigheter. Nämndens egna arrangemang består främst av konsertserien *Tonerma de gå... – musik i norra Bohuslän* och konstutställningar i Galleri Ranrike. Under året har besökande på arrangemang samt antalet utställningar ökat. *Tanums Kulturvecka* engagerade många föreningar under slutet av juli månad.

Det arrangemang som samlade mest publik och uppmärksamhet var 100-årsfirandet av järnvägen *Norra Bohusbanan*. Den 22-24 augusti deltog flera tusen besökare i många aktiviteter där höjdpunkten var de två ångtåg som trafikerade sträckan

Munkedal-Tanum-Strömstad under lördagen den 23 augusti.

Under året har det påbörjats ett arbete att göra Bohus-samlingens handlingar, kartor, protokoll, böcker samt ljud- och bildarkivets material mer tillgängliga. Under 2003 påbörjades också ett arbete för att vidareutveckla Kulturhuset Futura, dels för att skapa lokaler för ovan nämnda samlingar dels för att göra förbättringar i teatersalongen.

Under året har 23 kulturföreningar och studieförbund med verksamhet i kommunen beviljats bidrag på totalt 741 tkr.

Kommunens kulturstipendium samt kulturpris delades ut under året.

Samverkan med Bohusläns och Vitlycke museer för utveckling av samarbetet inom världsarvsområdet har fortsatt i linje med den strategiska planen för Tanums Världsarv. Målet med detta är bland annat att Världsarvet skall vårdas och bevaras för framtiden, att området skall användas för aktiviteter som främjar social, kulturell och ekonomisk utveckling i kommunen och att Världsarvets betydelse och status hos kommuninvånarna stärks.

TURISMVERKSAMHET

Belopp i tkr	2003	2002	2001
Intäkter	1 069	764	645
Kostnader	-2 847	-2 421	-2 170
Resultat	-1 778	-1 657	-1 525
Kommunbidrag	1 515	1 455	1 548
Förändring eget kapital	-263	-202	23

Målsättning

Nämnden skall samordna och långsiktigt miljömässigt hållbart, i nära samverkan med näringslivet och andra intressenter, stärka och vidareutveckla förutsättningarna för turismnäringen. Därigenom skall befintliga arbetstillfällen säkerställas och nya skapas.

Sevärdheter och utflyktsmål skall göras mer kända och tillgängliga.

Ekonomisk analys

Främst beroende på starten av det EU-medfinansierade projektet *Hållbar Turism Bullaren Kynnefjäll* ökade verksamhetens intäkter med 305 tkr och kostnaderna med 426 tkr jämfört med föregående år.

Verksamhet

Nämnden har numera det övergripande ansvaret för turismen, bland annat innefattande turistkontoret som numera ligger i anslutning till förvaltningskontoret. Tanum Turist har huvudansvaret för övriga turistinformationskontor i kommunen,

vilka drivs av lokala organisationer och föreningar.

För utveckling av turismförutsättningarna är nämnden projektägare i två EU-projekt: *Hållbar Turism Bullaren Kynnefjäll*, med målet att bredda turismföretagandet i inlandsdelen, och *Besöksmål Hamburgö*, där syftet är att utveckla befintliga och nya besöksmål på Hamburgö och förbättra tillgängligheten till dessa.

Samverkan med övriga kommuner och näringslivet i Norra Bohuslän fortsätter med destinationsutveckling samt utveckling av besöksmål och sevärdheter inom området.

Under året har 177 tkr satsats i ett antal turismutvecklingsprojekt. De största har varit:

Kompetensutveckling för turistinformationer, foldrar över sevärdheter, gångväg Grebbestad – TanumStrand, Jul i Tanum och Tanumskarta.

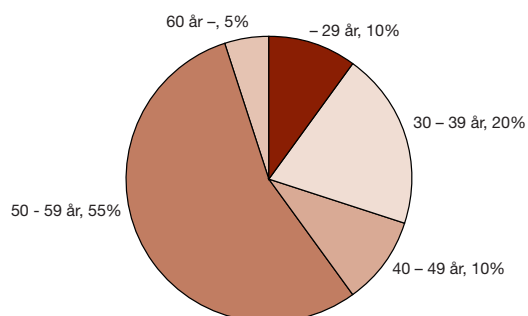
Kommunen äger campingplatser i Fjällbacka och Edsvik vilka arrenderas ut till lokala idrottsföreningar. Valö lägergård och Badholmens vandrarhem är också utarrenderade och redovisar fler gästnätter än målet för året och jämfört med tidigare år.

Ranebo Friluftsgård har uthyrts till privatpersoner, skolor samt föreningar för läger och friluftaktiviteter men med en lägre beläggning under sommarveckorna. Under året byggdes en så kallad kamratbana som ökat intresset för anläggningen.

Arbetet med att höja standarden på friluftsbaden har fortsatt och vid sex badplatser har nivån för ”Blå Flagga” uppnåtts. Omfattande strandstädning och fornvård har utförts av kommunens arbetsmarknadslag.

Personal	2003	2002
Antal anställda	20	19
Andel kvinnor	45 %	26 %
Andel deltidsanställda	20 %	47 %

Åldersstruktur

INVESTERINGAR

Större investeringar som genomförts under året är ombyggnation i Fjällbacka hamn 940 tkr, badplatser 131 tkr, Tanums ridklubb 118 tkr. Totalt uppgår bruttoinvesteringarna till 1 255 tkr.

FAKTARUTA

Belopp i tkr	2003	2002	2001
Fritidsgårdar			
Antal fritidsgårdar	7	7	7
Antal timmar/vecka ca	45	48	60
Antal besök på fritidsgårdarna per vecka ca	450	400	270
Gästnätter			
Valö, Fjällbacka, lägergård	1 992	1 825	1 790
Valö, Fjällbacka, vandrarhem	508	525	510
Badholmen, Fjällbacka	652	620	597
Gästhamnar	18 680	17 311	16 726
Totalt	21 832	20 281	19 623
Kultur			
Antal arrangemang	34	34	51
Antal besökare	6 584	2 284	4 875
Antal utställningar	7	2	2
Föreningsbidrag, årliga driftsbidrag			
Idrotts- och ungdomsföreningar	29	31	32
Pensionärsföreningar	7	7	7
Handikappföreningar	11	11	7
Samlingslokalsföreningar	8	8	7
Samhällsföreningar	18	16	13
Kulturföreningar	16	16	16
Studieförbund	7	7	7
Summa	96	96	89
Småbåtshamnar,			
Fasta båtplatser	1 605	1 605	1 605
Gästnätter Ranebo,			
Vecka 25-34		96	180

Barn- och utbildningsnämnden

Ordförande:
Bengt Mattsson (fp)

Förvaltningschef:
Lennart Christensson

Belopp i tkr	2003	2002	2001	2000	1999	1998
Intäkter	29 018	28 946	24 997	22 387	24 242	23 548
Kostnader	-228 515	-215 812	-201 625	-186 916	-182 040	-171 504
Kapitalkostnader	-3 169	-3 669	-3 455	-3 021	-3 586	-4 958
Verksamhetsresultat	-202 666	-190 535	-180 073	-167 550	-161 384	-152 914
Finansiella poster	-140	-153	-107	-46	102	38
Resultat	-202 806	-190 688	-180 180	-167 596	-161 282	-152 876
Kommunbidrag	202 876	189 686	179 742	163 359	161 010	155 279
Förändring eget kapital	70	-1 002	-438	-4 237	-272	2 403
Justering	2 302	2 373	-	1 479	170	-
Balanserat resultat*	-	-2 372	-3 743	-3 305	-547	-445
Bruttoinvesteringar	3 206	2 127	5 640	1 065	1 297	1 826
Personalkostnader	129 188	119 308	108 141	101 325	93 309	86 596

*Tanums kommunfullmäktige fattar slutligt beslut vid sammanträde 26 april 2004.

Barn- och utbildningsnämnden ansvarar för barnomsorg, förskoleklass, grundskola, särskola, gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning, kommunal musikskola, folkbibliotek, barn- och ungdomskultur, uppdragsutbildning, arbetsmarknadsenhet och simskola.

Nämndens kostnader har ökat med 12 118 tkr (6,4 procent). En stor del av denna ökning beror på ökade kostnader för köp av gymnasieutbildning i annan kommun samt utökad barnomsorgsverksamhet.

Nämndens största budgetavvikelser redovisas inom barnomsorgen, som uppvisar ett överskott på 1 198 tkr och gymnasiet, som redovisar ett underskott på 510 tkr.

Barn- och utbildningsnämnden redovisar ett överskott på 70 tkr. Det balanserade resultatet uppgår -2 302 tkr.

Kommunfullmäktige har i samband med budgetarbetet inför 2003 beslutat om ett antal utvecklingsområden inom den

kommunala verksamheten. Grundskolan är ett av dem och målsättningen är att Tanum skall ha landets bästa grundskola. Barn- och utbildningsnämnden har därför inrättat en tjänst som utvecklingsledare som skall utgöra koordinatören i detta arbete.

Kommunfullmäktige har också beslutat att utvidga gymnasieverksamheten i Tanum. De redan befintliga praktiska programmen har kompletterats med ett specialutformat teoretiskt program som bygger på de samhällsvetenskapliga och naturvetenskapliga programmen.

Som ett led i arbetet med en friskare arbetsmiljö både för barn/elever och personal har ett gemensamt fortbildningstema pågått under två läsår. Temat hade rubriken "Hälsa och välbefinnande – en förutsättning för lärande och utveckling" och har innehållit ett antal föreläsningar riktade till all personal.

För att tillgodose kravet att kunna erbjuda barnomsorgs-

plats inom fyra månader, har nämnden etablerat två nya förskoleavdelningar i Tanumshede.

Ett viktigt arbete avseende den framtida dimensioneringen och lokaliseringen av verksamheterna inom barnomsorg och grundskola har inletts. Detta sker mot bakgrund av att antalet barn drastiskt minskar i de aktuella åldrarna samtidigt som relevantalet i gymnasieskolan ökar kraftigt. En ambition för nämnden är att kompensera de ökande gymnasiekostnaderna bland annat genom att i ökad omfattning integrera barnomsorgsverksamhet i skolbyggnaderna.

Det är även delvis mot denna bakgrund man kan se beslutet att bygga ut Kulturhuset Futura. Genom denna utbyggnad kommer Tanums gymnasieskola att expandera för att fullt utbyggd kunna rymma 120 elever. Förutom en möjlighet för elever att stanna kvar i hemkommunen under gymnasietiden och välja en attraktiv utbildning här, innebär Tanums gymnasieskola också en kraftig besparing för kommunen jämfört med motsvarande antal platser i annan kommun.

BARNOMSORG

Belopp i tkr	2003	2002	2001
Intäkter	8 873	10 010	8 777
Kostnader	-49 535	-44 441	-41 219
Resultat	-40 662	-34 430	-32 443
Kommunbidrag	41 860	33 914	33 326
Förändring eget kapital	1 198	-516	883

Målsättning

Barnomsorgen skall erbjuda omsorg och pedagogisk verksamhet inom förskolan för barn i åldrarna ett till fem år, i familjedaghem för åldrarna ett till tolv år och i fritidshem för åldrarna sex till tolv år. Skollagen anger att kommunen skall erbjuda plats i barnomsorgen utan oskäligt dröjsmål; inom fyra månader enligt förarbeten till lagen.

Ekonomisk analys

Barnomsorgsverksamheten redovisar en nettokostnadsökning med 6 232 tkr. Antalet barn ökar med 51 till 839. Den största barnantalsökningen redovisas inom fritidshemsverksamheten som ökar med 40 barn. Familjedaghemsverksamheten är den enda barnomsorgsform där antalet barn minskar. Minskningen beror dels på att föräldrarna i mindre omfattning efterfrågar familjedaghem dels på svårigheten att rekrytera dagbarnvårdare. Kostnads-

ökningen beror på ökade personalkostnader till följd av barnantalsökningen. Två nya förskoleavdelningar har tillkommit under 2003. Intäkterna per barn minskar för samtliga verksamhetsformer. Orsaken är att Tanums kommun under 2002 fick ett särskilt statsbidrag som var knutet till införandet av maxtaxan, detta upphörde 2003.

Det totala budgetöverskottet för barnomsorgsverksamheten uppgår till 1 198 tkr. Det beror till största delen på lägre kostnader än budgeterat avseende den allmänna förskolan för fyra- och femåringar.

Verksamhet

Från och med januari 2003 är kommunen skyldig att anordna förskoleverksamhet för samtliga fyra- och femåringar under minst 15 timmar per vecka. Detta gäller endast de barn som inte har någon kommunal eller kooperativ förskoleplats.

Reformen som ger barn till föräldralediga rätt att ha kvar sin plats 15 timmar/vecka har även under 2003 ökat behovet av platser, då många föräldrar behåller sina platser vid föräldraledighet för yngre syskon. Dock har kommunen kunnat erbjuda barnomsorgsplatser till alla som så önskar inom fyra månader.

Ett ökat behov av småbarnsplatser inom Tanumshede och Grebbestad inför hösten 2003 resulterade i att två småbarns-avdelningar öppnades i augusti i Tanumshede. Detta är en provisorisk lösning, med en hyrestid fram till sommaren 2005.

Nytt kollektivavtal för dagbarnvårdarna trädde i kraft under våren. Avsikten med det nya kollektivavtalet var bland annat att få ner antal placeringstimmar per dagbarnvårdare. Så har dock inte skett under 2003 utan många arbetar mer än heltid. Det finns svårigheter att rekrytera dagbarnvårdare men sökandet efter nya dagbarnvårdare pågår kontinuerligt.

Vid utgången av år 2003 har kommunen tretton förskoleavdelningar, 13 fritidshemsavdelningar, 32 familjedaghem och fem kooperativa förskolor.

GRUNDSKOLA

Belopp i tkr	2003	2002	2001
Intäkter	6 149	4 965	2 867
Kostnader	-102 256	-100 326	-95 074
Resultat	-96 107	-95 361	-92 207
Kommunbidrag	95 756	94 356	90 507
Förändring eget kapital	-351	-1 005	-1 700

Målsättning

Samtliga sexåringar skall erbjudas att delta i förskoleklass eller i integrerad verksamhet för sex- och sjuåringar. Utbildningen i grundskolan skall syfta till att ge eleverna de kunskaper och färdigheter och den skolning i övrigt som de behöver för att delta i samhällslivet. Den skall ge behörighet för fortsatt utbildning i gymnasieskolan.

Barn- och utbildningsnämnden har fattat beslut om en läsgaranti för läsåret 2003/2004 som innebär:

- Att alla barn mellan två och åtta år får en födelsedagsbok.
- Att alla elever från och med förskoleklass till år 3 undersöks var de befinner sig i sin läsutveckling.
- Att för att nå målet att alla skall kunna läsa flytande med god förståelse inför år 4, ges ett individriktat stöd i form av extra lärartimmar i år 1, 2 och 3 till de elever som behöver det.

Ekonomisk analys

Grundskolan redovisar en nettokostnadsökning på endast 746 tkr (0,8 procent). Den låga kostnadsökningen beror på att antalet elever minskat med 17. Minskade kapitalkostnader, hyreskostnader samt lägre kostnader för anropsstyrd trafik förklarar också kostnadsutvecklingen. Anropsstyrd trafik redovisar ett överskott mot budget på grund av färre transporterade elever.

Antalet pedagogiska tjänster minskar från hösten 2002 till hösten 2003 med 5,5 tjänster. Anledningen till detta är att verksamheten under året har gjort stora ansträngningar för att nå budgetmålet. Till detta kommer ett övergripande mål att anpassa antalet tjänster till ett minskat elevantal.

Från och med hösten 2001 erhåller nämnden statsbidrag riktat till personalförstärkning inom skolbarnsomsorg och skola. Dessa medel betalas ut endast under förutsättning att personaltätheten inte sänks jämfört med 2001. Under 2003 har kommunen erhållit 3 622 tkr som nämnden använt för att finansiera ca tio tjänster fördelade på skolhälsovård, lärare och assistenter, IT-pedagog/tekniker samt utvecklingsledare inom grundskolan. Under 2006 kommer bidraget att motsvara cirka 20 tjänster, totalt 7 200 tkr.

Verksamhet

Arbetet med läsgarantin har varit framgångsrikt under året. Alla elever mellan två och åtta år har fått en födelsedagsbok. Kommunens specialpedagog har arbetat med att implementera "LUS" (Läsutvecklingsschema) vilket gör det möjligt för lärare och speciallärare att med större säkerhet bedöma barnens läs-

förmåga. "LUS-läsning" praktiseras i de flesta av kommunens skolor i de lägre åldrarna. Extra resurser för lässtöd har satts in där behov funnits. En utvärdering av arbetet hittills visar att hälften av de elever som fått riktat stöd inte behöver det fortsättningsvis, vilket indikerar att elevernas resultat har förbättrats.

Under året har man arbetat med olika utvecklingsprojekt i Tanums skolor. Ett av dem är *skolutvecklingsdialogen* som numera drivs i samarbete med "Myndigheten för skolutveckling". Genom riktade insatser skall man verka för att kommunens skolor och förskolor kan förbättra resultaten och nå en högre måluppfyllelse. Områden man arbetar med är:

- Pedagogisk dokumentation
- Arbete med hälsa och värdegrund
- Kompetensutveckling för att arbeta med barn i behov av särskilt stöd
- Kompetensutveckling för fritidshemmets personal

Tack vare det ekonomiska stöd som är kopplat till dialogen kan personal frigöras för att arbeta med att utveckla verksamheten. Vid vårterminens slut 2004 skall projektet vara avslutat men målet är att åtgärderna skall ha lett till en långsiktig förbättring av resultaten.

På Tanumskolan har man under höstterminen påbörjat ett projekt för att vidareutveckla samarbetsformer mellan skolan, idrotts- och kulturföreningar samt företag.

Många skolor i kommunen arbetar med olika projekt för att stärka elevernas psykiska och fysiska välbefinnande. Flera skolor satsar på att få eleverna att röra på sig mera genom till exempel jogging eller annan utomhusvistelse. Hamburgskolan arbetar för att bli en hälsodiplomerad skola, vilket i första hand riktar sig till personalen. En stor del av personalen i skolan har utbildats i Lions Quest som är en metod för att skapa ett bättre samarbetsklimat i klasserna.

För att uppnå gymnasiebehörighet måste eleverna ha lägst betyget godkänd i de tre basämnena svenska, engelska och matematik i grundskolan. Som tabellen visar har trenden varit positiv för Tanums kommun. För 2003 redovisar kommunen dock en kraftig minskning då andelen elever som är behöriga till gymnasiestudier läsåret 2002/2003 uppgår till 88,7 procent.

År	Tanums kommun	Riket
2003	88,7 %	89,7 %
2002	93,6 %	89,5 %
2001	91,6 %	89,2 %
2000	92,0 %	89,4 %
1999	91,5 %	90,3 %

Orsaken till dessa siffror är framför allt att en avgränsad grupp elever haft större svårigheter än tidigare års elever att nå målen i flera ämnen. En annan orsak är att fler elever år 2003 inte har nått målen i ett enskilt ämne, i första hand engelska.

GYMNASIESKOLA

Belopp i tkr	2003	2002	2001
Intäkter	1 824	1 329	1 041
Kostnader	-42 412	-38 442	-35 252
Resultat	-40 588	-37 113	-34 211
Kommunbidrag	40 078	37 803	34 143
Förändring eget kapital	-510	690	-68

Målsättning

Gymnasieskolan skall ge utbildning som är avsedd att påbörjas av ungdomar efter avslutad grundskoleutbildning. Utbildningen skall leda till yrkesarbete och stimulera till eftergymnasiala studier. Det individuella programmets huvudsyfte är att komplettera elevernas utbildning för att möjliggöra en övergång till ett nationellt program.

Ekonomisk analys

Verksamhetens nettokostnad ökar med 3 475 tkr. Kostnaderna per utbildningsplats utanför kommunen har ökat med 7 282 kronor (9,2 procent). Kostnadshöjningen orsakas till största delen av ökade priser för köpta gymnasieplatser i Uddevalla. Prishöjningen uppgick till 13,4 procent under perioden hösten 2002 till hösten 2003. Andelen elever som väljer de billigare teoretiska programmen ökar något under innevarande läsår. Kostnaden för inackorderingsbidrag ökar med 9,5 procent beroende på att allt fler elever väljer att bo på gymnasieorten. Sammantaget visar kostnaden för köpta gymnasieplatser ett underskott mot budget på 961 tkr.

Kostnaden per elev inom Tanums gymnasieskola minskar med 5 965 kronor (6,4 procent). Minskningen beror på ökat elevantal inom ramen för oförändrade fasta kostnader. Tanums gymnasieskola redovisar ett överskott på 451 tkr.

Totalt 479 elever studerade på gymnasieskolan under 2003, vilket är en ökning med 14 elever. Av dessa studerade 70 elever vid Tanums gymnasieskola. Antalet elever som studerade i kommuner utanför Tanums kommun, främst Uddevalla och Strömstad, var 409.

Totalt redovisar gymnasiet ett underskott på 510 tkr.

Verksamhet

Majoriteten av Tanums gymnasieelever återfinns på gymnasieskolorna i Uddevalla och Strömstad. För att få ökad inblick i arbetet med utbildningens kvalitet liksom i planeringen av verksamhetens ekonomiska ramar, har diskussioner mellan Uddevalla och ett antal grannkommuner påbörjats.

Ett ökande antal elever väljer att studera på Tanums gymnasieskola som under året har expanderat och vid sidan av det Individuella programmet startat två specialutformade program. *Fria programmet* är en studieväg som innebär att eleverna i en individuell studieplan kan kombinera kurser ur de Samhällsvetenskapliga, Naturvetenskapliga och Estetiska programmen. *Yrkesprogrammet* är arbetsplatsförlagd utbildning med tre inriktningar: bygg, fordon samt hotell och restaurang.

Alla elever på specialutformade program vid Tanums gymnasieskola erbjuds en bärbar dator som ett led i arbetet med att skapa flexibla utbildningsformer. Dessa elever kan också som individuellt val välja kursen Trafikkunskap som utgör teori- och praktiktiden i körkortsutbildningen.

Verksamheten vid Tanums gymnasieskola bygger på samverkan med näringsliv och andra utbildningsanordnare. Exempelvis har eleverna sin Idrott och hälsa förlagd till Tanumstrand. Estetisk verksamhet genomförs i samarbete med Grebbestads folkhögskola och Uttryckslabbet i Gerlesborg.

LÄRCENTRUM

Belopp i tkr	2003	2002	2001
Intäkter	10 550	10 633	10 648
Kostnader	-17 026	-16 555	-15 415
Resultat	-6 476	-5 921	-4 767
Kommunbidrag	6 537	5 963	6 077
Förändring eget kapital	61	42	1 310

Målsättning

Den kommunala vuxenutbildningen skall ge grundläggande och gymnasial vuxenutbildning. Inom samma organisation skall också utbildning för vuxna som är förståndshandikappade, svenska för invandrare samt uppdragsutbildning bedrivas.

Arbetsmarknadsenheten skall erbjuda vägledande, motiverande och aktiverande insatser.

Ekonomisk analys

Intäkterna för Lärcentrum uppgår till 10 600 tkr och utgörs till största delen av arbetsmarknadsbidrag och försäljning av platser till andra kommuner. Företagsforum Tanum har omsatt 1 600 tkr under året. Projektet finansieras dels genom bidrag från EU och Västra Götalandsregionen dels genom kommunen. Det ekonomiska utfallet för Lärcentrum innebär sammantaget ett överskott med 61 tkr.

Verksamhet

Vuxenutbildningen har under året sett en fortsatt relativt stor tillströmning av deltagare, ca 220 personer vilket innebär ca 110 heltidsstuderande på helårsbasis. De flesta av dessa studerar på gymnasial nivå. Antalet elever innebär dock en minskning jämfört med 2002, vilket är helt i linje med det reducerade statsbidraget och volymkraven från staten. Ett fortsatt samarbete med Strömstad innebär att Lärcentrum bedriver undervisning i svenska för invandrare även för studerande från Strömstad.

I *Arbetsmarknadsenheten* är nu kommunens arbetsmarknadsåtgärder samordnade. Nära samarbetspartners är Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, kommunens individ- och familjeomsorg. Arbetsmarknadsenheten har under året kompletterats med organisationen för kommunens leasingbilar – Bilensheten, som nu sköter inköp och underhåll av 51 av kommunens fordon.

Arbetsmarknadsenheten har under året medverkat i två Interregprojekt samt tagit fram och beviljats medel för mål 3- projektet "Uppdragshuset". Samtliga dessa tre projekt syftar till att förbättra förutsättningarna för arbetslösa och sjukskrivna att återgå till arbete.

Naturvårdslaget har fördelat sitt arbete på strandstädning, fornvård, arbete på naturreservat samt varit en resurs för kommunens förvaltningar. Totalt har ca 3 500 dagsverken genomförts inom natur- och miljöområdet.

För att förbättra samarbetet mellan skola och näringsliv har man inom ramen för EU-projektet *Företagsforum Tanum* arrangerat flera seminarier och fortbildningsträffar för företagare och offentliganställda i ansvars- och beslutsställning. Huvuddelen av årets arbete ägnades åt turistnäringen där Företagsforum Tanum tillsammans med Tanum Turist under hösten startade ett stort kompetensutvecklingsprojekt.

BIBLIOTEK OCH BARN- OCH UNGDOMSKULTUR

Belopp i tkr	2003	2002	2001
Intäkter	810	884	540
Kostnader	-5 588	-5 451	-4 918
Resultat	-4 778	-4 567	-4 378
Kommunbidrag	4 610	4 563	4 338
Förändring eget kapital	-168	-4	-40

Målsättning

Till främjande av intresse för läsning och litteratur, information, upplysning och utbildning samt kulturell verksamhet i övrigt skall alla medborgare ha tillgång till ett folkbibliotek.

Barn och unga skall få möjlighet att lära känna sin egen lokala kultur och historia. Barn och unga skall ges ökade möjligheter till kulturupplevelser och utövande.

Ekonomisk analys

Kostnaderna ökar med 211 tkr (2,9 procent), intäkterna minskar med 74 tkr. Kostnaderna för inköp av media har ökat och förklarar del av verksamhetens underskott på 168 tkr.

Verksamhet

Utlåningen och utnyttjandet av bibliotekets resurser har ökat och ligger nu i nivå med riksgenomsnittet. Utlåningen ökar främst av barn- och ungdomslitteratur, tal- och cd/rom-böcker samt videofilmer. Antalet besökare per dag varierar mellan 500 och 600.

Bibliotekets publika datasystem har betydligt mycket för ökad tillgänglighet. Det innebär att låntagarna i ökad utsträckning själva kan administrera sina medialån. Under hösten uppdaterades bibliotekets datasystem. Bland alla nyheter finns möjligheten att skicka e-post direkt till låntagaren när beställt media inkommit.

Barn- och ungdomskulturverksamheten har under året erbjudit ett tjugotal föreställningar till alla åldersgrupper. Programmet har innehållit alltifrån dockteater till Shakespeare. Dessutom har alla elever i årskurs 4-6 fått författarbesök.

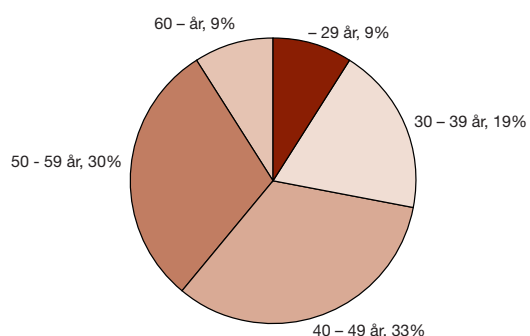
INVESTERINGAR

Under året har barn- och utbildningsnämnden investerat för 3 206 tkr. Investeringsanslaget gäller bland annat re- och nyinvesteringar av datorer, inventarier, nya bilar mm. Följande stora investeringsprojekt har genomförts under året:

- Två nya förskoleavdelningar har inrättats i Tanumshede. Inventarier och utrustning har köpts in för 855 tkr.
- Hedeskolan har renoverats på grund av fuktskador. Skolan var klar för inflyttning vid höstterminens början. Inventarier har köpts in till ett värde av 120 tkr.
- Bilensheten har köpt in sex nya bilar under året, till ett värde av 1 292 tkr.
- Reinvestering av datorer uppgår till 597 tkr.

Personal	2003	2002
Antal anställda	425	412
Andel kvinnor	76 %	76 %
Andel deltidsanställda	37 %	35 %

Åldersstruktur

FAKTARUTA

Belopp i tkr	2003	2002	2001
Barnomsorgen			
<i>Förskola</i>			
Antal barn	193	168	167
Nettokostnad/barn	80 449	74 455	71 560
<i>Fritidshem</i>			
Antal barn	306	266	256
Nettokostnad/barn	30 002	27 258	29 299
<i>Familjedaghem</i>			
Antal barn	242	261	258
Nettokostnad/barn	41 116	37 035	35 537
<i>Kooperativ</i>			
Antal barn	98	93	89
Nettokostnad/barn	47 995	52 506	42 302
Grundskolan/ förskoleklassen			
Antal elever	1 664	1 681	1 712
Nettokostnad/elev	56 116	55 105	52 270
Lärartätthet inkl elevassistenter	8,87	8,68	8,52
Särskolan			
Antal elever	22	24	26
Nettokostnad/elev	310 014	271 463	225 459
Gymnasieskolan, annan kommun			
Antal elever	409	428	415
Nettokostnad/elev	86 110	78 829	76 770
Tanums gymnasieskola			
Antal elever	70	37	29
Nettokostnad/elev	85 246	91 211	81 082
Vuxenutbildningen			
Antal heltidsstuderande	110	150	208
Nettokostnad/elev	24 753	18 152	14 127
Musikskolan			
Antal elever	406	371	318
Nettokostnad/elev	3 471	3 170	3 110
Biblioteken			
Antal medialån	89 966	86 118	66 186*
Antal medialån/invånare	7,3	7,1	5,5

*Avser nio månaders öppethållande

Omsorgsnämnden

Ordförande:
Bertil Gedda (c)

Förvaltningschef:
Bo Lundgren

Belopp i tkr	2003	2002	2001	2000	1999	1998
Intäkter	50 081	47 702	46 509	41 139	40 263	35 363
Kostnader	-229 722	-223 107	-214 249	-199 828	-186 912	-165 183
Kapitalkostnad	-1 161	-1 513	-1 426	-1 251	-1 076	-1 139
Verksamhetsresultat	-180 802	-176 918	-169 166	-159 940	-147 725	-130 959
Finansiella poster	63	-51	14	47	91	89
Resultat	-180 739	-176 969	-169 152	-159 893	-147 634	-130 870
Kommunbidrag	184 387	173 738	163 404	155 683	143 916	128 497
Förändring eget kapital	3 648	-3 231	-5 748	-4 210	-3 718	-2 373
Justering	3 566	7 214	-	1 761	10 422	1 218
Balanserat resultat*	-	-7 214	-11 197	-5 449	-3 000	-9 704
Bruttoinvesteringar	868	707	446	563	942	343
Personalkostnader	152 841	142 659	137 729	128 714	119 824	99 774

* Tanums kommunfullmäktige fattar slutligt beslut vid sammanträde den 26 april 2004.

Alla invånare i kommunen skall leva ett gott liv med trygghet i sin livssituation.

Personalen i omsorgsförvaltningen skall uppleva att de har ett meningsfullt och viktigt arbete där deras kompetens och erfarenhet tas tillvara och värderas högt.

Omsorgsnämnden skall ge invånarna i kommunen en skälig levnadsnivå så att de kan leva ett självständigt liv. Barns bästa skall alltid beaktas. Omsorgsnämnden skall verka för goda arbetsvillkor för sin personal så att de kan utföra ett bra arbete och leva ett friskt liv.

Omsorgsnämnden ansvarar för verksamheter som bland annat regleras av socialtjänstlagen (SoL), lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt hälso- och sjukvårdslagen (HSL). Till ansvarsområdet hör exempelvis assistans till handikappade, särskilda boenden, hemtjänst och stöd till äldre samt arbete med missbrukare, ekonomiskt bistånd, barn

som far illa och familjerätsfrågor. Nämnden ansvarar dessutom för kommunens kostverksamhet; mat till alla i äldreboenden, hemtjänst och skola. Nämnden skall svara för utveckling, uppföljning, utvärdering och ledning av den sociala verksamheten.

Omsorgsnämnden redovisar ett överskott på 3 648 tkr för år 2003, vilket innebär ett plusresultat för första gången sedan 1993. Orsakerna finns att hämta bland annat i ökad kostnadsmedvetenhet inom förvaltningen, förändringar av verksamheter samt ekonomiskt tillskott för verksamheter som inte har startat i full skala. Både äldreomsorgen och handikappomsorgen har genomfört förändringar som har resulterat i lägre kostnader. Inom äldreomsorgen har hemsjukvården omstrukturerats och korttidsplatser och platser i särskilda boenden har förändrats. I handikappomsorgen har nämnden valt att inte starta ett psykiatriboende utan att i stället söka andra alternativ. Ett ung-

domsboende har startats men är ännu inte i full verksamhet. Antalet äldre med behov av särskilt boende har minskat liksom antalet personer med personlig assistans. Anslaget för bostadsanpassningsbidrag har inte behövt nyttjas fullt ut. Individ- och familjeomsorgen har samma kostnadsnivå som 2001 med fortsatta låga utbetalningar av försörjningsstöd och alternativa lösningar för personer som behöver boende med särskilt stöd. Personalåtgärder har genomförts i form av olika arbetstidsåtgärder vilket har resulterat i lägre kostnader för vikarier och sannolikt en bättre hälsa och arbetsmiljö.

Bra äldreomsorg kommer så vitt kan bedömas att vara en av de viktigaste uppgifterna och framgångsfaktorerna för samtliga kommuner i Sverige. Antalet äldre kommer att öka liksom på sikt behoven av omvårdnad och service. Rekrytering av personal kommer också att utgöra en utmaning i en bristsituation med många pensionsavgångar och konkurrens från andra yrkesområden. Det är därför väsentligt att kommunen har en bra strategi och framförhållning i äldreomsorgsfrågor. Omsorgsnämnden har startat ett arbete vars syfte är att kunna bedriva fortsatt verksamhet med bra kvalitet och trygghet. En omstrukturering mot i huvudsak två områden är under planering. Särskilda boenden skall finnas i tillräcklig omfattning med bra vård och verksamhetsinnehåll för de med stora omvårdnadsbehov. Förebyggande verksamheter skall särskilt uppmärksammas, alltifrån hemtjänst, dagverksamheter till anhörigstöd, så att den enskilde så länge som möjligt skall kunna bo kvar i sin invanda hemmiljö med stöd och service. Omsorgsnämnden behöver därför se över sin äldreomsorgsorganisation samt hanteringen av biståndsansökningar för att ge en ökad rättsäkerhet.

Handikappomsorgens kostnadsutveckling måste ses mot bakgrund av en relativt ny lagstiftning där det fortfarande finns behov som samhället inte har uppmärksammat. Kommunen måste arbeta med alternativa lösningar och samverka med andra parter. Andra svåra frågor som kommunen måste fortsätta att arbeta med är bra stöd till personer med psykiska funktionshinder samt åtgärder mot det ökande drogmissbruket.

INDIVID- OCH FAMILJEOMSORGEN

Belopp i tkr	2003	2002	2001
Intäkter	688	634	682
Kostnader	-20 686	-20 021	-20 642
Resultat	-19 998	-19 387	-19 960
Kommunbidrag	19 628	17 962	17 271
Förändring eget kapital	-370	-1 425	-2 689

Målsättning

Kommunens individ- och familjeomsorg skall arbeta för att antalet personer som behöver försörjningsstöd minskar. Särskilt engagemang skall ägnas åt att agera i och följa ärenden som rör barn och ungdom.

Ekonomisk analys

Verksamhetens kostnadsnivå för år 2001 och år 2003 är nästan oförändrad. Detta förklaras av att kostnaderna för försörjningsstöd har minskat sedan år 2000 samtidigt som det under samma period har funnits en växande social problematik hos ungdomar med höga placeringskostnader som följd.

Verksamhetens nettokostnader ökade under 2003 med 665 tkr till 19 998 tkr. De viktigaste förklaringarna är ökade kostnader för institutions- samt familjehemsplacering av barn och ungdomar med cirka 1 310 tkr till 6 791 tkr, vilket härrör sig till vissa dyra placeringar, samt ökade kostnader för institutionsplacering av vuxna med 1 070 tkr till 1 241 tkr. Kostnaderna för försörjningsstöd har minskat med cirka 180 tkr till 4 556 tkr och personalkostnaderna med 780 tkr till 3 435 tkr. Verksamheten visar ett underskott på 370 tkr.

Verksamhet

Under året har arbetet med hemmaplanslösningar för vuxna missbrukare pågått. De ökade institutionskostnaderna för vuxna beror på att sju personer har varit placerade på institution jämfört med en person under 2002. Den stora ökningen beror främst på att några missbrukare har hamnat allt djupare i missbruk, vilket har nödvändiggjort institutionsplacering, samt att fler alkoholmissbrukare har ansökt om bistånd i form av behandlingshem.

Under året har 16 barn och ungdomar varit placerade på institution eller i familjehem, jämfört med 20 barn år 2002. Kostnadsökningen, trots minskningen av antalet placeringar, förklaras främst av en ökad användning av professionella familjehem, d.v.s. familjer kontrakterade av vårdbolag, på grund av svårigheten att rekrytera privata familjehem. Kostnadsökningen gällande institutionsplaceringar av barn och ungdomar beror främst på placeringar av tre ungdomar, varav två placeringar har gjorts enligt lagen om vård av unga, LVU. En kostnadsbesparande åtgärd som under året har genomförts är en kraftig minskning av "hotellboende" för bostadslösa. Bostadslösa klienter anvisas istället att kontakta en privat hyresvärd med vilken de kan skriva ett eget hyreskontrakt.

Antalet hushåll med socialbidrag har minskat från 227 till 208. En bidragande orsak till minskningen är det goda arbets-

marknadsläget i kommunen. Utbetalningarna per hushåll har ökat med cirka fem procent och antal månader i snitt är oförändrat. Även återbetalning av försörjningsstöd har ökat. Omsorgsnämndens mål att minska antalet bidragsberoende är därmed uppfyllt.

Projekt Höjdpunkten, som är ett samarbete mellan flera kommunala verksamheter, har under året permanentats. Målsättningen med satsningen är att ge socialt stöd och undervisning till ett tiotal ungdomar på gymnasiets individuella program.

HANDIKAPPOMSORGEN

Belopp i tkr	2003	2002	2001
Intäkter	13 300	11 233	11 818
Kostnader	-41 672	-38 980	-35 335
Resultat	-28 372	-27 747	-23 517
Kommunbidrag	30 141	25 056	22 532
Förändring eget kapital	1 769	-2 691	-985

Målsättning

De som har rätt till stöd enligt lagen om särskilt stöd (LSS) eller socialtjänstlagen (SoL) skall i den egna kommunen erbjudas den service, stöd och hjälp som erfordras för att den enskilde skall kunna leva ett tryggt, samhällsintegrerat och självständigt liv.

Ekonomisk analys

Verksamhetens överskott förklaras av att ny verksamhet inte har varit i full drift under året samt att psykiatriboendet ännu inte har startats. Verksamheten har satsat på hemmaplanslösningar, vilket har visat sig vara ekonomiskt fördelaktigt. Den ekonomiska medvetenheten inom samtliga verksamheter har höjts och alla medarbetare har bidragit till att hejda kostnadsutvecklingen genom samordning av insatser och minimering av vikarietäckning. Kostnaden för personalens övertid har minskat med cirka 75 procent dels p.g.a. användningen av tjänster med flytande arbetstid och dels för att verksamheten har lätt för att få timvikarier, mycket tack vare den goda arbetsmiljön.

Verksamhetens kostnader har ökat med 2 692 tkr främst beroende på att ett ungdomsboende under året har startats med

för närvarande två platser samt att dagcenterverksamheten har utökats. Kostnaderna för köpta gruppboendeplatser har ökat med cirka 500 tkr p.g.a. att en plats på behandlingshem har tillkommit samt höjda kostnader för köp av vårdplatser. Andelen utbildade undersköterskor som arbetar som personliga assistenter har ökat, vilket innebär ökade personalkostnader.

Antalet brukare som har personlig assistans har minskat från 19 till 14 stycken. Trots detta har handikappomsorgen en intäktsökning på 2 067 tkr, vilket förklaras av att fler brukare har beviljats assistans mer än 20 timmar per vecka. Från Försäkringskassan erhålls ingen ersättning för de brukare som har mindre än 20 timmar assistans beviljad.

Verksamhet

I slutet av 1990-talet överfördes ansvar för personer med psykiskt funktionshinder till kommunerna, vilket innebar en kraftig ökning av både antalet brukare och verksamhetskostnaderna. Under 2003 fick 95 personer stöd av handikappomsorgen, vilket innebär en ökning med sju sedan 2002.

I budgeten för 2003 togs beslut att starta ett psykiatriboende. Behovet av ett psykiatriboende visade sig vara mindre än beräknat och omsorgsnämnden valde därför att avvakta. År 2002 togs också beslut om att starta ett ungdomsboende med sex platser. Boendet har under 2003 startat med tre platser. Två platser används för permanent boende och en för avlastning.

Kommunen har två gruppboenden med 13 platser. Utöver detta köper kommunen elva gruppboendeplatser i andra kommuner. Antalet platser i daglig verksamhet har utökats i och med att ytterligare ett dagcenter har startats. Det totala antalet dagcenterplatser uppgår nu till 16 stycken.

ÄLDREOMSORG

Belopp i tkr	2003	2002	2001
Intäkter	17 081	16 829	15 812
Kostnader	-144 086	-142 722	-136 520
Resultat	-127 005	-125 893	-120 708
Kommunbidrag	128 060	126 415	119 271
Förändring eget kapital	1 055	522	-1 437

Målsättning

Äldreomsorgen har som målsättning att äldre skall kunna känna sig trygga och bo kvar hemma så länge de önskar. Satsningar skall göras på förebyggande verksamhet.

Ekonomisk analys

Sedan 2002 har äldreomsorgen haft en mycket låg kostnadsutveckling. Kostnaden har sett över en tvåårsperiod ökat med endast 1 364 tkr (1,0 procent). Äldreomsorgen har under året genomfört ett antal verksamhetsförändringar för att minska kostnaderna. Antalet platser på särskilda boenden har om-disponerats och minskats. Projektet med flytande arbetstid har utvidgats till att omfatta tio helårstjänster. Effekten av denna utökning är att dyra vikarielösningar kan undvikas samt att personalens sysselsättningsgrad har kunnat ökas. En utvidgad användning av alternativa schemaläggningsmetoder har också medfört minskade kostnader.

Äldreomsorgen har sedan 2002 haft en mycket låg kostnadsutveckling; 1,0 procent eller 1 364 tkr. Kostnadsökningen beror bland annat på att sommarmånaderna blev mer kostsamma än förra året. I år ökade antalet sommargäster och deras vistelsetid i kommunen. Kostnaderna för bemanningsföretag under året har ökat p.g.a. svårigheten att rekrytera vikarier i den omfattning som har behövts, framför allt vid sjukfrånvaro.

Kostnaden för bostadsanpassningsbidrag har varit låg under 2003 till följd av en restriktiv handläggning samt prövningar i länsrätten, där kommunens tolkning har fått bifall. En lägre beläggning av vårdplatser inom särskilda boenden har resulterat i minskade kostnader för köp av mat från kostenheten. En planerad stängning av en avdelning på servicehuset Hedegården i Tanumshede under sex sommarveckor har också bidragit till minskade kostnader.

Verksamheten gör ett överskott med 1 055 tkr.

Verksamhet

Under 2003 uppgick antalet personer med hemtjänst till 213, vilket är en ökning med 24 personer jämfört med föregående år. Det totala antalet hemtjänsttimmar är oförändrat mellan åren. Samtliga av hemtjänstens trygghetslarm besvaras numera av en trygghetscentral, vilket har resulterat i en säkrare och effektivare larmmottagning.

Omsorgsnämnden har som mål att samtliga personer som har fått rätt till särskilt boende skall kunna flytta in inom tre månader. Under året har 57 personer beviljats plats på särskilt boende och av dem har en person väntat mer än tre månader. Kommunen hade 188 platser för särskilt boende samt 34 platser för korttidsvård och rehabilitering. Antal nyttjade platser i särskilt boende är 191 jämfört med 214 platser 2002.

Antal dygn med betalningsansvar för medicinskt färdigbehandlade patienter har minskat från 40 dygn år 2002 till två dygn år 2003. Därmed är omsorgsnämndens mål om maximalt 75 dygn med betalningsansvar uppfyllt. Skälet till detta är bland annat en mer flexibel organisation för rehabilitering och korttidsvård.

Under året pågick arbete med att förändra inriktning och lokalisering av antalet platser i särskilt boende i kommunen. En avdelning på Hedegården har ändrat inriktning och har nu enbart platser för korttidsvård. Ytterligare åtgärder i form av förslag till omlokalisering och minskning av antalet platser skall genomföras under 2004.

Under 2003 har en dagverksamhet för dementa i kommunens norra del startats. Dessutom har en försöksverksamhet med dagverksamhet för psykiskt sjuka personer över 65 år startats i kommunens norra del med befintliga resurser. Dagverksamhet bedrivs också i kommunens alla äldreomsorgsområden, varför omsorgsnämndens mål om aktiviteter och förebyggande verksamhet för äldre uppfylls.

Under året har omsorgsnämnden arbetat med kvalitetsfrågor genom att anta kvalitetsgarantier för särskilt boende samt för den kommunala hälso- och sjukvården.

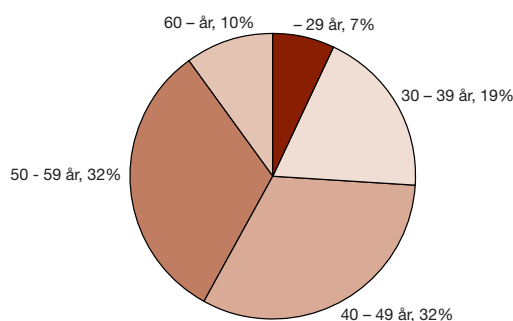
Kontinuerligt under året har arbete bedrivits med att ta fram underlag för upphandling av ett databaserat verksamhetssystem. Systemet kommer att tas i bruk under 2004. Utbildning i äldrefrågor har vid tre tillfällen genomförts med omsorgsnämnden i syfte att arbeta fram en plan för framtidens äldreomsorg i Tanums kommun.

INVESTERINGAR

Under 2003 har investeringar gjorts för 868 tkr. Större investeringar var larmsystem, till en kostnad av cirka 380 tkr, höj- och sänkbara sängar för 168 tkr och investeringar i samband med starten av det nya ungdomsboendet för cirka 103 tkr.

Personal	2003	2002
Antal anställda	553	546
Andel kvinnor	96 %	96 %
Andel deltidsanställda	85 %	82 %

Åldersstruktur

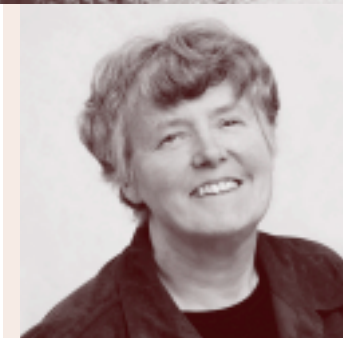

FAKTARUTA

Belopp i kr	2003	2002	2001
INDIVID- OCH FAMILJEOMSORG			
Nettokostnad per inv 0-w	1 627	1 588	1 647
Försörjningsstöd			
Antal hushåll	208	227	278
Kostnad per hushåll	21 904	20 872	20 285
Placering barn			
Placering i antal dygn	4 538	4 397	3 942
Total kostnad	6 790 756	5 476 584	3 942 983
Kostnad per dygn	1 496	1 246	1 000
Placering vuxna			
Placering i antal dygn	640	106	814
Total kostnad	1 241 163	171 083	1 018 542
Kostnad per dygn	1 939	1 614	1 251
HANDIKAPPOMSORG			
Nettokostnad per inv 0-w	2 309	2 272	1 941
Gruppboende			
Antal egna platser	13	11	11
Bruttokostnad per plats	594 006	597 970	557 573
Nettokostnad per plats	565 014	561 731	522 974
Dagcenter			
Antal platser	16	15	14
Bruttokostnad per plats	208 852	185 143	178 175
Nettokostnad per plats	189 234	165 181	161 593
Antal personer med personlig assistans	14	19	16
Antal utförda timmar personlig assistans	60 839	60 249	58 149
ÄLDREOMSORG			
Nettokostnad per inv 65-w	40 471	47 275	45 175
Nettokostnad per inv 80-w	132 455	153 529	148 472
Särskilda boenden			
Antal utnyttjade platser	191	214	214
Bruttokostnad per plats	525 713	468 327	448 015
Nettokostnad per plats	464 405	414 605	395 511
Hemtjänst			
Antal personer med trygghetslarm 31 dec	237	222	229
Antal personer med matdistribution 31 dec	146	121	112
Antal personer med hemtjänst 31 dec	213	189	190
Antal hemtjänsttimmar	54 805	55 182	55 591
Bruttokostnad/hemtjänsttimme	372	319	302
Nettokostnad/hemtjänsttimme	326	271	272

Kommunrevision

Ordförande:
Berit Carlsson (c)

Revisionskonsult:
PriceWaterhouse
Coopers

Belopp i tkr	2003	2002	2001	2000	1999	1998
Intäkter	-	-	-	-	-	-
Kostnader	-422	-351	-330	-340	-712	-648
Kapitalkostnad	-	-	-	-	-	-
Verksamhetsresultat	-422	-351	-330	-340	-712	-648
Finansiella poster	-	1	1	2	2	-23
Resultat	-422	-350	-329	-338	-710	-671
Kommunbidrag	467	458	450	407	406	400
Förändring eget kapital	45	108	121	69	-304	-271
Justering	-	-	-	-	267	-
Balanserat resultat	343	298	190	69	0	37
Bruttoinvesteringar	-	-	-	-	-	-
Personalkostnader	86	52	35	23	36	28

De förtroendevalda revisorerna ansvarar för revisionen av hela den kommunala verksamheten, till sin hjälp har man yrkesrevisorer som fungerar som sakkunnigt biträde. Redovisningsrevisionen syftar i huvudsak till att bedöma om god redovisningssed tillämpas, om räkenskaperna är rättvisande samt om kontrollen av förmögenhetsskyddet är tillräckligt. Förvaltningsrevisionen syftar till att bedöma om kommunfullmäktiges beslut efterlevs och om verksamheten, inom budgetramarna och med avsedd kvalitet, uppnår de politiska målen.

Samverkan i revisionsfrågor med närliggande kommuner har utvecklats. Avsikten är att finna former för revisionsarbete över huvudmannaskapsgränserna.

Målsättning

Kommunens revisorer skall enligt kommunallagen, reglementet och med iakttagande av god redovisningssed, granska all verksamhet som bedrivs inom nämnderna. De skall alltså:

- pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt
- granska om räkenskaperna är rättvisande och nämndernas kontroll tillräcklig

Ekonomisk analys

Kostnaden för revisionen har ökat med 70 tkr. Däremot har kostnaderna för det sakkunniga biträdet av yrkesrevisorer

minskat. Delar av detta utrymme har använts för de valda revisorernas egna aktiviteter och köp av administrativ resurs inom ramen för revisionsarbetet mellan kommunerna i norra Bohuslän. Mer resurser har satsats på utbildningsinsatser och kontakter med de samverkande kommunerna.

Verksamhet

Under året har revisionen fortsatt att följa nämndernas sätt att styra mot de mål som fastställts av kommunfullmäktige. Revisorererna har fört samtal med nämnderna kring de mest centrala frågorna ekonomi, personalpolitik och kvalitetsutveckling.

Man har, vid arbetsplatsbesök, diskuterat sådana frågor som kommit upp i kontakterna med nämnderna och följt upp ärenden som initierats genom kontakter med brukare och andra intressenter.

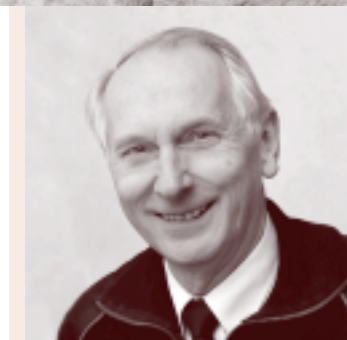
Under året har revisorererna avslutat en granskning av biståndsbedömningen inom äldreomsorgen. Projektet genomfördes i samverkan med fyra närliggande kommuner.

Viss uppmärksamhet har ägnats åt det personalpolitiska arbetet och kommunens anpassning till deponiförordningen. Inom redovisningsrevisionen har bland annat inventarieredovisning, principer för redovisning av investeringar och anläggningsregister granskats liksom driftsättning av nytt lönesystem. Beträffande resultatet av granskningsinsatserna hänvisas till de sakkunnigas årsrapporter och revisionsberättelsen.

Tanums Bostäder AB

Tanums Bostäder AB är ett helägt kommunalt bostadsbolag. Bolaget har totalt 573 lägenheter fördelade på 293 lägenheter i Tanumshede, 95 lägenheter i Grebbestad, 149 lägenheter i Fjällbacka och 36 lägenheter i Östad. Den totala uthyrningsbara arean uppgår till 39 105 kvadratmeter.

Ordförande:
Kurt Svedberg (fp)

Verkställande direktör:
Ulf Ericsson

Belopp i tkr	2003	2002	2001	2000	1999	1998
RESULTATRÄKNING						
Intäkter	29 919	27 493	25 951	25 316	20 250	20 698
Kostnader	-19 115	-18 464	-18 994	-17 407	-14 503	-14 655
Avskrivningar	- 4 558	-2 791	-2 642	-2 498	-2 470	-2 316
Rörelseresultat	6 245	6 238	4 315	5 411	3 277	3 727
Finansiella poster	-5 135	-5 181	-5 340	-5 788	-7 121	-7 664
Extraordinära poster			-	-	-30 000	-
Resultat	1 111	1 057	-1 025	-377	-33 844	-3 937
BALANSRÄKNING						
Anläggningstillgångar	131 344	129 567	120 035	115 677	101 607	132 866
Omsättningstillgångar	2 209	6 841	14 323	46 598	65 670	37 539
Summa tillgångar	133 552	136 408	134 358	162 275	167 277	170 405
Eget kapital	15 766	14 655	13 599	14 623	15 000	19 880
Långfristiga skulder	103 868	105 286	103 235	126 841	146 159	144 656
Kortfristiga skulder	13 918	16 467	17 524	20 811	6 118	5 869
Summa eget kapital och skulder	133 552	136 408	134 358	162 275	167 277	170 405
Bruttoinvesteringar	7 598	12 323	7 000	23 338	1 212	-
Personalkostnader	1 159	1 147	421	263	175	181

RESULTATANALYS

Bolaget redovisar vinst för andra året i följd. Årets vinst uppgår till 1 111 tkr vilket är en resultatförbättring med 54 tkr jämfört med förra året. 2003 års resultat belastas med nedskrivningar av fastighetsvärdet och reservationer med 1 350 tkr. Resultatet från den löpande verksamheten uppgår således till 2 461 tkr. Det goda resultatet förklaras dels av en bra uthyrning och dels av att det effektiviserings- och besparingsprogram bolaget arbetat med givit effekt. Sammantaget har besparingsåtgärderna som främst avser minskad energi- och vattenförbrukning givit kostnadsminskningar med cirka 1 000 tkr under 2003.

Intäkter

Hyresintäkterna uppgår, efter hyresrabatter och hyresbortfall för tomma lägenheter och lokaler, till 29 919 tkr vilket är en ökning med 2 426 tkr (8,8 procent) sedan förra året. Av hyresintäkterna avser 27 913 tkr bostadshyror och 1 533 tkr lokalhyror med mera. Bostadshyror höjdes den 1 januari med i genomsnitt 3,4 procent vilket på årsbasis gav ökade intäkter med cirka 950 tkr. Efter höjningen uppgår genomsnittshyran till 785 kronor per kvadratmeter.

Vakansgraden har i genomsnitt under året varit 1,3 procent, en förbättring från 2,6 procent under 2002. Hyresrabatter har lämnats med 607 tkr. Föregående år uppgick hyresrabatterna till 959 tkr.

Kostnader

Driftkostnaderna uppgick till 12 849 tkr, en ökning med 635 tkr jämfört med förra året. Ökningen beror främst på höjda priser för vatten, el och olja. Däremot har förbrukningen av olja, el och vatten minskat. Dessutom har kostnaden för fastighets-skötsel ökat. Bolaget har tagit beslut om kostnadsminskningar som vid fullt genomslag ger kostnadsminskningar på årsbasis med 1 700 tkr. Under 2003 har kostnadsminskningar på cirka 1 000 tkr fått genomslag.

Underhållskostnaderna blev 3 259 tkr en ökning med 55 tkr jämfört med 2002. Av underhållet har 1 389 tkr avsett lägenhetsunderhåll medan 1 870 tkr avsett gemensamt fastighetsunderhåll. Det gemensamma underhållet har ökat medan lägenhetsunderhållet minskat. Per kvadratmeter uthyrningsbar area uppgick underhållskostnaden till 83 kronor.

Kostnaden för fastighetsskatt har ökat med 38 tkr och uppgår till 542 tkr.

Kostnaderna för administration har minskat med 70 tkr till 2 473 tkr. Personalkostnaderna utgjorde 936 tkr medan lön och arvode till VD och styrelse uppgick till 223 tkr.

Avskrivningarna uppgår till 3 208 tkr vilket innebär en ökning med 417 tkr jämfört med föregående år. Ökningen beror främst på ökade avskrivningar för de fastighetsrenoveringar som genomförts. Dessutom har nedskrivningar av fastighetsvärdet samt reservationer gjorts med 1 350 tkr beroende på ett eftersatt fastighetsunderhåll. Fastigheterna skrivs av med två procent årligen.

Finansnetto

Finansnettot uppgår till -5 135 tkr, en förbättring med 46 tkr jämfört med föregående år. Förbättringen beror på sänkta kostnadsräntor genom att den genomsnittliga räntenivån kunnat sänkas. Däremot har bolagets låneskuld ökat till följd av investeringar. Bolaget har inte erhållit några räntebidrag under året.

VERKSAMHET

Uthyrning

Antalet tomma lägenheter har legat på en låg nivå under hela året. I genomsnitt har 1,3 procent av lägenheterna varit outhyrda. Vakansgraden har påverkats av att tio lägenheter används som evakueringslägenheter vid ombyggnationer under nästan hela året. I praktiken har det inte funnits några tomma lägenheter för uthyrning. Omflyttningen är fortfarande hög men har minskat från 164 lägenheter (28 procent) till 142 lägenheter (25 procent). Omflyttningsfrekvensen är fortsatt hög men bolaget arbetar med olika kvarboendeåtgärder för att stärka kundlojaliteten och därmed minska omflyttningen.

Uppvärmning

En omställning av uppvärmningssystemen i bolagets fastigheter pågår för att minska oljeberoendet. Under 2003 har 107 lägenheter i Fjällbacka konverterats till bergvärme. En fjärrvärmeanläggning är under uppförande i Tanumshede, under 2004 kommer cirka 270 av bolagets lägenheter i Tanumshede att anslutas till fjärrvärmenätet. Nedanstående tabell visar hur många lägenheter som värms upp med respektive värmeslag.

År	2003	2002	2001
Olja	344	451	509
El	54	54	54
Bergvärme	165	58	-
Fjärrvärme	10	10	10

Ombyggnationer

En ombyggnation av 36 lägenheter på Bocken i Grebbestad färdigställdes i slutet på 2002. Under 2003 har ombyggnation påbörjats av 66 lägenheter på Hedeskogsvägen i Tanumshede. Under 2004 kommer ombyggnation att påbörjas av lägenheter i Östad.

INVESTERINGAR

Investeringarna under året uppgår till 7 598 tkr. Större investeringar under året har varit bergvärmeanläggningar på Kullen och Björkelidsvägen i Fjällbacka. Ombyggnad av 66 lägenheter på Hedeskogsvägen i Tanumshede har påbörjats. Köp av före detta Kyrkskolan i Fjällbacka har skett till ett värde av 822 tkr.

UTSIKTER INFÖR FRAMTIDEN

För 2004 och 2005 har bolaget träffat ett tvåårsavtal med hyresgästföreningen som innebär hyreshöjningar med 3,1 procent 2004 och 2,9 procent 2005. Totalt innebär hyreshöjningarna en intäktsförstärkning med cirka 900 tkr per år.

Bolagets arbete med att sänka driftkostnaderna fortsätter. Under 2004 kommer bolagets fastigheter i Tanumshede anslutas till ett fjärrvärmenät.

Ombyggnad pågår av lägenheter på Hedeskogsvägen i Tanumshede och i Östad. Totalt berörs cirka 100 lägenheter av ombyggnationen.

Efterfrågan på bostäder är hög i hela norra Bohuslän och framförallt i samhällen längs kusten. Bolaget planerar för nybyggnation av lägenheter i Grebbestad och Fjällbacka. Sammanlagt pågår planarbete för sex olika bostadsområden som när de är färdigställda kommer innebära att cirka 120 nya lägenheter kan byggas. Under 2004 förvärvar bolaget två fastigheter som möjliggör tillskapande av nya lägenheter i Östad och Fjällbacka.

Beslut

Kommunstyrelsen överlämnar med denna årsredovisning sin redovisning för år 2003 till kommunfullmäktige. Med anledning av årsredovisningen föreslås kommunfullmäktige besluta: att skriva ner barn- och utbildningsnämndens utgående balanserade resultat 2003 till noll

att skriva ner omsorgsnämndens utgående balanserade resultat 2003 till noll,

att nämndernas överskott respektive underskott i övrigt balanseras i ny räkning år 2004, och

att fastställa resultaträkning, balansräkning och förvaltningsberättelse för år 2003.

Clas-Åke Sörkvist
Kommunstyrelsens ordförande

Nils Olsson
Ledamot i kommunstyrelsen

Rolf Hermansson
Ledamot i kommunstyrelsen

Ronny Larsson
Ledamot i kommunstyrelsen

Karl-Erik Hansson
Ledamot i kommunstyrelsen

Bengt Widengård
Ledamot i kommunstyrelsen

Lennart Larson
Ledamot i kommunstyrelsen

Mona Svegås
Ledamot i kommunstyrelsen

Berndt Hansson
Ledamot i kommunstyrelsen

Anders Schönbeck
Ledamot i kommunstyrelsen

Bengt Mattsson
Ledamot i kommunstyrelsen

Revisionsberättelse för 2003

Vi har granskat räkenskaperna och nämndernas verksamhet och, genom utsedda lekmannarevisorer i Tanums Bostäder AB samt Rambo AB, verksamheterna i dessa företag under 2003.

Granskningen har, vad avser kommunen, utförts i enlighet med kommunallagen, god revisionsordning i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente. Granskningen har haft den omfattning och inriktning samt genomförts på det sätt och med det resultat som redovisats i det sakkunniga bitrådets

årsrapport och anlitad revisionsbyrås sammanfattande rapport vilka biläggs denna berättelse.

Vi tillstyrker att kommunstyrelsen, övriga nämnder och de förtroendevalda i dessa organ beviljas ansvarsfrihet för den tid revisionen avser.

Tanumshede 5 april 2004

Berit Carlsson

Lars Hognert

Sture Olsson

Jan Peterson

Begreppsförklaring

Anläggningskapital

Skillnaden mellan anläggningstillgångar och långfristiga skulder plus avsättningar. Utgör en del av det egna kapitalet.

Anläggningstillgångar

Tillgångar som är avsedda för stadigvarande bruk eller innehav.

Ansvarsförbindelser

Förpliktelser i form av borgensåtagande, ställda panter och dylikt. Om förpliktelsen måste infrias så belastar den resultatet.

Avskrivningar

Planmässig nedsättning av anläggningstillgångarnas värde som skall spegla värdeminskningen.

Avsättningar

Förpliktelser som är säkra eller högst sannolika till sin förekomst men ovissa till belopp och infriandetidpunkt. I kommunen gäller detta bland annat pensionsåtaganden.

Balanserat resultat

Visar nämndernas egna kapital.

Balanskrav

Lagstadgat krav om att kommunens intäkter skall överstiga kostnaderna.

Balansräkning

Visar den ekonomiska ställningen vid bokslutstillfället. Här framgår hur kommunen använt respektive anskaffat sitt kapital.

Driftredovisning

Redovisar kostnader och intäkter för den löpande verksamheten under året ställt mot budget.

Eget kapital

Kommunens förmögenhet, det vill säga alla tidigare års ackumulerade överskott. Består dels av rörelsekapital dels av anläggningskapital.

Finansieringsanalys

Visar hur medel har tillförts och använts för finansiering av investeringar och huruvida likviditeten ökar eller minskar.

Kapitalkostnader

Periodiserad investeringsutgift. Består dels av avskrivning dels av ränta på bundet kapital. Är en intern post.

Kommunbidrag

Tilldelade budgetanslag i form av skatteintäkter och statsbidrag.

Kortfristiga fordringar och skulder

Skulder och fordringar som har förfallodag mindre än ett år efter balansdagen.

Likviditet

Kassa- och bankmedel som utgör kommunens betalningsberedskap på kort sikt.

Långfristiga fordringar och skulder

Skulder och fordringar som har förfallodag senare än ett år efter balansdagen.

Omsättningstillgångar

Tillgångar som på kort tid kan omsättas till likvida medel och som inte är avsedda för stadigvarande bruk.

Pension

Från och med 1998 redovisas pensionsskulden enligt blandmodellen som innebär att skuld upparbetad till och med 1997 redovisas om ansvarsförbindelse utanför balansräkningen. Pensionsskuld upparbetad från och med 1998 redovisas som en avsättning. Beviljade garantipensioner redovisas som avsättning från och med 1998 även om beslut tagits tidigare.

Periodisering

Fördelning av kostnader och intäkter till den redovisningsperiod de uppstått.

Rörelsekapital

Skillnaden mellan omsättningstillgångar och kortfristiga skulder. Visar kommunens finansiella styrka.

Soliditet

Eget kapitals andel av det totala kapitalet uttryckt i procent. Visar långsiktig betalningsförmåga.

Utdebitering

Anger hur stor del per intjänad hundralapp som betalas i kommunalskatt.

Tioårsöversikt

RESULTATRÄKNING	Bokslut 2003	Bokslut 2002	Bokslut 2001	Bokslut 2000
Verksamhetens intäkter	139 834	133 679	118 905	112 597
Verksamhetens kostnader	-531 285	-506 542	-472 684	-443 857
Avskrivningar	-29 546	-28 356	-28 964	-27 069
Verksamhetsresultat	-420 996	-401 219	-382 743	-358 329
Skatteintäkter och generella statsbidrag	439 711	420 049	400 545	377 852
Finansnetto	-12 899	-13 950	-14 188	-14 204
Resultat efter skatteintäkter och finansnetto	5 815	4 879	3 613	5 319
Extraordinära poster	-	-	-	-
ÅRETS RESULTAT	5 815	4 879	3 613	5 319
BALANSRÄKNING				
TILLGÅNGAR				
Anläggningstillgångar	537 331	538 081	523 947	528 311
Fordringar	30 605	42 075	46 457	44 079
Likviditet	19 116	2 501	19 973	25 570
Summa omsättningstillgångar	49 721	44 576	66 430	69 649
SUMMA TILLGÅNGAR	587 052	582 657	590 377	597 960
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER				
Eget kapital	195 951	191 057	187 443	182 123
Justering	-12 903	15	-	-
Årets resultat	5 815	4 879	3 613	5 319
Summa eget kapital	188 863	195 951	191 056	187 442
Avsättningar	29 582	21 540	23 722	26 475
Skulder				
Långfristiga skulder	277 189	274 472	275 944	259 299
Pensionseskuld	-	-	-	-
Kortfristiga skulder	91 418	90 694	99 655	124 744
Summa skulder	368 607	365 166	375 599	384 043
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	587 052	582 657	590 377	597 960
NYCKELTAL:				
Verksamhetsresultat/skatteintäkter, procent	95,7	95,5	95,6	94,8
Soliditet, procent	32,2	33,6	32,4	31,3
Bruttoinvesteringar, tkr	35 014	47 144	38 504	58 223
Antal invånare	12 288	12 210	12 116	12 105
Utdebitering, kr	21,62	21,62	21,62	21,62

Tioårsöversikt

Bokslut 1999	Bokslut 1998	Bokslut 1997	Bokslut 1996	Bokslut 1995	Bokslut 1994
108 804	101 150	102 736	102 326	92 551	92 848
-421 925	-387 926	-398 814	-393 229	-363 461	-358 556
-27 253	-27 039	-25 100	-22 293	-16 917	-16 198
-340 374	-313 815	-321 178	-313 196	-287 827	-281 906
357 275	334 296	312 529	299 287	293 077	290 013
-13 419	-14 299	-14 087	-11 131	-5 812	-5 662
3 482	6 182	-22 736	-25 040	-562	2 445
-32 785	-3 916	-12 176	-	-	-
-29 303	2 266	-34 912	-25 040	-562	2 445
503 214	503 794	508 485	499 926	376 637	346 543
34 505	49 206	24 611	38 136	48 377	78 087
30 208	20 216	22 263	19 516	25 652	22 211
64 713	69 423	46 874	57 652	74 029	100 298
567 927	573 217	555 359	557 578	450 666	446 841
217 388	83 664	118 575	146 883	147 445	152 821
-5 961	131 458	-	-3 269	-	-7 822
-29 303	2 266	-34 912	-25 039	-562	2 446
182 123	217 388	83 663	118 575	146 883	147 445
28 827	19 039	-	-	-	-
228 405	244 288	241 872	233 247	128 020	121 006
-	-	144 822	125 305	112 017	101 742
128 572	92 503	85 001	80 451	63 745	76 647
356 977	336 790	471 695	439 003	303 782	299 395
567 927	573 217	555 359	557 578	450 666	446 841
95,3	93,9	102,8	104,6	98,2	97,2
32,1	37,9	15,1	21,3	32,6	33,0
33 746	30 224	38 722	156 359	48 909	26 837
12 069	12 111	12 152	12 216	12 306	12 362
21,62	20,96	20,96	20,96	20,77	20,77

Ekonomisk översikt av verksamheterna

KOMMUNSTYRELSEN												
Belopp i tkr	KOMMUNLEDNING			SERVICE			ARBETSMARKNADSÅTGÄRDER			KOLLEKTIVTRAFIK		
	2003	2002	2001	2003	2002	2001	2003	2002	2001	2003	2002	2001
Intäkter	2 192	2 324	1 874	3 803	3 408	3 311	2	46	175	-	-	55
Kostnader	-15 655	-14 522	-12 784	-7 154	-7 161	-7 325	-9	-1 923	-1 914	-5 118	-4 284	-4 798
Resultat	-13 463	-12 198	-10 910	-3 351	-3 753	-4 014	-7	-1 877	-1 739	-5 118	-4 284	-4 743
Kommunbidrag	12 934	12 472	11 173	3 356	3 515	4 279	-	1 892	1 892	5 028	5 326	4 563
Förändring eget kapital	-529	274	263	5	-238	265	-7	15	153	-90	1 042	-180

TEKNISKA NÄMNDEN									
Belopp i tkr	ADMINISTRATION			ENERGI			RENHÅLLNING		
	2003	2002	2001	2003	2002	2001	2003	2002	2001
Intäkter	2 116	2 422	2 294	255	150	150	19 428	17 627	12 563
Kostnader	-2 564	-2 773	-2 616	-235	-144	-144	-19 854	-17 485	-14 145
Resultat	-448	-351	-322	20	6	6	-426	142	-1 582
Kommunbidrag	398	418	339	-	-	-	-	-	-
Förändring eget kapital	-50	67	17	20	6	6	-426	142	-1 582
Balanserat resultat	-	-	-	-	-	-	-1 327	-901	-1 043

MILJÖ- OCH BYGGNADSNÄMNDEN												
Belopp i tkr	ADMINISTRATION			FYSISK PLANERING			BYGGLOV			KARTFÖRSÖRJNING		
	2003	2002	2001	2003	2002	2001	2003	2002	2001	2003	2002	2001
Intäkter	3	-	-	870	912	979	2 340	1 955	1 847	257	191	199
Kostnader	-591	-528	-423	-1 247	-1 182	-1 144	-2 286	-2 210	-1 847	-449	-343	-299
Resultat	-588	-528	-423	-377	-270	-165	54	-255	-	-192	-152	-100
Kommunbidrag	495	480	480	400	231	220	259	283	275	156	151	143
Förändring eget kapital	-93	-48	57	23	-39	55	313	28	275	-36	-1	43

KULTUR- OCH FRITIDNÄMNDEN												
Belopp i tkr	ADMINISTRATION			FRITIDSVERKSAMHETEN			HAMNAR			KULTURVERKSAMHETEN		
	2003	2002	2001	2003	2002	2001	2003	2002	2001	2003	2002	2001
Intäkter	37	7	0	1 050	781	253	5 884	5 867	5 147	349	971	517
Kostnader	-1 952	-1 675	-1 593	-6 286	-5 393	-5 258	-8 158	-7 739	-7 255	-2 610	-3 386	-2 865
Resultat	-1 915	-1 668	-1 593	-5 236	-4 612	-5 005	-2 274	-1 872	-2 108	-2 261	-2 415	-2 348
Kommunbidrag	2 005	1 860	1 832	5 689	5 184	4 836	1 804	2 028	1 939	2 447	2 184	2 056
Förändring eget kapital	90	192	239	453	572	-169	-470	156	-169	186	-231	-292

BARN- OCH UTBILDNINGSNÄMNDEN												
Belopp i tkr	ADMINISTRATION			BARNOMSORG			GRUNDSKOLA			SÄRSKOLA		
	2003	2002	2001	2003	2002	2001	2003	2002	2001	2003	2002	2001
Intäkter	14	25	20	8 873	10 010	8 777	6 149	4 965	2 867	420	753	820
Kostnader	-5 979	-5 632	-4 449	-49 535	-44 440	-41 220	-102 256	-100 326	-95 074	-7 240	-7 258	-6 682
Resultat	-5 965	-5 607	-4 429	-40 662	-34 430	-32 443	-96 107	-95 361	-92 207	-6 820	-6 505	-5 862
Kommunbidrag	5 441	5 098	4 233	41 860	33 914	33 326	95 756	94 356	90 507	7 232	6 904	6 065
Förändring eget kapital	-524	-509	-196	1 198	-516	883	-351	-1 005	-1 700	412	399	203

OMSORGSNÄMNDEN												
Belopp i tkr	ADMINISTRATION			INDIVID- OCH FAMILJEOMSORG			HANDIKAPPOMSORG			ÄLDREOMSORG		
	2003	2002	2001	2003	2002	2001	2003	2002	2001	2003	2002	2001
Intäkter	403	280	253	688	634	682	13 300	11 233	11 818	17 081	16 829	15 812
Kostnader	-5 160	-4 071	-4 383	-20 686	-20 021	-20 642	-41 672	-38 980	-35 335	-144 086	-142 722	-136 520
Resultat	-4 757	-3 791	-4 130	-19 998	-19 387	-19 960	-28 372	-27 747	-23 517	-127 005	-125 893	-120 708
Kommunbidrag	6 474	4 132	4 197	19 628	17 962	17 271	30 141	25 056	22 532	128 060	126 415	119 271
Förändring eget kapital	1 717	341	67	-370	-1 425	-2 689	1 769	-2 691	-985	1 055	522	-1 437

Ekonomisk översikt av verksamheterna

Belopp i tkr	NÄRINGSLIV			KOMMUNGEMENSAM VERKSAMHET			RÄDDNINGSTJÄNST			CIVILA FÖRSVARET		
	2003	2002	2001	2003	2002	2001	2003	2002	2001	2003	2002	2001
Intäkter	1 638	1 093	192	2 076	2 210	2 269	579	504	523	216	210	436
Kostnader	-3 438	-2 830	-1 880	-8 853	-9 827	-9 153	-8 700	-8 018	-6 843	-213	-244	-345
Resultat	-1 800	-1 737	-1 688	-6 777	-7 617	-6 884	-8 121	-7 514	-6 320	3	-34	91
Kommunbidrag	1 630	1 788	1 578	6 195	7 015	7 269	7 898	7 144	6 174	-	-	-
Förändring eget kapital	-170	51	-110	-582	-602	385	-223	-370	-146	3	-34	91

Belopp i tkr	EXPLOATERING			GATOR OCH PARKER			VATTEN- OCH AVLOPP			FASTIGHETSFÖRVALTNING		
	2003	2002	2001	2003	2002	2001	2003	2002	2001	2003	2002	2001
Intäkter	1 306	1 093	1 211	1 006	952	662	30 234	28 066	27 759	57 564	61 034	60 577
Kostnader	-1 125	-723	-679	-7 036	-6 859	-6 362	-14 393	-13 255	-13 076	-27 060	-26 858	-25 809
Kapitalkostnader	-1 915	-1 889	-1 090	-4 467	-4 042	-3 956	-15 023	-15 381	-15 462	-30 597	-34 972	-34 431
Resultat	-1 734	-1 519	-558	-10 497	-9 949	-9 656	818	-570	-779	-93	-796	337
Kommunbidrag	1 998	1 524	741	10 297	9 769	9 879	-	-	-	-	-	-
Förändring eget kapital	264	5	183	-200	-180	223	818	-570	-779	-93	-796	337
Balanserat resultat							-284	-1 102	-532	345	438	1 234

Belopp i tkr	MILJÖVERKSAMHET		
	2003	2002	2001
Intäkter	4 322	4 034	2 509
Kostnader	-5 994	-6 297	-3 920
Resultat	-1 672	-2 263	-1 411
Kommunbidrag	2 016	2 419	1 676
Förändring eget kapital	344	156	265

Belopp i tkr	TURISM		
	2003	2002	2001
Intäkter	1 069	764	645
Kostnader	-2 847	-2 421	-2 170
Resultat	-1 778	-1 657	-1 525
Kommunbidrag	1 515	1 455	1 548
Förändring eget kapital	-263	-202	23

Belopp i tkr	GYMNASIESKOLA			LÄRCENTRUM			MUSIKSKOLA			BIBLIOTEK/BARN- OCH UNGDOMSKULTUR		
	2003	2002	2001	2003	2002	2001	2003	2002	2001	2003	2002	2001
Intäkter	1 824	1 329	1 041	10 550	10 633	10 648	378	347	283	810	884	540
Kostnader	-42 412	-38 442	-35 252	-17 026	-16 554	-15 415	-1 787	-1 501	-1 272	-5 588	-5 451	-4 918
Resultat	-40 588	-37 113	-34 211	-6 476	-5 921	-4 767	-1 409	-1 154	-989	-4 778	-4 567	-4 378
Kommunbidrag	40 078	37 803	34 143	6 537	5 963	6 077	1 323	1 060	1 024	4 610	4 563	4 338
Förändring eget kapital	-510	690	-68	61	42	1 310	-86	-94	35	-168	-4	-40

Belopp i tkr	KÖKSENHETEN		
	2003	2002	2001
Intäkter	18 635	18 726	17 944
Kostnader	-19 242	-18 879	-18 782
Resultat	-607	-153	-838
Kommunbidrag	84	173	133
Förändring eget kapital	-523	20	-705

Koncernen Tanums kommun

KOMMUNALA BOLAG

Förutom kommunen omfattar koncernredovisningen följande bolag:

TANUM KOMMUNALA FÖRVALTNINGS- OCH UTVECKLINGS AB

Bolaget, som är helägt av kommunen ska äga och förvalta fastigheter och genom delägarskap i andra företag främja den industriella sysselsättningen i kommunen. Bolaget har inte drivit någon verksamhet under året.

TANUMS BOSTÄDER AB

Bolaget, som bildades den 8 maj 1995, ägs helt av Tanums kommun. Bolaget ska äga, förvalta och hyra ut bostäder och fastigheter i Tanums kommun.

**TANUMS
KOMMUN**

Tanums kommun

457 81 Tanumshede • Tfn 0525-180 00 • Fax 0525-183 00
info@tanum.se • www.tanum.se